

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ
2014 - 2020

CCI	
Τίτλος	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης
Έκδοση	01
Πρώτο έτος	2014
Τελευταίο έτος	2023
Επιλέξιμο από	
Επιλέξιμο έως	
Αριθμός απόφασης ΕΚ	
Ημερομηνία απόφασης ΕΚ	
Αριθμός τροποποιητικής απόφασης ΚΜ	
Ημερομηνία τροποποιητικής απόφασης ΚΜ	
Ημερομηνία θέσης σε ισχύ της τροποποιητικής απόφασης του ΚΜ	
Περιφέρειες NUTS που καλύπτονται από το επιχειρησιακό πρόγραμμα	

Κομοτηνή, Μάιος 2014

ΤΜΗΜΑ 1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ, ΒΙΩΣΙΜΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

[Σχετ.: άρθρο 27 παράγραφος 1 και στοιχείο α) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου]¹

1.1. Στρατηγική για τη συμβολή του επιχειρησιακού προγράμματος στη στρατηγική της Ένωσης για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής

1.1.1 Περιγραφή της στρατηγικής του προγράμματος για να συμβάλει στη στρατηγική της Ένωσης για την Έξυπνη, βιώσιμη και δίχως αποκλεισμούς ανάπτυξη και την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Υφιστάμενη Κατάσταση και Αναπτυξιακή Στρατηγική της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (Π-ΑΜΘ)

Βασικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (Π-ΑΜΘ) αποτελεί η, ως προς τη χώρα αλλά και η ως προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), συνοριακή της θέση, η οποία μέχρι σχετικά πρόσφατα (1989), επέβαλε σημαντικούς περιορισμούς στην, προς βορρά και στην προς ανατολάς κινητικότητα. Την τελευταία δεκαετία η Π-ΑΜΘ μετασχηματίζεται από «ακριτική περιφέρεια» σε «πύλη της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Κύριοι παράγοντες που συντελούν προς την κατεύθυνση αυτή είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και η διεύρυνση της Ε.Ε. σε γειτονικά κράτη (Βουλγαρία, Ρουμανία). Εν τούτοις, σε όλη την ενδεκαετία 2000-2010 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Π-ΑΜΘ δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει το 75% του μ.ο. της Ε.Ε., παρά τη μικρή αλλά παροδική βελτίωση - από 63% το 2000 σε 70% το 2009 - η οποία μάλλον οφείλεται στην πτώση του μ.ο. της Ε.Ε. λόγω της ένταξης κρατών με χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης, παρά σε πραγματική μεγέθυνση της περιφερειακής οικονομίας. Σύμφωνα δε με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία το κ.κ. ΑΕΠ της Π-ΑΜΘ το 2011 ανέρχεται σε 13.100€ και ισοδυναμεί με το 57% του μ.ο. της ΕΕ-28.

Συγκριτικά με της περιφέρειες της Χώρας, η οικονομία της Π-ΑΜΘ διακρίνεται από τρία κύρια χαρακτηριστικά:

- ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης,
- παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο αγροτικό προσανατολισμό, και
- σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου κυρίως με τη μορφή υποδομών μεταφορών και ενέργειας.

Στην Π-ΑΜΘ τα διαρθρωτικά προβλήματα δεν έχουν μέχρι σήμερα αντιμετωπισθεί συστηματικά, και παρά τις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν οι ανισότητες επιμένουν, ενώ η φτώχεια και η ανεργία αυξάνονται, ιδιαίτερα μετά το 2008. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης αποτυπώνονται στην απώλεια **34.205** θέσεων εργασίας κατά την περίοδο 2008 - 2011 - με το δευτερογενή τομέα να σημειώνει τη μεγαλύτερη μείωση (46,8%) - και αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 14,4% το 2010, σε 26,4% το 2013, με μεγαλύτερη ένταση στους νέους (59,8% το 2013). Παράλληλα, η συμμετοχή της Π-ΑΜΘ στην απασχόληση (49,1% το 2013 για τις ηλικίες 15 - 64), συνεχίζει να υπολείπεται τόσο του Ευρωπαϊκού μ.ο. όσο και του Εθνικού (64,1% και 49,3% αντίστοιχα) ενώ είναι ιδιαίτερα χαμηλή στους νέους (έως 24 ετών).

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 320).

Από την άλλη, λαμβάνοντας υπόψη το πλούσιο **ενδογενές δυναμικό** της Π-ΑΜΘ σε ότι αφορά στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους αλλά και στο ανθρώπινο δυναμικό, καταγράφονται σημαντικές δυνατότητες για την ανάπτυξη της Π-ΑΜΘ. Ειδικότερα, η Π-ΑΜΘ χαρακτηρίζεται από:

- σχετικά ευρεία παραγωγική βάση,
- μία πρόσφατη δυναμική δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων της σε Ε&Α,
- ευρείας διαφοροποίησης και πλούσιους αναπτυξιακούς πόρους, συμπεριλαμβανομένων του υδατικού δυναμικού, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων ενεργειακών πόρων, του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και του οικολογικού αποθέματος, των πολιτιστικών πόρων και των ορυκτών πόρων,
- ικανοποιητικά ανεπτυγμένες υποδομές οδικών μεταφορών και προοπτικές διασύνδεσης με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα,
- σημαντικές σε ποσότητα και ισόρροπα ανεπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης (ΒΙΠΕ/ΒΙΟΠΑ),
- ισχυρή ταυτότητα των κύριων αστικών κέντρων,
- διαπολιτισμικότητα, και
- σχετική εμπέδωση πνεύματος κατευθυνόμενου από την προσέγγιση της αειφόρου ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής.

Πρόθεση της Π-ΑΜΘ είναι να αναστρέψει το αρνητικό κλίμα που δημιουργήθηκε από την πρόσφατη οικονομική κρίση, με μια συντεταγμένη προσπάθεια όλων των συντελεστών της περιφέρειας με στόχο την εδραίωση ενός **νέου προτύπου ανάπτυξης** το οποίο στοχεύει σε μια **«ενδογενή» και όχι «εξωγενή» ανάπτυξη**, και βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου και στη βελτίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων μέσω:

- της **αξιοποίησης των διαθέσιμων και ανεκμετάλλετων περιφερειακών πόρων και υποδομών** καθώς και των διαθέσιμων εθνικών, ευρωπαϊκών και ιδιωτικών κεφαλαίων - ώστε να τροφοδοτηθεί βραχυπρόθεσμα η διαδικασία ενεργοποίησης των παραπάνω πόρων και να παραχθεί μακροπρόθεσμα τοπική υπεραξία που θα καταστήσει την αναπτυξιακή διαδικασία «αυτοτροφοδοτούμενη», και
- της **αξιοποίησης του ευρύτερου εξωτερικού γεωγραφικού περιβάλλοντος** (διασυννοριακή περιοχή, μεσόγειος, αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας, κλπ) και των εδραιωμένων ή δυνητικών της σχέσεων με αυτό.

Η πραγματοποίηση δε των παραπάνω θα γίνει μέσα από μία προσέγγιση **ενίσχυσης των παραγόντων και διαδικασιών που επηρεάζουν την επιχειρηματική επιτυχία** και όχι με κίνητρα που απλώς επηρεάζουν την απόφαση χωροθέτησης επιχειρήσεων.

Έτσι, το αναπτυξιακό όραμα της Π-ΑΜΘ για το 2020 διατυπώνεται ως η **«σταδιακή ανασυγκρότηση και ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας, η διατήρηση, και κατά το δυνατόν εμπάθυνση, της κοινωνικής συνοχής σε περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού, ύφεσης και κρίσης, με την αξιοποίηση των πόρων της Περιφέρειας, την κινητοποίηση των υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων και την αξιοποίηση της γεωγραφικής της θέσης»**, η δε αναπτυξιακή της στρατηγική βασίζεται στις εξής αρχές:

α. Στον τομέα της οικονομίας:

- Ενίσχυση επιλεγμένων οικονομικών δραστηριοτήτων με συγκριτικά πλεονεκτήματα ως πυλώνων ανάπτυξης της περιφέρειας.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας μέσα από ταχεία ενσωμάτωση υφιστάμενης τεχνολογίας, παραγωγή εγχώριας καινοτομίας, και επέκταση επιχειρήσεων στην αλυσίδα καθετοποίησης και διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και προώθηση σε νέες αγορές των πλέον εξαγωγίμων προϊόντων/υπηρεσιών ή υποκατάσταση εισαγωγών.

β. Στον κοινωνικό τομέα:

- Βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, μέσα από στοχευμένες δράσεις για την ισότιμη πρόσβαση όλων των κατοίκων της Π-ΑΜΘ.
- Αύξηση της απασχόλησης και καταπολέμηση της φτώχειας, μέσα από την υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών, ενεργητικών πολιτικών για ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικών ομάδων που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης, ή/και δια βίου μάθησης, και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας ως μοντέλου οργάνωσης της παραγωγής, της οικονομίας και της συλλογικής ζωής.
- Βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης ποσοτικά και ποιοτικά, μέσα από τη συμπλήρωση της κτιριακής υποδομής, την πρόληψη και μείωση της σχολικής διαρροής, την ενίσχυση της συμμετοχής ειδικών ομάδων του πληθυσμού σε εκπαίδευση και προγράμματα δια βίου μάθησης και τη σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικο-οικονομικού συστήματος της περιφέρειας.

γ. Στον τομέα του περιβάλλοντος και των υποδομών:

- Διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος - ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της Περιφέρειας - μέσα από τη βελτίωση της εφαρμογής των περιβαλλοντικών υποχρεώσεων, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών μέτρησης και παρακολούθησης της κατάστασης του περιβάλλοντος και τεχνολογιών διαχείρισης αποβλήτων - με έμφαση στην ανακύκλωση/επαναχρησιμοποίηση, μέσα από τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών, και συνεργασίας με τις τοπικές κοινωνίες για την προώθηση σχεδιασμού με βάση τις αρχές της αειφορίας.
- Βιώσιμη αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του δυναμικού ΑΠΕ μέσα από την προσέλκυση βιώσιμων επενδυτικών σχημάτων, την προώθηση αποτελεσματικότερης τεχνολογίας για την μείωση των απωλειών, και τη διαχείριση ακραίων φαινομένων και κρίσεων.
- Ανάπτυξη των ενεργειακών υποδομών μέσα από τη συνδυασμένη λειτουργία δικτύων και εγκαταστάσεων αποθήκευσης, εισαγωγής, εξαγωγής και μεταφοράς.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Π-ΑΜΘ θέτει ως **βασικούς στόχους:**

- **τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας,**
- **την αύξηση της απασχόλησης,**
- **την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, και**
- **τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Π-ΑΜΘ ως τόπο κατοικίας και παραγωγής,**

και περιλαμβάνει ένα πλέγμα παρεμβάσεων που σχεδιάστηκαν και ιεραρχήθηκαν - ώστε να ανταποκρίνονται τόσο στις άμεσες (βραχυπρόθεσμες) όσο και στις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές επιδιώξεις. Ελλείπει επαρκών εθνικών πόρων - δεδομένης της πρόσφατης δημοσιονομικής κρίσης στην Ελλάδα - απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή υλοποίηση της παραπάνω στρατηγικής είναι η αξιοποίηση στο μέγιστο δυνατόν των:

- των πόρων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία της προγραμματικής περιόδου 2014 - 2020, και
- των ευκαιριών κινητοποίησης ιδιωτικών κεφαλαίων, είτε εσωτερικών (π.χ. επανεπένδυση εσόδων από εξαγωγές) είτε εξωτερικών (προσέλκυση επενδύσεων).

Οι πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της περιόδου 2014-2020, που αναλογούν στην Π-ΑΜΘ, επαρκούν για την επίτευξη μικρού μέρους των επιδιώξεων της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής, και επομένως θα πρέπει να κατευθυνθούν στην επίτευξη **επιλεγμένων στόχων υψηλής προτεραιότητας** διασφαλίζοντας ταυτόχρονα και τη συμβολή στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής συνοχής της Κοινότητας.

Οι επιλεγμένοι αυτοί στόχοι υψηλής προτεραιότητας περιλαμβάνουν:

- Αντιμετώπιση της ανεργίας και της φτώχειας μέσω της επιχειρηματικότητας και μέσω της ένταξης μειονεκτικών ομάδων στην αγορά εργασίας.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας/αποδοτικότητας της τοπικής αγροτικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας βιομηχανίας μέσα από την ενσωμάτωση τεχνολογίας, καινοτομίας(διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στις επιχειρήσεις και δικτύωση ερευνητικών ομάδων με επιλεγμένους κλάδους της μεταποίησης), και την ένταξη σε αλυσίδες αξίας και συνεργατικά σχήματα.
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του τριτογενή τομέα με βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και βελτίωση της ικανότητας υποδομών & δομών να στηρίζουν μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με έμφαση:
  - στην ενέργεια (γεωθερμία, βιομάζα, ΑΠΕ),
  - τις μεταφορές (διασύνδεση Εγνατίας, αξιοποίηση σιδηροδρόμου, αναβάθμιση υφιστάμενων οδικών υποδομών),
  - την υγεία (βελτίωση αποδοτικότητας, κάλυψη υποεξυπηρετούμενων πληθυσμών),
  - την εκπαίδευση (βελτίωση δεξιοτήτων & μορφωτικού επιπέδου, μείωση σχολικής διαρροής), και
  - τις ψηφιακές υπηρεσίες.
- Προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης των περιοχών της Π-ΑΜΘ.
- Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης (αντιμετώπιση πλημμυρών, διαχείριση στερεών αποβλήτων, υδατικών πόρων, και προστατευόμενων περιοχών).

Η Στρατηγική του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης 2014 - 2020

Η στρατηγική του ΠΕΠ – που διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της Π-ΑΜΘ, τις προτεραιότητες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», τις διατάξεις του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου (ΚΣΠ), το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014-2020) και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ), τις συστάσεις της Επιτροπής (Position Paper), την εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη – η οποία βρίσκεται σε διαδικασία εξειδίκευσης-, την εκτενή διαβούλευση που προηγήθηκε και την εκ των προτέρων αξιολόγηση παρουσιάζει υψηλό βαθμό συσχέτισης με τους γενικούς και ειδικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και ειδικότερα οι παρεμβάσεις:

- στο επίπεδο της οικονομίας βρίσκονται σε συνάφεια τόσο με το στόχο της «Εξυπνης ανάπτυξης» (smart growth) όσο και με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον Άξονα Προτεραιότητας 1,
- στο επίπεδο του κοινωνικού τομέα βρίσκονται σε συνάφεια με το στόχο της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς» (inclusive growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον Άξονα Προτεραιότητας 3, και
- στο επίπεδο των υποδομών και περιβάλλοντος βρίσκονται σε συνάφεια με τον στόχο της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» (sustainable growth) και εξυπηρετούνται κύρια από τον Άξονα Προτεραιότητας 2.

Η συμβολή του ΠΕΠ στην υλοποίηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και στην επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και χωρικής συνοχής περιγράφονται παρακάτω αναλυτικά ανά Θεματικό Στόχο (ΘΣ). Επισημαίνεται πως οι ΘΣ 8 (Απασχόληση), ΘΣ 10 (όσον αφορά τη στήριξη της ίσης πρόσβασης στη δια-βίου μάθηση από το ΕΚΤ) και 11 (Δημόσια Διοίκηση), καθώς και το τμήμα του ΘΣ 3 (Ανταγωνιστικότητα) που αφορά στον πρωτογενή τομέα, προγραμματίζεται να εξυπηρετηθούν από τα σχετικά Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, βάσει εθνικού σχεδιασμού.

Θεματικός Στόχος 1: Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η Π-ΑΜΘ εντάσσεται στην κατηγορία των περιφερειών με υψηλή παραγωγική δυνατότητα αλλά χαμηλό επίπεδο καινοτομίας, και βρίσκεται στην 7η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας και στο 25% με τις χαμηλότερες επιδόσεις καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μετά από συστηματική αξιολόγηση στο πλαίσιο της διαδικασίας διαμόρφωσης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3), ως κύριες ανάγκες του τομέα «έρευνα και ανάπτυξη» αναγνωρίζονται:

- η μόχλευση μέρους της ερευνητικής δραστηριότητας με κατεύθυνση προς τις ειδικές ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας,
- η ενίσχυση των περιορισμένων σε αριθμό κοιτίδων ερευνητικής αριστείας ώστε να παραμείνουν ανταγωνιστικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- η ενίσχυση της εξωστρέφειας του ερευνητικού δυναμικού και
- η προσέλκυση ταλαντούχων ερευνητών και φοιτητών από τα τοπικά ΑΕΙ / ΤΕΙ / ΕΚ.

Αντιστοίχως στον τομέα «καινοτομία» ως κύριες ανάγκες αναγνωρίζονται:

- η περαιτέρω βελτίωση των επιδόσεων των επιχειρήσεων σε δαπάνες Ε&Α (0,17% του ΑΕΠ το 2011 έναντι 0,23% και 1,29% εθνικού και ευρωπαϊκού μ.ό., αντίστοιχα),
- η ενίσχυση των δικτύσεων μεταξύ επιχειρήσεων και ακαδημαϊκού τομέα για μεταφορά τεχνολογίας,
- η διάχυση της χρήσης των βασικών υποστηρικτικών τεχνολογιών και κατάλληλα προσαρμοσμένων στα περιφερειακά δεδομένα και αναγκαίων καινοτομιών – τεχνολογικών ή μη,
- η δημιουργία προϋποθέσεων συμμετοχής των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα ΟΡΙΖΩΝ 2020,
- η υποστήριξη της προϊόντικής καινοτομίας σε κλάδους με εξαγωγικές επιδόσεις,
- η ενθάρρυνση της υιοθέτησης οργανωτικών ή διεργασιακών καινοτομιών για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων,
- η αναστροφή της διαρροής εγκεφάλων, και
- η διέγερση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία στις επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαδικασία RIS3 ανέδειξε σημαντικές αδυναμίες στην ικανότητα των συντελεστών της Τριπλής Έλικας να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση μιας συνεκτικής και τεκμηριωμένης περιφερειακής στρατηγικής για την καινοτομία, καταγράφεται **ως ανάγκη υψηλής προτεραιότητας η αναβάθμιση της θεσμικής ικανότητας των συντελεστών του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας** (ακαδημαϊκός /ερευνητικός και επιχειρηματικός τομέας, τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση) και η **ενίσχυση της μεταξύ τους δικτύωσης**.

Παρόλ' αυτά, η θέση της Π-ΑΜΘ έχει βελτιωθεί ραγδαία ως προς τη διάσταση της έντασης Ε&Α των επιχειρήσεων όπου καταλαμβάνει την 3η θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών με επίδοση 0,17% το 2011 έναντι μόλις 0,02% το 2005. Σ' αυτό το πλαίσιο, ξεκινώντας από ιδιαίτερα χαμηλή βάση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο αλλά παρουσιάζοντας ενδιαφέρουσα δυναμική, η Π-ΑΜΘ σχεδιάζει να εφαρμόσει την περιφερειακή στρατηγική της για την καινοτομία στη βάση των αρχών της έξυπνης εξειδίκευσης φιλοδοξώντας να αξιοποιήσει αποδοτικά όλους τους διαθέσιμους πόρους.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Οι ανάγκες στον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας (ΕΤΑΚ) αντιμετωπίζονται με ολοκληρωμένη παρέμβαση **ανάκτησης του χαμένου εδάφους** που εστιάζει σε τρεις επιλεγμένους στόχους:

- **τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας,**
- **την ενίσχυση της προσφοράς νέας γνώσης και της ικανότητας αξιοποίησής της από τον επιχειρηματικό τομέα, και**
- **την ενίσχυση των δεσμών της τριπλής έλικας για διάχυση καινοτομιών.**

Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας αποτελεί μια από τις 5 πρωταρχικές προτεραιότητες της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και έναν από τους τρεις πυλώνες προς την επίτευξη της «Έξυπνης Ανάπτυξης». Ως στόχος έχει τεθεί στην ΕΕ, η αύξηση του επιπέδου επενδύσεων για Έρευνα στο 3% του ΑΕΠ το έτος 2020. Αντίστοιχα, σε εθνικό επίπεδο, ο στόχος έχει τεθεί στο 1,2% (0,67% το έτος 2011).

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στο ΘΣ 1 – που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 1 - αναμένεται να οδηγήσουν σε αύξηση του επιπέδου των επενδύσεων Ε&Α από τις επιχειρήσεις της ΑΜΘ κατά 30% σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα και να συμβάλλουν στη βελτίωση της σχετικής θέσης της Π-ΑΜΘ ως προς τις λοιπές ευρωπαϊκές περιφέρειες όσον αφορά τις συνολικές δαπάνες Ε&Α προς το περιφερειακό ΑΕΠ.

Θεματικός Στόχος 2: Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η Ελλάδα - συγκρινόμενη με τα υπόλοιπα Κράτη-Μέλη –εξακολουθεί να κατατάσσεται χαμηλά σε όλους τους δείκτες που αφορούν το Ψηφιακό Θεματολόγιο 2020 (βλ. Digital Agenda Scoreboard 2012, όπου όμως δεν υπάρχουν αναλυτικά δεδομένα σε επίπεδο NUTS2). Από τους λίγους δείκτες που είναι διαθέσιμοι σε μικρότερες χωρικές ενότητες από το επίπεδο χώρας, φαίνεται ότι και η Π-ΑΜΘ το 2011 υστερεί σημαντικά σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μ.ο. τόσο όσον αφορά στην πρόσβαση των νοικοκυριών σε ευρυζωνικά δίκτυα (Βόρεια Ελλάδα 41%, ΕΕ27 67%), τη συχνή χρήση του διαδικτύου (Βόρεια Ελλάδα 44%, ΕΕ27 68%), και τις αγορές μέσω διαδικτύου (Βόρεια Ελλάδα 15%, ΕΕ27 45%). Παρότι σημειώνει ταχεία ανάπτυξη και στις 3 κατηγορίες τα τελευταία 2 χρόνια (σε 50%, 54%, και 23% το 2013 αντίστοιχα) η απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. παραμένει.

Ο βαθμός αξιοποίησης των ΤΠΕ από τους δημόσιους φορείς είναι μη ικανοποιητικός και διακρίνεται από χαμηλά επίπεδα διαλειτουργικότητας και πληροφοριακής ωριμότητας. Με βάση δεδομένα έρευνας της ΚτΠ ΑΕ το 2012, ο βαθμός χρήσης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της Π-ΑΜΘ βρίσκεται περί τον εθνικό μ.ο. στα περισσότερα κριτήρια και σημαντικά χαμηλότερα από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. Η τοπική αγορά ΤΠΕ είναι ρηχή, χαρακτηριζόμενη από δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας. Συνέπεια των παραπάνω είναι:

- η μη επαρκής αξιοποίηση των ΤΠΕ για βελτιώσεις στην παραγωγικότητα των επιχειρήσεων και του πρωτογενή τομέα,
- οι περιορισμένες ευκαιρίες για δημιουργία πλεονάσματος καταναλωτών λόγω χρήσης δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και
- η φυγή ταλαντούχων αποφοίτων ΤΠΕ από την Π-ΑΜΘ.

Τα μητροπολιτικά δίκτυα οπτικών ινών που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ΄ ΚΠΣ παραμένουν εν πολλοίς αναξιοποίητα και η έλλειψη υποδομών δικτύων «νέας γενιάς» σε περιοχές συγκέντρωσης επιχειρηματικής δραστηριότητας τις καθιστά μη ελκυστικές και μη διαφοροποιήσιμες ως προς τη δυνατότητα υποστήριξης επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η αρμοδιότητα υλοποίησης των στόχων του Ψηφιακού Θεματολογίου 2020 ανήκει στην Κεντρική Κυβέρνηση, η προσέγγιση που ακολουθείται από το ΠΕΠ για την κάλυψη των περιφερειακών αναγκών εστιάζει:

- **στη στοχευμένη ενίσχυση της ζήτησης για διεργασιακές και οργανωτικές καινοτομίες υποστηριζόμενες από ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις και τον πρωτογενή τομέα** (που θα υλοποιηθεί μέσω επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΘΣ1), και
- **στην ενίσχυση της προσφοράς τοπικού δημόσιου ψηφιακού περιεχομένου για περαιτέρω αξιοποίησή του.**

Η βελτίωση της πρόσβασης, χρήσης και αξιοποίησης των ΤΠΕ αποτελεί έναν εκ των τριών πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Εξυπνης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη» που στοχεύει στην βελτίωση των υπηρεσιών πρόσβασης στο Διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και στην αποκόμιση βιώσιμων οικονομικών και κοινωνικών οφελών από μια ενιαία ψηφιακή αγορά.

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις στο ΘΣ 2 – που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 1 - αναμένεται να οδηγήσουν σε αύξηση του αριθμού και επιπέδου των δημοσίων υπηρεσιών που διατίθενται ψηφιακά.

Θεματικός Στόχος 3: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η σχετική θέση της Π-ΑΜΘ στους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (EU Regional Competitiveness Index 2013, Joint Research Centre) είναι χαμηλή τόσο σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ-28 (256η στην κατάταξη μεταξύ 273 περιφερειών) όσο και με τις λοιπές ελληνικές περιφέρειες (στις 4 τελευταίες θέσεις σε όλους τους επιμέρους δείκτες). Για τους επιμέρους τομείς της περιφερειακής οικονομίας μπορούν να σημειωθούν τα εξής:

Ο αγροτικός τομέας - που αποτελεί βασική εξειδίκευση της Π-ΑΜΘ - εμφανίζει πτώση την τελευταία δεκαετία με μείωση της αξίας παραγωγής, του αριθμού των εκμεταλλεύσεων αλλά και των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Η ανταγωνιστικότητα είναι χαμηλή εξαιτίας δομικών προβλημάτων (μικρό μέγεθος, πολυτεμαχισμός), αλλά και της απουσίας οργανωμένων σε επιχειρηματική βάση συνεταιριστικών σχημάτων εμπορίας. Επίσης οι μηχανισμοί προβολής και προώθησης των γεωργικών προϊόντων παρουσιάζουν αδυναμίες για την ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας στον πρωτογενή τομέα.

Ο τομέας της μεταποίησης χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία των μικρού σχετικά μεγέθους και οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεων, με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει δυναμισμό στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων, και χαμηλής έντασης τεχνολογίας. Η συγκεκριμένη αδυναμία επιτείνεται από την έλλειψη επιχειρηματικών συστάδων (clusters) που θα μπορούσαν σε μεγάλο βαθμό να υπερκεράσουν τα προβλήματα οικονομίας κλίμακας. Παράλληλα, ο τομέας του τουρισμού στην Π-ΑΜΘ χαρακτηρίζεται από έλλειμμα σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών «προορισμών» με χαρακτηριστικά που να ικανοποιούν αντίστοιχες ομάδες τουριστών.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η «διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας» και η «αύξηση της απασχόλησης» αποτελούν κεντρικούς στόχους της αναπτυξιακής στρατηγικής της Π-ΑΜΘ, και επομένως ο ΘΣ 3 αποτελεί κεντρικό άξονα της στρατηγικής του ΠΕΠ.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία RIS3 που εφαρμόστηκε για τη διαμόρφωση των στρατηγικών παρεμβάσεων στο ΘΣ3 (όπως άλλωστε και στους δύο προηγούμενους ΘΣ), και την τυπολογία των περιφερειών με βάση την ανταγωνιστικότητα και το βαθμό ωριμότητας κάθε περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, η Π-ΑΜΘ μπορεί να χαρακτηριστεί ως **Περιφέρεια έντασης του πρωτογενούς τομέα με διαρθρωτική αδράνεια ή/και αποβιομηχανοποίηση**. Η ενδεδειγμένη στρατηγική κατεύθυνση είναι ένας συνδυασμός:

- **ανάκτησης του χαμένου εδάφους, και**
- **υποστήριξης του κοινωνικού-οικονομικού μετασχηματισμού.**

Με την ίδια μεθοδολογία (RIS3) οι διάφοροι κλάδοι ή/και τομείς της περιφερειακής οικονομίας κατηγοριοποιήθηκαν στις κλάσεις «πυρήνας εξειδίκευσης», «αναδυόμενοι κλάδοι» και «κλάδοι προς μετασχηματισμό».

Το πλέγμα ενεργειών που σχεδιάστηκε για τη βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των ΜΜΕ της Π-ΑΜΘ, περιλαμβάνει οριζόντιες δράσεις και ειδικές δράσεις ανάλογα με την κατάταξη των κλάδων και των τομέων της περιφερειακής οικονομίας, συμβατές με τα παραπάνω. Οι πιο χαρακτηριστικές κατηγορίες δράσεων αφορούν σε:

- ενίσχυση σε συνεργατικά σχήματα (clusters) είτε μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είτε επιχειρήσεων που σχηματίζουν ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες,
- δημιουργία δομών υποστήριξης υιοθέτησης τεχνολογικής και μη καινοτομίας,
- ίδρυση και υποστήριξη στα αρχικά στάδια λειτουργίας Νέων Επιχειρήσεων Έντασης Τεχνολογίας,
- ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού ομάδων επιχειρήσεων (οριζόντια και κάθετα clusters), και
- ολοκλήρωση της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός-πολιτισμός.

Καθώς ο Αγροδιατροφικός τομέας αποτελεί από τους σημαντικούς κλάδους RIS3 για την περιφέρεια, θα απαιτηθούν ταυτόχρονα και δράσεις χρηματοδοτούμενες από το Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και από το Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (όπως δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και συμβουλευτικών υπηρεσιών, επενδύσεις σε συστήματα ποιότητας αγροτικών προϊόντων, σύσταση ομάδων παραγωγών, κ.α.) ώστε να καλυφθεί πλήρως το πλέγμα των απαιτούμενων παρεμβάσεων. Σημειώνεται πως και στον αγροτικό τομέα ακολουθήθηκε διαδικασία κατηγοριοποίησης οικογενειών προϊόντων σύμφωνα με την RIS3 μεθοδολογία. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ αποτελεί έναν εκ των δυο πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης» αποσκοπώντας στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην ανάπτυξη μιας ισχυρής και βιώσιμης παραγωγικής βάσης, ικανής να ασκεί ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι προτεινόμενες δράσεις του ΘΣ 3 δρουν σε συνδυασμό με τις δράσεις των ΘΣ 1 & 2, προωθούν την επιχειρηματική συνεργασία, τη χρήση εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και την εντατικοποίηση της καινοτομικής δραστηριότητας προϊόντος ή διαδικασίας. Οι παρεμβάσεις του ΘΣ 3 – που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 1 - θα συμβάλλουν στη βελτίωση της σχετικής θέσης της Π-ΑΜΘ ως προς τις λοιπές ευρωπαϊκές περιφέρειες σε ό,τι αφορά την αύξηση της παραγωγικότητας, της εξωστρέφειας (και εναλλακτικά την υποκατάσταση των εισαγωγών) και της ανταγωνιστικότητας. Φυσικά επακόλουθα θα είναι η αύξηση των εισοδημάτων και των θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας στο στόχο της αύξησης της απασχόλησης για την ηλικιακή κατηγορία 20-64 ετών που είναι από τους βασικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

Θεματικός Στόχος 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών CO₂ σε όλους τους τομείς

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η θέση και ο φυσικός πλούτος έχει αναδείξει την Π-ΑΜΘ περιοχή σε ισχυρό παράγοντα του ενεργειακού τομέα της χώρας και δη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η Π-ΑΜΘ είναι η μοναδική που διαθέτει όλες τις μορφές πρωτογενούς παραγωγής ενέργειας (στερεά, υγρά, και αέρια καύσιμα), καθώς και όλες τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στην Π-ΑΜΘ λειτουργούν ή βρίσκονται υπό κατασκευή σήμερα εγκαταστάσεις ΑΠΕ που υπερβαίνουν το 14% του συνόλου των εγκαταστάσεων ΑΠΕ της χώρας. Η τελευταία (Μάρτιος 2013) καταμέτρηση των λειτουργούντων εγκαταστάσεων δείχνει 240MW αιολικών, 31MW μικρών υδροηλεκτρικών (ΜΥΗΕ), 199MW φωτοβολταϊκών κάθε μεγέθους και 104MW φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων σε στέγες. Στην Π-ΑΜΘ χωροθετείται μία από τις 3 Περιοχές Αιολικής Προτεραιότητας κατά το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ, και ήδη λειτουργούν σε αυτήν αιολικά πάρκα συνολικής εγκατεστημένης ισχύος που αντιστοιχεί στο 15% του συνόλου της χώρας. Επιπλέον η φέρουσα ικανότητα που προσδιορίζεται στο Ειδικό Πλαίσιο έχει ήδη υπερκαλυφθεί από επενδυτικά σχήματα που λειτουργούν ή έχουν εγκεκριμένα άδεια εγκατάστασης.

Παράλληλα, στην Π-ΑΜΘ εντοπίζονται πλήθος γεωθερμικών πεδίων χαμηλής ενθαλπίας τα οποία δεν έχουν αξιοποιηθεί στο παρελθόν. Τα πεδία αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πλήθος εφαρμογών που περιλαμβάνουν: α) χρήσεις σε όλους τους παραγωγικούς τομείς, και β) θέρμανση κτιρίων (τηλεθέρμανση). Επίσης, σημαντικά περιθώρια αξιοποίησης προσφέρει η βιομάζα (είτε γεωργικών υπολειμμάτων είτε ενεργειακών καλλιέργειών) για την παραγωγή βιοντίζελ και βιοαερίου.

Ως κυριότερες ανάγκες αναγνωρίζονται:

- η αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού ΑΠΕ και κυρίως της γεωθερμίας και της βιομάζας,
- η εξοικονόμηση ενέργειας - κυρίως στο κτιριακό δυναμικό λόγω σημαντικών αναγκών για θέρμανση που επιβάλουν οι δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες και η παλαιότητα του κτιριακού αποθέματος, και
- η επέκταση της χρήσης του φυσικού αερίου στον οικιακό τομέα και στις επιχειρήσεις (η οποία αντιμετωπίζεται από το Θ.Σ. 7 ως παρέμβαση)

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η μετάβαση προς μια πράσινη, «καθαρή» οικονομία αποτελεί έναν εκ των δυο πυλώνων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» προς την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης» και προωθείται με την εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους» με στόχο να αποσυνδεθεί η οικονομική ανάπτυξη από τη χρήση των πόρων, να περιοριστεί η έκλυση διοξειδίου του άνθρακα, να αυξηθεί η χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και να προωθηθεί η ενεργειακή απόδοση σε μεταφορές και κτίρια. Οι ποσοτικοποιημένοι στόχοι που έχουν τεθεί, για το έτος 2020, αφορούν:

- αύξηση της ενεργειακής απόδοσης κατά 20% - δηλ. μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας (κατά 368 Mtoe και 2,85 Mtoe σε επίπεδο Ένωσης και Ελλάδας αντίστοιχα),
- στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (κατά 20% ή 30% αν οι συνθήκες το επιτρέψουν για την ΕΕ και κατά 4% σε σχέση με το έτος 2005 για την Ελλάδα), και
- στην αύξηση του ποσοστού των ΑΠΕ (σε 20% επί της μικτής τελικής κατανάλωσης σε ΕΕ και Ελλάδα).

Οι παρεμβάσεις του ΘΣ 4 - που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 2 - συμβάλουν στον πρωταρχικό στόχο της μείωσης στις εκπομπές άνθρακα η οποία αναμένεται να προέλθει τόσο από την αξιοποίηση της γεωθερμίας όσο και από την ενεργειακή εξοικονόμηση στις δημόσιες υποδομές.

Η ενεργειακή εξοικονόμηση στις επιχειρήσεις ενισχύεται από το ΘΣ3 παράλληλα με τις ιδιωτικές επενδύσεις σε ΑΠΕ (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμίας και βιομάζας), η επέκταση της χρήσης του φυσικού αερίου από το ΘΣ 7, ενώ για την ενεργειακή εξοικονόμηση στην κατοικία και την ανάπτυξη ευφών συστημάτων μέτρησης της ενέργειας απαιτείται η συνδρομή από το τομεακό πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».

Θεματικός Στόχος 5: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η Π-ΑΜΘ χαρακτηρίζεται από υψηλό υδατικό δυναμικό λόγω των μεγάλων διακρατικών ποταμών που τη διασχίζουν, δηλαδή του Νέστου, του Έβρου και τμήμα του Άρδα, παραπόταμου του Έβρου. Ο μεγάλος όγκος των υδάτων σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του ορεινού ανάγλυφου και την επίδραση των κλιματικών συνθηκών, έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση εκτεταμένων πλημμυρικών φαινομένων στην Π-ΑΜΘ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα πλημμυρικού κινδύνου παρουσιάζεται στην πεδινή περιοχή της Π.Ε. Έβρου. Περιοχές υψηλής πλημμυρικής επικινδυνότητας είναι επίσης οι πεδιάδες Ξάνθης και Κομοτηνής και η χαμηλή ζώνη της λεκάνης του ποταμού Αγγίτη (Π.Ε. Δράμας). Στην πεδιάδα της Ξάνθης - Κομοτηνής έχουν γίνει αποτελεσματικές διευθετήσεις υφιστάμενων ρεμάτων. Στην περιοχή του Έβρου ποταμού έχουν κατασκευαστεί σημαντικά αντιπλημμυρικά έργα, που όμως σε κάποιες περιπτώσεις δεν προστατεύουν επαρκώς, κύρια λόγω του τρόπου διαχείρισης των ανάντη ταμιευτήρων στη Βουλγαρία αλλά και της μείωσης των αναγκαίων εκτάσεων για την εκτόνωση των πλημμυρών. Επιπρόσθετα, εκτιμάται ως σημαντική η ανάγκη υλοποίηση δράσεων ορεινής υδρονομίας στις λεκάνες απορροής των ποταμών με σκοπό την ενίσχυση της αντιπλημμυρικής προστασίας των κατάντη περιοχών.

Ως εκ τούτου, για την προστασία των οικισμών αλλά και μεγάλων αγροτικών εκτάσεων υψηλής παραγωγικής αξίας απαιτούνται πρόσθετα αντιπλημμυρικά έργα.

Σημαντικές ανάγκες προκύπτουν επίσης και για την προστασία από τη διάβρωση της παράκτιας ζώνης της Π-ΑΜΘ, ειδικά στην Π.Ε. Καβάλας και στο Δήμο Αλεξανδρούπολης. Παράλληλα, στον ορεινό όγκο της Ροδόπης υπάρχει κίνδυνος δασικών πυρκαγιών, για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση των οποίων απαιτείται εθνική δράση και διασυννοριακός συντονισμός.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η αντιμετώπιση των πλημμυρικών φαινομένων αποτελεί *στόχο υψηλής προτεραιότητας* στο πλαίσιο του Θ.Σ. 5 για την Π-ΑΜΘ, ενώ για την πρόληψη και αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών και τη στήριξη συστημάτων πολιτικής προστασίας οι πόροι του ΠΕΠ δεν επαρκούν και είναι απαραίτητη η συνδρομή από το τομεακό πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» ή το τομεακό πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Θεματικός Στόχος 6: Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Η Π-ΑΜΘ, διαθέτει μεγάλη βιοποικιλότητα με πλούσια πανίδα, κυρίως ορνιθολογική στις περιοχές Ramsar (Δέλτα Νέστου και Έβρου, Λίμνες Βιστωνίδας και Ισμαρίδας). Παρά τις έντονες πιέσεις που έχει δεχθεί το φυσικό περιβάλλον στο παρελθόν (εγγειοβελτιωτικά και αντιπλημμυρικά έργα, εντατικές καλλιέργειες, κ.α.), διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τη φυσικότητά του. Στα όρια της Π-ΑΜΘ έχουν θεσμοθετηθεί 29 περιοχές του δικτύου Natura 2000 που αναλογούν στο 16% της συνολικής έκτασης της, όμως οι υφιστάμενοι φορείς διαχείρισης λειτουργούν με ελλείψεις πόρων και προσωπικού, ενώ δεν υπάρχουν σχέδια διαχείρισης για το σύνολο των περιοχών Natura 2000.

Στον τομέα των υδατικών πόρων, η Π-ΑΜΘ ανήκει σε δυο υδατικά διαμερίσματα: το υδατικό διαμέρισμα της Θράκης (GR12) - που είναι το πλουσιότερο πανελλαδικά - και το υδατικό διαμέρισμα της Ανατολικής Μακεδονίας (GR11) - που κατατάσσεται 5ο μεταξύ των υδατικών διαμερισμάτων της χώρας. Οι κύριες καταναλώσεις υδατικών πόρων γίνονται από τη γεωργία (πάνω από 85% των υδατικών πόρων της Π-ΑΜΘ). Από τη σύγκριση προσφοράς και ζήτησης νερού, προκύπτει ότι το υδατικό ισοζύγιο της περιφέρειας είναι πλεονασματικό αλλά οι υδατικοί πόροι δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένοι. Τα σημαντικότερα προβλήματα συνοψίζονται ως εξής:

- το υπόγειο υδατικό δυναμικό των πεδινών εκτάσεων έχει εξαντλήσει πλήρως τις δυνατότητές του για την ικανοποίηση των αυξημένων αρδευτικών αναγκών των περιοχών αυτών,
- παρατηρούνται ελλείψεις όσον αφορά στην ύδρευση περιοχών όπως της ορεινής ζώνης αλλά και αστικών κέντρων, που εν μέρει οφείλονται στις υψηλές απώλειες λόγω παλαιότητας του δικτύου,
- στα παράκτια πεδία παρατηρείται τόσο αλμύριση των υδάτων όσο και των εδαφών λόγω υπεράντλησης και διείσδυσης της θάλασσας στους υπόγειους υδροφορείς,
- παρατηρείται σημαντική επιβάρυνση των επιφανειακών υδάτων, τμήμα της οποίας είναι διασυννοριακής προέλευσης - καθώς οι γείτονες χώρες δεν διαθέτουν εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων στις λεκάνες απορροής των διασυννοριακών ποταμών - ενώ τμήμα της οφείλεται σε αστικά λύματα οικισμών, υγρά απόβλητα κτηνοτροφικών και βιομηχανικών μονάδων, φυτοφάρμακα και λιπάσματα από μεγάλης κλίμακας καλλιέργειες της Π-ΑΜΘ. Απαιτείται να προβλεφθεί η δυνατότητα προστασίας - κυρίως των σημείων που εξυπηρετούν την ύδρευση - ώστε να αποφευχθούν δυσμενείς στο μέλλον συνθήκες σε ότι αφορά στην ποιότητα των υδάτων.

Σε ότι αφορά στην επεξεργασία υγρών λυμάτων, σημειώνεται ότι δίκτυα αποχέτευσης και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων διαθέτει το σύνολο των αστικών κέντρων άνω των 10.000 κατοίκων και των οικισμών Β' προτεραιότητας (απόρριψη σε ευαίσθητο αποδέκτη). Επιπλέον καλύπτεται σημαντικός αριθμός, αλλά όχι το σύνολο των οικισμών Γ' προτεραιότητας. Καταγράφονται ανάγκες σε οικισμούς πλησίον ευαίσθητων αποδεκτών και σε τουριστικές περιοχές.

Στον τομέα των στερεών απορριμμάτων γίνονται εντατικές προσπάθειες κάλυψης των παρατηρούμενων σοβαρών ελλείψεων υποδομών διαχείρισης χωρίς όμως ολοκληρώνονται στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2013 (ΔΙΑΜΑΘ) το 37% των παραγόμενων αστικών στερεών αποβλήτων (ΑΣΑ) διατίθεται σε ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ και μόνο το 1,5% των αποβλήτων συσκευασίας ανακυκλώνεται, ενώ δεν υπάρχει ανακύκλωση (π.χ. κομποστοποίηση) των «πράσινων αποβλήτων».

Ως κύριες ανάγκες στον τομέα του περιβάλλοντος αναγνωρίζονται:

- η ολοκλήρωση των βασικών υποδομών διαχείρισης στερεών αποβλήτων (ολοκλήρωση ΠΕΣΔΑ),
- η εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 και 12,
- η ολοκλήρωση των ελλειπουσών περιβαλλοντικών υποδομών αποχέτευσης και Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων, και
- η εφαρμογή των διαχειριστικών σχεδίων στις προστατευόμενες περιοχές όπου υπάρχουν σχέδια, και η εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης για τις περιοχές που δεν έχουν.

Παράλληλα, σημαντική ανάγκη - και συμπληρωματική προς τις δράσεις του ΘΣ 3 για τον τουρισμό - θεωρείται και η ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, και της αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος και του αστικού σχεδιασμού.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η ολοκλήρωση των υποδομών ΠΕΣΔΑ αποτελεί τη σημαντικότερη ανάγκη της Π-ΑΜΘ και θα χρηματοδοτηθεί κύρια από και από πόρους του τομειακού προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» και συμπληρωματικά τόσο από πόρους του ΠΕΠ. Η εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 και 12 απαιτεί την υλοποίηση δέσμης «βασικών» και «συμπληρωματικών» μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιότητας του νερού των σημείων που εξυπηρετούν την ύδρευση, και στην προώθηση της αποδοτικής και αειφόρου χρήσης του νερού. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται και η ολοκλήρωση έργων υδροδότησης τόσο για την εξασφάλιση επάρκειας πόσιμου ύδατος όσο και τη μείωση των απωλειών ύδατος σε επιλεγμένες οικιστικές περιοχές. Η εφαρμογή των σχεδίων διαχείρισης απαιτεί τη χρηματοδοτική στήριξη από διάφορα προγράμματα και χρηματοδοτικά μέσα (ΕΓΤΑΑ για τη χρήση του νερού από τον αγροτικό τομέα και τη διαχείριση της επιβάρυνσης από αγροτικές δραστηριότητες ιδίως σε περιοχές που πλήττονται από νιτρορύπανση και αλμύριση, Ταμείο Συνοχής όσον αφορά την ολοκλήρωση των ελλειπουσών περιβαλλοντικών υποδομών αποχέτευσης και Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων).

Η προστασία του Περιβάλλοντος είναι θεμελιώδης για την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης». Αν και δεν περιλαμβάνεται μεταξύ των εμβληματικών πρωτοβουλιών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αποτελεί τη μακροβιότερη οριζόντια πολιτική της Ένωσης, η οποία καθορίζεται από ένα πλέγμα σχετικών Οδηγιών, η τήρηση των οποίων αποτελεί δέσμευση για τα κράτη μέλη.

Οι δράσεις του ΘΣ 6 – που προγραμματίζεται να υλοποιηθούν μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 2 – θα:

- αυξήσουν τη δυναμικότητα ανακύκλωσης της περιφέρειας κατά 200% - συμβάλλοντας έτσι στο στόχο της ανακύκλωσης για το 2020 με αύξηση του ποσοστού των ανακυκλούμενων υλικών στο σύνολο ΑΣΑ από 1,3% σε 4,7%,
- καλύψουν το 43% των εκτάσεων των περιοχών Natura 2000 της Π-ΑΜΘ με συστήματα αποτελεσματικής διαχείρισης - μέσα από την υλοποίηση των υφιστάμενων σχεδίων διαχείρισης περιοχών - συμβάλλοντας έτσι στο δεύτερο στόχο (καλύτερη προστασία οικοσυστημάτων) της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα για το 2020,
- καλύψουν πρόσθετο πληθυσμό 150.000 περίπου κατοίκων (25% του πληθυσμού της Π-ΑΜΘ 2011) με βελτιωμένα συστήματα ύδρευσης που συμβάλλουν στην ορθολογική χρήση υδατικών πόρων και στον περιορισμό των απωλειών νερού,
- συμβάλλουν στη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, και στην ανάδειξη και προβολή της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Θεματικός Στόχος 7: Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και της άρσης των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Με την κατασκευή της Εγνατίας Οδού και τμημάτων των κάθετων οδικών αξόνων αντιμετωπίστηκαν σε σημαντικό βαθμό προϋπάρχοντα προβλήματα προσβασιμότητας. Σήμερα η Π-ΑΜΘ διαθέτει ένα εκτεταμένο και σε σημαντικό βαθμό ώριμο οδικό δίκτυο που εξυπηρετεί ένα πολυκεντρικό σύστημα μεσαιού μεγέθους πόλεων και ένα μεγάλο αριθμό διάσπαρτων μικρών οικισμών καθώς επίσης και τη σύνδεση της περιφέρειας με όμορες περιφέρειες (Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας), γείτονες χώρες (Βουλγαρία, Τουρκία) και το Διευρωπαϊκό οδικό δίκτυο. Ως αποτέλεσμα της πολιτικής μεταφορών των τελευταίων δεκαετιών, οι οδικές μεταφορές κυριαρχούν τόσο όσον αφορά τις επιβατικές μεταφορές όσο και τις εσωτερικές εμπορευματικές (90% των εμπορευματικών ροών είναι οδικές μεταφορές).

Παρόλο που το σιδηροδρομικό δίκτυο ενώνει όλες τις πόλεις της περιφέρειας, με εξαίρεση την Καβάλα, τα μη ικανοποιητικά χαρακτηριστικά της υποδομής και η έλλειψη διατροπικότητας καθιστούν το ρόλο του περιθωριακό τόσο στις επιβατικές όσο και στις εμπορευματικές μεταφορές. Επίσης, η Π-ΑΜΘ διαθέτει δύο σημαντικά λιμάνια – της Καβάλας και της Αλεξανδρούπολης – όπου έχουν γίνει σημαντικά έργα υποδομών τα τε-

λευταία χρόνια, **αλλά συνδέονται ικανοποιητικά μόνο με το οδικό δίκτυο**, γεγονός που μειώνει την εμβέλειά τους και περιορίζει σημαντικά το ρόλο τους. Έτσι μόνο το 35% των διακινούμενων μέσω της Π-ΑΜΘ εμπορευμάτων διέρχεται από τα λιμάνια και μόνο το 28% των διακινούμενων εμπορευμάτων μέσω της περιφέρειας αποτελούν διερχόμενα φορτία είτε προς Βορρά είτε προς Ανατολάς.

Ως κυριότερες αδυναμίες του μεταφορικού δικτύου της περιφέρειας σήμερα αναγνωρίζονται:

- η μονομερής ανάπτυξη των οδικών μεταφορών, και
- ο χαμηλός βαθμός διασυνδεσιμότητας μεταξύ των διαφόρων μεταφορικών μέσων.

Δεδομένου μάλιστα ότι ο μακροπρόθεσμος στόχος της περιφέρειας είναι να εξελιχθεί σε διαμετακομιστικό κέντρο, υλοποιώντας έναν εναλλακτικό προς τα στενά του Βοσπόρου άξονα για τις μεταφορές από και προς τις χώρες της Μαύρης Θάλασσας, η ανάπτυξη των θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη πολυτροπικότητας, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία.

Οι επενδύσεις στις υποδομές μεταφορών όμως - και μάλιστα στις σιδηροδρομικές - είναι υψηλού κόστους και απαιτούν μεγάλο χρόνο ωρίμανσης, γεγονός που επιβάλλει την αντιμετώπισή τους ως θέμα εθνικής και όχι περιφερειακής πολιτικής, ιδίως εν μέσω οικονομικής κρίσης. Αυτό επιβάλλει αναπροσανατολισμό της περιφερειακής πολιτικής προς την **κατεύθυνση της βελτιστοποίησης της αποδοτικότητας** των υφιστάμενων δικτύων **με στόχο τη συμπλήρωση και κατά τόπους βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών**.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι κύριες ανάγκες στο περιφερειακό δίκτυο μεταφορών εντοπίζονται κατά προτεραιότητα:

- στη δημιουργία κόμβων διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών,
- στην επέκταση της ζώνης εξυπηρέτησης της Εγνατίας Οδού σε χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος,
- στην ολοκλήρωση καθέτων αξόνων της Εγνατίας Οδού όπου έχουν επενδυθεί πόροι από προηγούμενες παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων των μελετών ωρίμανσης,
- στην ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας (δηλ. της προσβασιμότητας - προσπελασιμότητας σε ορεινές & νησιωτικές περιοχές), και
- στην αποσυμφόρηση οικισμών.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Για την στρατηγική «Ευρώπη 2020» και την επίτευξη της «Διατηρήσιμης Ανάπτυξης», απαραίτητος θεωρείται ο εκσυγχρονισμός του τομέα των μεταφορών που προωθεί την οικονομική ανάπτυξη μέσω της αύξησης της κινητικότητας, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που τη συνοδεύουν. Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 7 - που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 2 - συμβάλλουν στην αύξηση της κινητικότητας.

Παράλληλα, η Λευκή Βίβλος για τις Μεταφορές θέτει 10 στόχους οι οποίοι θα πρέπει να επιτευχθούν μέχρι το 2050 (με ενδιάμεσους στόχους για το 2020 και 2030). Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις συμβάλουν σε 2 από τους στόχους της Λευκής Βίβλου:

- η κατασκευή πολυτροπικών κόμβων συμβάλει στη μετακίνηση τμήματος του όγκου οδικών εμπορευματικών μεταφορών (στόχος 3) προς άλλα μεταφορικά μέσα (θαλάσσια/σιδηροδρομικά), ενώ
- οι λοιπές παρεμβάσεις συμβάλλουν στην αύξηση της ασφάλειας (στόχος 9) στο οδικό δίκτυο.

Θεματικός Στόχος 8: Προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Ήδη από το 2005 οι ρυθμοί συμμετοχής του πληθυσμού της περιφέρειας (15-64 ετών) στην απασχόληση παρουσιάζουν υστέρηση τόσο από το μέσο όρο της χώρας (κατά 0,6%) όσο και από το μ.ο. της ΕΕ-27 (κατά 4%). Από το 2008 και μετά ακολουθούν μία δραματική πτωτική πορεία η οποία οδηγεί το 2013 σε οριακή μεν σύγκλιση με τον εθνικό μ.ο. (σε 0,2 ποσοστιαίες μονάδες) και στη μεγαλύτερη από ποτέ απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (κατά 15%). Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας - λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και της δημοσιονομικής προσαρμογής - στην Ελλάδα και στην Π-ΑΜΘ, από την οποία δεν έχει καταφέρει να ανακάμψει ούτε η Χώρα, ούτε η περιφέρεια.

Σε σχέση με το φύλο, η γυναικεία συμμετοχή εμφανίζει διαχρονικά σοβαρή υστέρηση σε σχέση με τον ΕΕ-27 μ.ο., η οποία συνεχώς διευρύνεται (6,5% το 2000, 10,3% το 2006, 15% το 2012) και μετά το 2004 εμφανίζει υστέρηση ακόμη και σε σχέση με τον εθνικό μ.ο. γεγονός που σχετίζεται τόσο με την μετάβαση της τοπικής οικονομίας από αγροτική σε «τρίτογενοποιημένη», όσο και σε οικογενειακές δομές και πρότυπα χαρακτηριστικά της ΑΜΘ (η γυναίκα στο σπίτι).

Το μεγαλύτερο τρέχον πρόβλημα της Π-ΑΜΘ σε σχέση με την απασχόληση είναι η δραματική αύξηση της ανεργίας κατά 17,7 ποσοστιαίες μονάδες λόγω της κρίσης (από 8,7% το 2008 σε 26,4% το 2013) και κατά 37,9 ποσοστιαίες μονάδες για τους νέους (από 21,8% το 2008 σε 59,8% το 2013).

Η αντιμετώπιση της ανεργίας βρίσκεται στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» όπου ως πρωταρχικός στόχος για το 2020 έχει τεθεί η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 64 ετών στο 75% σε επίπεδο ΕΕ και στο 70% σε επίπεδο χώρας.

Ως κύριες ανάγκες της Π-ΑΜΘ εντοπίζονται:

- η αύξηση των θέσεων απασχόλησης για την αντιμετώπιση τόσο της ανεργίας των νέων όσο και του γενικού πληθυσμού,
- η αύξηση της γυναικείας συμμετοχής στην απασχόληση, και
- η αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η υψηλή ανεργία στην Π-ΑΜΘ σχετίζεται άμεσα με την ύπαρξη ευάλωτων κλάδων στο τοπικό παραγωγικό σύστημα (όπως π.χ. η βιομηχανία εντάσεως εργασίας) και προήλθε κυρίως από τις μεγάλες απώλειες θέσεων εργασίας (κατά 46,8%) στο δευτερογενή τομέα (αποβιομηχάνιση και πλήγμα του κλάδου των κατασκευών) και δευτερευόντως στη δασοκομία-υλοτομία και στην αλιεία, ενώ δεν φαίνεται να συσχετίζεται με το διαχρονικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού (περί το 10% του πληθυσμού ήταν αναλφάβητοι το 2001) καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού αυτού απασχολείται στον αγροτικό τομέα ο οποίος συγκράτησε και οριακά αύξησε τις θέσεις εργασίας. Επομένως, αποτελεί **στρατηγική επιλογή** της περιφέρειας **η αναθέρμανση της αγοράς εργασίας και η αύξηση της απασχόλησης να γίνει κυρίως μέσα από την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας** και τις δράσεις κύρια, λόγω υψηλού διαθέσιμου προϋπολογισμού του τομεακού προγράμματος «Ανάπτυξη, Ανταγωνιστικότητα, Καινοτομία» (ΕΠΑΝΕΚ) και συμπληρωματικά του Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΕΠ, και δευτερευόντως μέσα από το **τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια-βίου Μάθηση».**

Θεματικός Στόχος 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Διαχρονικά η Βόρεια Ελλάδα παρουσιάζει υψηλότερο ποσοστό πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας απ' ό,τι ο εθνικός μ.ο. κατά 4-6 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2009 και μετά η φτώχεια παρουσιάζει μία έξαρση στην Ελλάδα (αύξηση 2009-2012 κατά 17%), και παρόλο που απουσιάζουν τα αντίστοιχα περιφερειακά στατιστικά δεδομένα, εκτιμάται ότι και η Π-ΑΜΘ αντιμετωπίζει παρόμοιας έκτασης επέλαση της φτώχειας αυξάνοντας τόσο τα προβλήματα κοινωνικής ένταξης όσο και κάλυψης του πληθυσμού από υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας.

Μία πρώτη έρευνα που υλοποιήθηκε με τη συνεργασία των κοινωνικών υπηρεσιών των Δήμων της Π-ΑΜΘ δείχνει μία ανησυχητική αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού, η οποία αποτυπώνεται στην ολοένα αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες των οποίων έκανε χρήση, μέχρι το 2010, μόνο ένα μικρό και περιθωριοποιημένο τμήμα του πληθυσμού. Τα στοιχεία που συλλέχθηκαν αποτυπώνουν:

- Αύξηση του αριθμού των ανασφάλιστων πολιτών κατά 90% από το 2012 και μετά και αύξηση των ανασφάλιστων πρώην επαγγελματιών και των οικογενειών τους λόγω μεγάλου αριθμού πτωχεύσεων επιχειρήσεων.
- Αύξηση του αριθμού των οικογενειών που αδυνατούν να καλύψουν τις βασικές βιοτικές ανάγκες. (από το 2011 αύξηση στα συσσίτια κατά 350%, στα κοινωνικά παντοπωλεία & διανομές τροφίμων κατά 150%)
- Εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας πολιτών σε απόλυτη ένδεια, των παλιννοστούντων άνω των 65 ετών, οι οποίοι στερήθηκαν το δικαίωμα στη συνταξιοδότηση και την ασφάλιση. Επισημαίνεται ότι οι παλιννοστούντες αποτελούν σημαντικό τμήμα του πληθυσμού στην Π-ΑΜΘ και ένα από τα πιο υποβαθμισμένα οικονομικά.
- Ύπαρξη θυλάκων απόλυτης φτώχειας οι οποίοι συχνά ταυτίζονται με οικισμούς Ρομά ή άλλων πληθυσμών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ή/και απομονωμένους γεωγραφικά. Η οικονομική κρίση - που έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση των κρατικών παροχών με ταυτόχρονη άνοδο του αριθμού των δικαιούχων - εντείνει την κοινωνική τους εξαθλίωση. Ιδιαίτερα για τους Ρομά - που στην πλειοψηφία τους είναι εργάτες γης μόνιμα εγκατεστημένοι - η αθρόα έλευση εποχικών εργατών από γειτονικές Βαλκανικές χώρες χαμηλότερου κόστους ζωής που δέχονται ανασφάλιστη εργασία και ιδιαίτερα χαμηλά ημερομίσθια - εντείνει την ανεργία η οποία είναι πλέον της τάξης του 95%. Αυτή ήρθε να προστεθεί σε μια σειρά από προβλήματα που αντιμετωπίζουν παραδοσιακά η υποαπασχόληση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, η αστικο-δημοτική τακτοποίηση, η συμμετοχή στις τοπικές υποθέσεις, κ.α.

Οι αδυναμίες και στρεβλώσεις στις προνοιακές πολιτικές στην Ελλάδα - και κατ' επέκταση και στην Π-ΑΜΘ - εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην έλλειψη στοχευμένων στρατηγικών προστασίας των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στην απουσία ολοκληρωμένων ενεργητικών δράσεων εργασιακής και κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων (ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, κλπ).

Παράλληλα, εντοπίζονται σοβαρά ζητήματα υγείας στον πληθυσμό της περιφέρειας. Σύμφωνα με τη Eurostat, και στις τρεις βασικές αιτίες θανάτου που παρακολουθούνται σε επίπεδο περιφερειών (ασθένειες του αναπνευστικού, του κυκλοφορικού και νεοπλασίες), η Π-ΑΜΘ έχει για την περίοδο 2008-2010 υψηλότερο δείκτη θανάτων ανά 100.000 κατοίκους τόσο σε σχέση με τον εθνικό όσο και τον Ευρωπαϊκό μ.ο. (Π-ΑΜΘ: 1.102,8, Ελλάδα: 964,5, ΕΕ-28: 971,8). Ο δείκτης παρουσιάζει διαχρονικά σταθερά αυξανόμενη τάση, όπως και το σύνολο της χώρας, τη στιγμή που σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η τάση είναι αρνητική από το 2003 και μετά.

Παρά τις «καλές» κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες των ετών πριν το 2008 που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωση των υγειονομικών συστημάτων, οι διαθέσιμες κλίνες ανά 100.000 κατοίκους στην Π-ΑΜΘ συνεχίζουν το 2009 να είναι λιγότερες κατά 10,8% σε σχέση με τον εθνικό μ.ο. και κατά 33% σε σχέση με τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό, και το νοσηλευτικό προσωπικό υστερεί κατά 10% από τον εθνικό μ.ο. και κατά

50,4% από τον αντίστοιχο Ευρωπαϊκό. Λόγω των επιπτώσεων της κρίσης, εκτιμάται ότι η ζήτηση και η χρήση δημόσιων υπηρεσιών υγείας πρόκειται να αυξηθεί ραγδαία σε όλη την Ελλάδα επηρεάζοντας το επίπεδο δημόσιας υγείας. Ήδη από το 2010 σημειώνεται αύξηση κατά 20% στη χρήση των υγειονομικών υπηρεσιών στα δημόσια νοσοκομεία, και ταυτόχρονη μείωση κατά 15% περίπου στη χρήση των ιδιωτικών υπηρεσιών υγείας. Ταυτόχρονα παρατηρείται αύξηση στα κρούσματα μολυσματικών νοσημάτων λόγω των πληθυσμών των παράνομων μεταναστών που φιλοξενούνται στο χώρο της Περιφέρειας, χωρίς όμως να υπάρχει προς το παρόν σαφής εθνική στρατηγική για τον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου λόγω της εξελισσόμενης μεταρρύθμισης του συστήματος υγείας.

Ως κύριες ανάγκες της Π-ΑΜΘ εντοπίζονται:

- η ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, και η βελτίωση της πρόσβασης σε αυτές από όλους τους κατοίκους της περιφέρειας,
- η ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία συνθηκών απασχολησιμότητας για ειδικές και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και των ατόμων που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια, και
- η προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού βρίσκεται στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ «Ευρωπαϊκή πλατφόρμα για την καταπολέμηση της φτώχειας» αποτελεί έναν από τους δυο πυλώνες για την επίτευξη της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς» όπου ως πρωταρχικός στόχος για το έτος 2020 έχει τεθεί η μείωση των ατόμων που απειλούνται με φτώχεια κατά 20 εκατομμύρια σε επίπεδο ΕΕ και κατά 450.000 σε επίπεδο χώρας.

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 9 – που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 3 - συμβάλλουν στον πρωταρχικό αυτό στόχο κυρίως όσον αφορά τον κοινωνικό αποκλεισμό και λιγότερο όσον αφορά τη φτώχεια (η οποία αντιμετωπίζεται κυρίως μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 1 με την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας).

Θεματικός Στόχος 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση

Υφιστάμενη κατάσταση και ανάγκες Π-ΑΜΘ

Ο δείκτης πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου βάσει στοιχείων Eurostat (δηλ. το ποσοστό νέων ηλικίας 18-24 ετών που δεν έχουν ολοκληρώσει τον ανώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και δεν παρακολουθούν άλλο πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης) είναι διαχρονικά κατά πολύ υψηλότερος για την ΑΜΘ από το μ.ο. για τη χώρα και την ΕΕ27 και υψηλότερος από κάθε άλλη περιφέρεια της χώρας. Έτσι το 2013 διαμορφώθηκε σε 10,1% σε επίπεδο χώρας και 12% σε επίπεδο ΕΕ-27, ενώ στην ΑΜΘ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 21,9%. Επίσης, αξιοσημείωτη ιδιαιτερότητα της Π-ΑΜΘ αποτελεί το γεγονός ότι η μεγαλύτερη σχολική διαρροή διαχρονικά εμφανίζεται στο Γυμνάσιο σε αντίθεση με τα πανελλαδικά στοιχεία που αναδεικνύουν ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά σχολικής διαρροής παρουσιάζονται στο Λύκειο.

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει τάσεις σταδιακής σύγκλισης με το μ.ο. της χώρας αλλά και σημαντικές κυκλικές διακυμάνσεις (μείωση μεταξύ 2001-2005, αύξηση μεταξύ 2005-2007, μείωση μεταξύ 2007-2010, αύξηση μεταξύ 2010-2012, κ.ο.κ). Οι αλλαγές αυτές πιθανά οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της συμμετοχής της μουσουλμανικής μειονότητας στην εκπαίδευση.

Οι παραπάνω τάσεις αντικατοπτρίζονται τόσο στο χαμηλό γενικό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού, όσο και στους ρυθμούς αύξησης των τελευταίων ετών του ποσοστού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση (δηλ. Λυκείου, και ΑΕΙ). Έτσι, για το 2013, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-64 ετών στην Π-ΑΜΘ που εμπίπτει στην κατώτερη κατη-

γορία εκπαίδευσης (δηλ. χωρίς εκπαίδευση, με πρωτοβάθμια εκπαίδευση και υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση) διαμορφώνεται στο 51%, ενώ ο μ.ο. για τη χώρα είναι 32,8% και για την ΕΕ27 24,9%. Παράλληλα, το ποσοστό του πληθυσμού με ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση παρουσίασε μία αύξηση μεταξύ 2001-2013 κατά 11,8 ποσοστιαίες μονάδες στην Π-ΑΜΘ, ξεπερνώντας στο ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ-27 αλλά όχι τον εθνικό (15,1 μονάδες για τη χώρα και 10,2 μονάδες για ΕΕ-27 αντιστοίχως). Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στην ευρύτερη συμμετοχή στην ανώτερη εκπαίδευση (Λύκειο). Έτσι, στην ηλικιακή κλάση 30-34 ετών η ΑΜΘ σήμερα συνεχίζει να υπολείπεται του εθνικού μ.ο. κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες και του ΕΕ-27 μ.ο. κατά 14,2 μονάδες, αφού μόνο το 22,6% του πληθυσμού διαθέτει ανώτατη εκπαίδευση.

Παρά τη σημαντική αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εντούτοις παρατηρείται μείωση σε ότι αφορά τον αριθμό των σχολικών μονάδων (κατά 9% την περίοδο 2006 – 2011) μέσα από καταργήσεις και συγχωνεύσεις σχολείων, αλλά και σημαντικά προβλήματα υποδομών. Τα μεγαλύτερα προβλήματα υποδομών αφορούν είτε σχολικές μονάδες που δεν διαθέτουν δικές τους κτιριακές εγκαταστάσεις και «φιλοξενούνται» σε άλλες μόνιμες ή προσωρινές εγκαταστάσεις, είτε σχολεία τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη αύξηση του μαθητικού πληθυσμού, είτε σχολικές μονάδες των οποίων οι εγκαταστάσεις κρίθηκαν «ακατάλληλες» και εγκαταλείφθηκαν. Σύμφωνα με στοιχεία της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, καταγράφεται σήμερα, σημαντικός αριθμός σχολικών μονάδων που χρειάζονται νέες εγκαταστάσεις που σε μεγάλο ποσοστό αφορούν την υποχρεωτική εκπαίδευση.

Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο – και η σοβαρή υστέρηση της περιφέρειας στην τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και δια-βίου μάθηση - επιδρά αρνητικά στην ανταγωνιστικότητα των κλάδων του περιφερειακού παραγωγικού συστήματος, όπως αναδεικνύεται τόσο από την ανάλυση για την έξυπνη εξειδίκευση όσο και από άλλες κλαδικές μελέτες όπως π.χ. για τον αγροτικό τομέα. Ειδικά στον αγροτικό τομέα, το μορφωτικό επίπεδο είναι το χαμηλότερο.

Ως κύριες ανάγκες στην Π-ΑΜΘ καταγράφονται:

- η ύπαρξη μόνιμου περιφερειακού μηχανισμού καταγραφής, μελέτης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του ποσοστού, των αιτιών σχολικής διαρροής και των παραγόντων που συμβάλλουν σε αυτή,
- η βελτίωση των εκπαιδευτικών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και κυρίως εκεί που καταγράφονται μεγάλες ελλείψεις,
- η αναβάθμιση του μορφωτικού επιπέδου με την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής,
- η βελτίωση των δεξιοτήτων με δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης, και
- η διασύνδεση της γνώσης με την τοπική οικονομία.

Οι Στόχοι της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και η συνεισφορά του ΠΕΠ της ΑΜΘ:

Ο τομέας της εκπαίδευσης κατέχει κεντρική θέση στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», ενώ η εμβληματική πρωτοβουλία «Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας» αποτελεί έναν από τους δυο πυλώνες για την επίτευξη της «Ανάπτυξης χωρίς Αποκλεισμούς». Ως πρωταρχικοί στόχοι, για το έτος 2020, έχουν τεθεί: α) η μείωση του ποσοστού των ατόμων που εγκαταλείπουν το σχολείο (σε λιγότερο από 10% για την ΕΕ και σε 9,7% για την Ελλάδα), και β) η αύξηση του ποσοστού των τελειόφοιτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε 40% και 32% για ΕΕ και Ελλάδα αντίστοιχα για την ηλικιακή κλάση 30-34 ετών.

Οι προγραμματιζόμενες παρεμβάσεις του ΘΣ 10 – που εντάσσονται στον Άξονα Προτεραιότητας 3 - συμβάλουν κυρίως στον πρωταρχικό στόχο της μείωσης της σχολικής διαρροής μέσα από την προσφορά επαρκών σχολικών υποδομών (σε ποσότητα, ποιότητα, και γεωγραφική προσβασιμότητα). Η στρατηγική αυτή επιχειρεί να κεφαλαιοποιήσει τις παρατηρούμενες τάσεις αύξησης του ποσοστού συμμετοχής ειδικών κοινωνικών ομάδων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επιδρώντας έτσι μακροπρόθεσμα και στη βελτίωση της προοπτικής συμμετοχής τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Λόγω της μη διάθεσης πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στο ΠΕΠ ΑΜΘ, προβλέπονται μόνο δράσεις ΕΤΠΑ για το ΘΣ 10, και επομένως κρίνεται απαραίτητη η συνδρομή του προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια-βίου Μάθηση» για όλες τις δράσεις προώθησης στη δια-βίου μάθηση, αλλά και σύνδεσης της εκπαίδευσης με την οικονομία οι οποίες είναι καθοριστικές για την ανάπτυξη της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.

Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη

Στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, η Π-ΑΜΘ επιχειρεί μέσω της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης να αμβλύνει ενδοπεριφερειακές ή/και τοπικές αναπτυξιακές ανισότητες και να συμβάλλει στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων συμπλεγμάτων παραγωγικών και άλλων δραστηριοτήτων. Έτσι προωθείται κατ' αρχάς η υλοποίηση των εξής τύπων ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης:

- σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ) σε αστικά κέντρα άνω των 10.000 κατοίκων,
- ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση και σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς και σε οικισμούς όπου διαβιούν Ρομά με στόχο την κοινωνικο-οικονομική ένταξή τους,
- σχέδια με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων στον ορεινό όγκο της οροσειράς Ροδόπης και στον παράκτιο χώρο για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων/συγκρούσεων, με την προϋπόθεση ότι θα εκχωρηθούν πόροι επαρκείς και σε κατάλληλες επενδυτικές προτεραιότητες από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Ανάπτυξης.

Λαμβάνοντας όμως υπόψη των περιορισμό των διαθέσιμων πόρων για την περίοδο 2014 – 2020, τις δεσμεύσεις της Π-ΑΜΘ για κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος και την ανάγκη ολοκλήρωσης έργων στον τομέα των μεταφορικών υποδομών, η οριστική απόφαση σε ότι αφορά στον αριθμό και στον τύπο των ολοκληρωμένων προγραμμάτων που θα χρηματοδοτηθούν θα ληφθεί λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα της διαβούλευσης. Η υλοποίηση των χωρικών παρεμβάσεων θα γίνει στη βάση διακριτών επιχειρησιακών σχεδίων που θα έλκουν τις δράσεις τους από διάφορες επενδυτικές προτεραιότητες και των τριών αξόνων προτεραιότητας του Ε.Π. 2014 – 2020 της Π-ΑΜΘ.

Δυνητικές Διακρατικές Συνεργασίες

Για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του ΠΕΠ ΑΜΘ είναι αναγκαία η διασφάλιση της συνέργειας με τα προγράμματα Εδαφικής συνεργασίας και κυρίως με τα προγράμματα MED (διακρατικό) - INTERREG EUROPE (διαπεριφερειακό) - SOUTH EAST EUROPE (διακρατικό) – και το διμερές διασυνοριακό πρόγραμμα ΕΕΣ - Ελλάδα-Βουλγαρία.

- 1.1.2 Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των αντίστοιχων επενδυτικών προτεραιοτήτων λαμβάνοντας υπόψη το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, με βάση τον εντοπισμό των περιφερειακών και, όπου ενδείκνυται, εθνικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που προσδιορίζονται στις σχετικές, ειδικές ανά χώρα, συστάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και τις σχετικές συστάσεις του Συμβουλίου που εκδίδονται σύμφωνα με το άρθρο 148 παράγραφος 4 της ΣΛΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη την εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Πίνακας 1: Αιτιολόγηση της επιλογής των θεματικών στόχων και των επενδυτικών προτεραιοτήτων

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 1: Ενίσχυση έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας</p>	<p>Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. (1β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ικανοποιητικός βαθμός συμβατότητας της προσφοράς γνώσης με τη διάρθρωση της περιφερειακής οικονομίας αλλά χαμηλής έντασης δεσμοί ανταλλαγής γνώσης. Έλλειψη κρίσιμης μάζας στις Τεχνολογίες Γενικής Εφαρμογής και χαμηλά επίπεδα εξάπλωσής τους στον παραγωγικό ιστό. Χαμηλή ένταση επενδύσεων Ε&Α ως προς το ΑΕΠ σε σχέση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Απουσία ενδιάμεσων δομών υποστήριξης της καινοτομίας και της εκμετάλλευσης νέας γνώσης.</p>
<p>ΘΣ 2: Ενίσχυση της πρόσβασης σε ΤΠΕ και της χρήσης και ποιότητάς τους</p>	<p>Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία. (2γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Χαμηλός βαθμός αξιοποίησης ΤΠΕ για μη οικονομικο- διαχειριστικές εφαρμογές και χαμηλή πληροφοριακή ωριμότητα στη δημόσια διοίκηση και την αυτοδιοίκηση. Ύπαρξη σημαντικού εύρους ψηφιοποιήσιμων δημόσιων δεδομένων με δυνατότητα επαναξιοποίησης. Η εξυπηρέτηση και γενικά η επικοινωνία του πολίτη απ' ευθείας με τις υπηρεσίες της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι χαμηλή.</p>
<p>ΘΣ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ</p>	<p>Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων. (3α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Η ένταση της νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην ΠΑΜΘ είναι ιδιαίτερα χαμηλή παρά την ύπαρξη ακαδημαϊκού ιδρύματος πλήρους επιστημονικής συγκρότησης. Ταυτόχρονα απουσιάζουν δομές που θα μπορούσαν να δράσουν καταλυτικά προς αυτήν την κατεύθυνση με βασικότερη την απουσία θερμοκοιτίδας καινοτόμων επιχειρήσεων με τη συνεργασία των φορέων παραγωγής γνώσης.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ</p>	<p>Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση. (3β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπαρξη μικρού σχετικά μεγέθους, οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις με οργανωτική δομή που δεν εξασφαλίζει δυναμισμό στην στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων. Την ίδια στιγμή απουσιάζουν οι απαραίτητες οικονομίες κλίμακας τόσο στην εισαγωγή τεχνολογικής όσο και οργανωσιακής καινοτομίας με απώτερο στόχο την ένταξη σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.</p>
	<p>Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών. (3γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Στις επιχειρήσεις όλων των κλάδων της περιφερειακής οικονομίας παρατηρείται ελάχιστη προσπάθεια προϊόντικής καινοτομίας. Περισσότερο ακολουθείται η τακτική της δημιουργικής αντιγραφής στα προϊόντα και τον τρόπο παραγωγής και διάθεσής τους. Ειδικά για τους κλάδους του «πυρήνας εξειδίκευσης» της RIS3 θεωρείται ως πρώτη προτεραιότητα η εφαρμογή τεχνολογιών και μεθόδων ανάπτυξης καινοτομικών προϊόντων.</p>
<p>ΘΣ 4: Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς</p>	<p>Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. (4α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ευρωπαϊκή οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας 2009/28/ΕΚ, εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Κατευθύνσεις της ενεργειακής πολιτικής και στόχων για το μετριασμό των εκπομπών CO₂ με τη χρήση ΑΠΕ.</p>
	<p>Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης. (4γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ικανοποίηση απαιτήσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου και την εναρμόνιση με της ευρωπαϊκές οδηγίες (π.χ 2010/31/ΕΕ, συμμόρφωση για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων και της 2012/27/ΕΕ για την αποδοτικότητα στη χρήση ενέργειας). Ανάγκες λόγω κλιματολογικών συνθηκών.</p>
<p>ΘΣ 5: Πρώθηση της προσαρμογής στις κλιματικές αλλαγές, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνου</p>	<p>Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών. (5β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκη για αντιπλημμυρική προστασία (εφαρμογή οδηγίας 2007/60/ΕΚ για τη διαχείριση κινδύνων πλημμύρας) και προστασία από τη διάβρωση των ακτών λόγω κινδύνων από την κλιματική αλλαγή.</p>
<p>ΘΣ 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση βιώσιμης χρήσης των πόρων</p>	<p>Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις. (6α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκη ολοκλήρωσης του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων και εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ (για τη διαχείριση αποβλήτων) και του Εθνικού Σχεδιασμού.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 6: Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση βιώσιμης χρήσης των πόρων</p>	<p>Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημέ νου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις· (6β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Εφαρμογή μέτρων που προκύπτουν από την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και τα Σχέδια Διαχείρισης των δύο υδατικών διαμερισμάτων.</p>
	<p>Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς· (6γ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκες που στοχεύουν στην «προστασία – συντήρηση – ανάδειξη» μνημείων και χώρων στα πλαίσια και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.</p>
	<p>Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών (6δ του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Απαιτήσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και το δίκτυο Natura 2000), τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα καθώς και το εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών.</p>
	<p>Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου (6ε του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάγκες αποκατάστασης περιβαλλοντικά υποβαθμισμένων οικιστικών περιοχών. Βελτίωση των αστικών και εξωαστικών χρήσεων μέσα από την εφαρμογή χωροταξικών / πολεοδομικών σχεδίων. Βελτίωση του μικροκλίματος αστικών περιοχών.</p>
<p>Θ.Σ. 7: Προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών και εξάλειψη των σημείων συμφόρησης σε υποδομές βασικών δικτύων</p>	<p>Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (7α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Το κύριο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών στην Περιφέρεια δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη ενώ αποτελεί πρώτη προτεραιότητα τόσο σε επίπεδο ευρωπαϊκών επιλογών όσο και σε επίπεδο εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού.</p>
	<p>Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ (7β του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπάρχουν διαπιστωμένα προβλήματα σημαντικού μεγέθους ως προς τη σύνδεση και τη λειτουργία – συμπληρωματικότητά του εθνικού / επαρχιακού δικτύου σε σχέση με τα ΔΕΔ-Μ. Προβλήματα επίσης έχουν παρατηρηθεί στην προσβασιμότητα-προσπελασιμότητα ορεινών και νησιωτικών περιοχών, στην ασφάλεια της χρήσης του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου και σε εντοπισμένα σημεία του οδικού δικτύου όπου εντοπίζεται κυκλοφοριακή συμφόρηση.</p>
	<p>Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (7ε ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υπάρχουν σημαντικά αναπτυξιακά πλεονεκτήματα από την περαιτέρω αξιοποίηση του αγωγού φυσικού αερίου που διέρχεται αλλά και των προγραμματιζόμενων να διέλθουν από την Π-ΑΜΘ.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>Θ.Σ.9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων</p>	<p>Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας και προώθηση της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με την μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας (9α του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανεπαρκείς υποδομές υγείας και υπηρεσίες κοινωνικού χαρακτήρα.</p>
	<p>Κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (9ii του ΕΚΤ)</p>	<p>Στη Περιφέρεια εντοπίζονται παραδοσιακά περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες όπως οι Ρομά και πληθυσμοί που διαβιούν σε πολύ υποβαθμισμένες περιοχές, ενώ παράλληλα εμφανίστηκαν και νέες όπως οι μετανάστες. Οι κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην υγεία και στη στέγαση</p>
	<p>Προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση (9v του ΕΚΤ)</p>	<p>Η Περιφέρεια της ΑΜ-Θ υπολείπεται κατά πολύ από τα ποσοστά κοινωνικής οικονομίας στην Ε.Ε. (10% των επιχειρήσεων). Παράλληλα η Κοινωνική Οικονομία δίνει διέξοδο στα προβλήματα αποανάπτυξης και έλλειψης τραπεζικής πίστης ενώ κεφαλαιοποιεί τη μεγάλη παράδοση στο συνεταιριστικό κίνημα και την έκρηξη εθελοντισμού που παρατηρείται στην περιφέρεια.</p>
	<p>Βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος (9iv του ΕΚΤ)</p>	<p>Λόγω της παρατεταμένης κρίσης αυξήθηκε η ζήτηση δημόσιων υπηρεσιών υγείας και διευρύνθηκαν οι ευάλωτες ομάδες πληθυσμού που δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας (άνεργοι, νεόπτωχοι, μετανάστες, ανασφάλιστοι επαγγελματίες, ανασφάλιστοι παλλιννοστούντες άνω των 65, κλπ). Για τις ομάδες αυτές χρειάζονται νέα μοντέλα παροχής υγείας (π.χ. κοινωνικά ιατρεία).</p>
	<p>Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργούς συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας (9i του ΕΚΤ)</p>	<p>Επιδείνωση των δεικτών ανεργίας λόγω της παρατεταμένης ύφεσης, και ειδικά των νέων και των μακροχρόνια ανέργων. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρούνται σε ομάδες πληθυσμού με χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού ή/ και άλλων ειδικών ομάδων.</p>

Επιλεγμένοι θεματικοί στόχοι	Επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες	Αιτιολόγηση της επιλογής
<p>ΘΣ 10: Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη δια βίου μάθηση</p>	<p>Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης (10 του ΕΤΠΑ)</p>	<p>Η Περιφέρεια παρουσιάζει υστέρηση ως προς τους δείκτες που σχετίζονται με το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της (δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση). Η πρόσφατη αύξηση της συμμετοχής στην εκπαίδευση σε συνδυασμό με την εσωτερική μετανάστευση πληθυσμών και τις πεπαλαιωμένες κτιριακές υποδομές δημιουργούν σοβαρά προβλήματα επάρκειας και πρόσβασης.</p>

1.2. Αιτιολόγηση της χρηματοδότησης

Αιτιολόγηση της χρηματοδότησης (δηλαδή της υποστήριξης της Ένωσης) για κάθε θεματικό στόχο και, κατά περίπτωση, κάθε επενδυτική προτεραιότητα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις θεματικής συγκέντρωσης, λαμβάνοντας υπόψη την εκ των προτέρων αξιολόγηση.

Ο περιορισμός των διαθέσιμων οικονομικών πόρων αλλά και η πληθώρα των αναγκών που καταγράφονται σε όλους τους τομείς, επιβάλλει την ιεράρχηση των αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό η Π-ΑΜΘ στο Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα 2014 - 2020 διατυπώνει ιεραρχημένες προτάσεις δράσεων που συμβάλλουν άμεσα στην **ενίσχυση της παραγωγικής διαδικασίας και στην αναδιάρθρωση του παραγωγικού προτύπου με έμφαση στην πρωτογενή παραγωγή και στις εξαγωγές.**

Από το σύνολο των πόρων, εξαιρουμένων των πόρων της Τεχνικής Βοήθειας, κατευθύνονται:

- στον Α.Π. 1 (Έξυπνη Ανάπτυξη): το 14% των πόρων
- στον Α.Π. 2 (Διατηρήσιμη Ανάπτυξη): το 53% των πόρων
- στον Α.Π. 3 (Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς): το 33% των πόρων.

Δεδομένου ότι οι περισσότερες από τις παρεμβάσεις του ΑΠ 1 θα συμπεριλαμβάνουν τελικά και ιδιωτικούς πόρους, το σύνολο των πόρων που θα κατευθυνθούν για τη στήριξη του στόχου της Έξυπνης Ανάπτυξης θα είναι πολύ υψηλότερο. Επιπλέον η «Έξυπνη Ανάπτυξη» ενισχύεται:

- άμεσα από πόρους της Τεχνικής Βοήθειας όσον αφορά οριζόντιες δράσεις σχεδιασμού και διαχείρισης:
  - της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
  - για την τεχνική στήριξη της επιχειρηματικότητας και
  - για την τουριστική ανάπτυξη,
- και έμμεσα από πόρους του ΑΠ 2 όσον αφορά δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (5%) και δράσεις ανάδειξης/προώθησης του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της Π-ΑΜΘ (6%),

αυξάνοντας έτσι το σύνολο της στήριξης από ΕΔΕΤ σε περίπου 25% και – εάν συνυπολογισθεί και η μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων - σε περίπου το 35% των συνολικών πόρων που θα κατευθυνθούν σε παρεμβάσεις του προγράμματος για τη **βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας μέσω επενδύσεων σε παραγωγικούς τομείς της Π-ΑΜΘ που αναδεικνύονται από την Περιφερειακή Στρατηγική «Έξυπνης Εξειδίκευσης»**. Λαμβάνοντας υπόψη, ότι αναγνωρίζεται ως επιτακτική η ανάγκη για την ενίσχυση ολοκληρωμένων παραγωγικών συμπλεγμάτων, ικανό μέρος των διαθέσιμων πόρων κατευθύνεται για τη στήριξη συνεργατικών σχηματισμών (cluster) και δικτύων επιχειρήσεων. Συμπληρωματικά, προβλέπονται επενδύσεις σε υποδομή και εξοπλισμό από επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας. Επίσης, καθώς αναγνωρίζεται ως κύρια η ανάγκη μόχλευσης μέρους της ερευνητικής δραστηριότητας προς τις ειδικές ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας και διαπιστώνεται μερική αναντιστοιχία στην προσφορά γνώσης σε σχέση με τις ανάγκες της περιφερειακής οικονομίας, προβλέπονται παρεμβάσεις για δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε ερευνητικά κέντρα, μεταφοράς τεχνολογίας και ενίσχυσης της συνεργασίας πανεπιστημίων – επιχειρήσεων προς όφελος των επιχειρήσεων.

Σε σχέση με τους επιλεγμένους στόχους υψηλής προτεραιότητας, οι πόροι των ΕΔΕΤ κατευθύνονται ως εξής²:

- Αντιμετώπιση της ανεργίας και της φτώχειας (24%) μέσω:
  - της επιχειρηματικότητας (≈11%) και
  - της ένταξης μειονεκτικών ομάδων στην αγορά εργασίας (13%).
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας βιομηχανίας μέσα από την ενσωμάτωση τεχνολογίας, καινοτομίας(διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας στις επιχειρήσεις και δικτύωση ερευνητικών ομάδων με επιλεγμένους κλάδους της μεταποίησης), και την ένταξη σε αλυσίδες αξίας και συνεργατικά σχήματα. (>10%) εκ των οποίων, αύξηση της ανταγωνιστικότητας/αποδοτικότητας της τοπικής αγροτικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του αγροδιατροφικού τομέα (≈5%).
- Ενίσχυση της εξωστρέφειας του τριτογενή τομέα με βελτίωση της ποιότητας της τουριστικής προσφοράς (>10%)
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και βελτίωση της ικανότητας υποδομών & δομών να στηρίζουν μακροπρόθεσμα την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, με έμφαση:
  - στην ενέργεια (6%), ενεργειακή εξοικονόμηση (3%),
  - τις μεταφορές (18%),
  - την υγεία (≈9%),
  - την εκπαίδευση (10%), και
  - τις ψηφιακές υπηρεσίες (1%).
- Προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης των περιοχών της περιφέρειας (15%)
- Προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης (αντιμετώπιση πλημμυρών, διαχείριση στερεών αποβλήτων, υδατικών πόρων, και προστατευόμενων περιοχών) (12,5%).

Αναλυτικότερα, σε σχέση με τους ευρύτερους αναπτυξιακούς στόχους της περιφέρειας, **η ανάγκη αξιοποίησης της γεωστρατηγικής θέσης της Π-ΑΜΘ ως «πύλη της χώρας και της Ε.Ε.»**, απορροφά σημαντικό ποσοστό, (21,5%) των διαθέσιμων πόρων των ΕΔΕΤ. Έμφαση δίνεται στη στήριξη ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταφορών, και - λόγω της μεγάλης έκτασης και του ιδιαίτερου ανάγλυφου της - στην προσβασιμότητα σε ορεινές, νησιωτικές και απομακρυσμένες περιοχές, που αποτελούν κρίσιμο σύνδεσμο των μικρών οικισμών με τις πόλεις υποστηρίζοντας τη μεταφορά προϊόντων και τη διακίνηση τουριστών. Οι παρεμβάσεις αυτές λειτουργούν συμπληρωματικά προς τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1 ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα του οικονομικού συστήματος.

Παρόμοια δράση έχουν και οι παρεμβάσεις στον **τομέα της ενέργειας**. Από την Π-ΑΜΘ διέρχονται και προγραμματίζεται να διέλθουν σημαντικοί αγωγοί μεταφοράς **φυσικού αερίου**, χαρακτηρίζοντας ως ευκαιρία τη μεγιστοποίηση των οφελειών από την όδευσή τους. Για την αξιοποίηση της ευκαιρίας αυτής, κατευθύνεται το 3% των διαθέσιμων πόρων των ΕΔΕΤ για την ανάπτυξη δικτύου διανομής μέσης και χαμηλής πίεσης στις αστικές και βιομηχανικές της περιοχές. Επιπλέον, το πλούσιο ενδογενές ενεργειακό δυναμικό της Π-ΑΜΘ, συμπληρώνεται από τα εκτεταμένα της **γεωθερμικά πεδία**, τα οποία δύναται να υποστηρίξουν σημαντικά την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, της μεταποίησης, του ιαματικού τουρισμού, αλλά και στις περιπτώσεις υψηλής ενθαλπίας, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η γεωθερμία, ως ανανεώσιμη πηγή ενέργειας, αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της Π-ΑΜΘ, που αναγνωρίζεται πλέον και στο Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2014 – 2020) της Χώρας, για την αξιοποίηση της οποίας, και η Π-ΑΜΘ κατανέμει το (3%) των πόρων των ΕΔΕΤ.

² Το άθροισμα των ποσοστών υπερβαίνει το 100% καθώς κάποιες παρεμβάσεις εξυπηρετούν πάνω από έναν στόχο.

Αντίστοιχης χρηματοδοτικής βαρύτητας (3%) δράσεις προγραμματίζονται στον τομέα της **ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων και υποδομών**, καθώς στην Π-ΑΜΘ, λόγω των ιδιαίτερων κλιματολογικών συνθηκών και του παλιού κτιριακού αποθέματος των δημοσίων κτιρίων, καταγράφονται σημαντικές ανάγκες.

Η **προστασία του περιβάλλοντος** – το οποίο είναι υψηλής ποιότητας και αποτελεί και ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιφέρειας για μακροπρόθεσμη ανάπτυξη – συγκεντρώνει ένα από τα πλέον σημαντικά ποσοστά των ΕΔΕΤ (> 11%), Αυτό καθίσταται αναγκαίο και τεκμηριώνεται από την υποχρέωση, βάσει της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, υλοποίησης του προγράμματος μέτρων που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών και αφορούν κύρια σε παρεμβάσεις στον τομέα της **παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση**. Επίσης, η Π-ΑΜΘ παρεμβαίνει χρηματοδοτικά, για τη συμπλήρωση των δράσεων για την **ολοκληρωμένη διαχείριση στερών αποβλήτων σε εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων**. Επίσης συμβάλλει στην προστασία, **αποκατάσταση και βιώσιμη χρήση των τόπων του δικτύου Natura 2000**, καθώς το 16% της συνολικής της έκτασης είναι ενταγμένο στο δίκτυο αυτό και καταγράφονται σημαντικές ανάγκες προστασίας αλλά και δυνατότητες ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, για την **πρόληψη και διαχείριση κινδύνων**, ειδικά σε ότι αφορά στην προστασία από **πλημμυρικά φαινόμενα**, η Π-ΑΜΘ προγραμματίζει να επενδύσει το 3% των ΕΔΕΤ.

Στην ανάγκη **ανάπτυξης και προώθησης του τουριστικού δυναμικού των φυσικών περιοχών και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της Π-ΑΜΘ**, κατευθύνεται πάνω από το 6% των πόρων των ΕΔΕΤ και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί μέσω ενός σχεδίου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων, με στόχο την τουριστικής τους αξιοποίηση. Αιτιολογείται δε από την ανάγκη αξιοποίησης των ευκαιριών που αφορούν στη διαρκή ανάπτυξη της ζήτησης τουριστικών προτύπων ειδικών μορφών τουρισμού και την ανάγκη εξάλειψης της αδυναμίας, που αφορά στο έλλειμμα σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών προορισμών και αναστροφής των χαμηλών επιδόσεων της Π-ΑΜΘ.

Για την **κάλυψη των αναγκών αστικών κέντρων** της Π-ΑΜΘ, στα οποία διαβεί άνω του 60% του πληθυσμού της, κατευθύνεται το 5% των ΕΔΕΤ. Προγραμματίζεται να υλοποιηθεί μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων και να επικεντρωθεί σε λειτουργικές περιοχές αστικών κέντρων που αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα οικονομικές, περιβαλλοντικές, δημογραφικές και κοινωνικές προκλήσεις, ενώ περιλαμβάνεται η ανάγκη κάλυψης της σημαντικής υστέρησης σε επίπεδο χωροταξικού σχεδιασμού και επιλεγμένων δράσεων για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα.

Οι επενδύσεις **υποδομών εκπαίδευσης**, όπου προγραμματίζεται να κατευθυνθεί το 10,5% των ΕΔΕΤ, αναμένεται να καλύψουν αυστηρά ιεραρχημένες ανάγκες σε υποδομές στην προσχολική, στην Α' βάρθμια και στη Β' βάρθμια εκπαίδευση. Στόχος των παρεμβάσεων είναι η αντιμετώπιση προβλημάτων επάρκειας και καταλληλότητας υποδομών και εξοπλισμού, καθώς και η συμβολή στην αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής διαρροής.

Με τους πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου – που αντιστοιχούν στο 13% των ΕΔΕΤ που κατευθύνονται σε παρεμβάσεις (δηλ. εξαιρουμένης της Τεχνικής Βοήθειας), προγραμματίζεται από την Π-ΑΜΘ, η **προώθηση ενεργητικών πολιτικών για την κοινωνική ένταξη όλων όσων κινδυνεύουν να βρεθούν οριστικά στο οικονομικό και κοινωνικό περιθώριο**. Επίσης προβλέπεται η **βελτίωση της πρόσβασης τους σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας**, για όλους όσους δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή, η φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων κοινοτήτων εντός αστικών και αγροτικών περιοχών και τέλος η κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων ομάδων πληθυσμού που διαβιούν στην Π-ΑΜΘ (όπως π.χ. οι Ρομά).

Πίνακας 2: Επισκόπηση της επενδυτικής στρατηγικής για το επιχειρησιακό πρόγραμμα

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο (ΕΤΠΑ ³ , Ταμείο Συνοχής, ΕΚΤ ⁴ ή ΠΑΝ) ⁵	Στήριξη της Ένωσης ⁶ (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης για το επιχειρησιακό πρόγραμμα ⁷	Θεματικός στόχος ⁸	Επενδυτικές προτεραιότητες ⁹	Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα	Κοινοί και ειδικοί για το πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει τεθεί στόχος
ΑΞΟΝΑΣ 1	ΕΤΠΑ	11.267.695,00	2,8%	(ΘΣ 1) Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας	(1β) προαγωγής επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυσούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής	1.1: Προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία και ενίσχυση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία	
						1.2:Μεταφορά Τεχνολογίας και Διάχυση Γνώσεων	

³ Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

⁴ Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

⁵ Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων.

⁶ Συνολική στήριξη της Ένωσης (συμπεριλαμβανομένης της κύριας κατανομής και του αποθεματικού επίδοσης).

⁷ Στοιχεία ανά Ταμείο και άξονα προτεραιότητας.

⁸ Τίτλος του θεματικού στόχου (δεν ισχύει για την τεχνική συνδρομή).

⁹ Τίτλος της επενδυτικής προτεραιότητας (δεν ισχύει για την τεχνική βοήθεια).

	ΕΤΠΑ	3.251.461,33	0,8%	(ΘΣ 2) Βελτίωση της πρόσβασης σε ΤΠΕ, της χρήσης και ποιότητάς τους	(2γ) ενίσχυσης των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	2.1: Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης	
	ΕΤΠΑ	18.400.000,00	4,5%	(ΘΣ 3) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ).	(3α) προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.	3.1: Δημιουργία/ενίσχυση δομών υποστήριξης της καινοτομίας των ΜΜΕ	
	ΕΤΠΑ	10.000.000,00	2,5%			(3β) ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση	3.2: Αύξηση επενδύσεων στην εμπορική εκμετάλλευση νέων ιδεών και ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω της δημιουργίας ΝΕΕΤ
	ΕΤΠΑ	13.419.317,66	3,3%		(3γ) στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.		4.1: Υποστήριξη δημιουργίας clusters σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας
	ΕΤΠΑ					4.2: Υποστήριξη εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των ΜΜΕ και ένταξής τους σε διεθνή δίκτυα διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών	
	ΕΤΠΑ					5.1: Εφαρμογή τεχνολογικής (βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής) και οργανωσιακής καινοτομίας στις ΜΜΕ	

						5.2: Αύξηση επενδύσεων οι οποίες σχετίζονται με την εκμετάλλευση ΑΠΕ από ΜΜΕ	
ΑΞΟΝΑΣ 2	ΕΤΠΑ	12.000.000,00	3,0%	(ΘΣ 4) Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς	(4α) προαγωγής της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·	1.1: Αξιοποίηση της γεωθερμίας	
	ΕΤΠΑ	12.000.000,00	3,0%		(4γ) στήριξης της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης·	2.1: Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων υποδομών	
	ΕΤΠΑ	11.600.000,00	2,9%	(ΘΑ 5) Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων	(5β) προαγωγής επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών·	3.1: Πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση κινδύνων και καταστροφών από φυσικές ή απρόβλεπτες αιτίες	
	ΕΤΠΑ	8.000.000,00	2,0%	(ΘΑ 6) Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων	(6α) επενδύσεων στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις·	4.1: Διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων.	
	ΕΤΠΑ	34.000.000,00	8,4%		(6β) επενδύσεων στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις·	5.1: Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων	
	ΕΤΠΑ	24.800.000,00	6,1%		(6γ) διατήρησης, προστασίας, προαγωγής και ανάπτυξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς·	6.1: Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.	

	ΕΤΠΑ	3.200.000,00	0,8%		(6δ) Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών	7.1: Διατήρηση βιοποικιλότητας προστατευόμενων περιοχών	
	ΕΤΠΑ	19.647.502,28	4,8%		(6ε) Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου	8.1: Βιώσιμη ανάπτυξη αστικών κέντρων	
	ΕΤΠΑ	29.200.000,00	7,2%		(7α) στήριξης ενός πολυτροπικού ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου μεταφορών μέσω επενδύσεων στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ	9.1: Ένταξη στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών	
	ΕΤΠΑ	44.800.000,00	11,0%	(ΘΣ 7) Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των εμποδίων σε βασικές υποδομές δικτύων	(7β) ενίσχυσης της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων	10.1: Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής κινητικότητας και άρση της απομόνωσης	
	ΕΤΠΑ	12.000.000,00	3,0%		(7ε) Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	11.1: Χρήση φυσικού αερίου	

ΑΞΟΝΑΣ 3	ΕΤΠΑ	36.672.787,05	9,0%	(ΘΣ 9) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	(9α) επενδύσεων στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας·	1.1: Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας	
	ΕΚΤ	10.400.000,00	2,6%		(9i) ενεργός ένταξη, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας	6.1: Ένταξη μειονεκτούντων ατόμων και ομάδων πληθυσμού στην αγορά εργασίας	
	ΕΚΤ	12.000.000,00	3,0%		9(ii) την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά	3.1: Κοινωνική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων	
	ΕΚΤ	19.600.000,00	4,8%		(9ν) την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση·	5.1: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων	
	ΕΚΤ	10.274.517,00	2,5%		(9iv) τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος·	4.1: Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας - πρόνοιας	
	ΕΤΠΑ	42.182.273,67	10,4%		(ΘΣ 10) Επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση	(10) επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης	2.1 Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης

ΤΜΗΜΑ 2 ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

[σχετ.: στοιχεία β) και γ) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.A ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

A/A	1
Τίτλος	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της τοπικής οικονομίας
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	

2.A.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο Άξονας Προτεραιότητας 1 (ΑΠ 1) περιλαμβάνει τις κύριες παρεμβάσεις γύρω από τις οποίες δομείται η στρατηγική του Ε.Π. 2014 – 2020 της Π-ΑΜΘ καθώς η ενίσχυση της οικονομίας θεωρείται ο βασικός άξονας της αναπτυξιακής στρατηγικής της περιφέρειας και βασική προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη και βιώσιμη βελτίωση όλων των κοινωνικοοικονομικών δεικτών (ανεργία, εισόδημα, φτώχεια, κλπ).

Ο κύριος στόχος του ΑΠ είναι να συμβάλλει στην ευρωστία του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσα από την «Έξυπνη Ανάπτυξη», δηλαδή τη συνδυασμένη παρέμβαση στους 3 πρώτους θεματικούς στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Βασικές παράμετροι της στρατηγικής αυτής είναι:

- η ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων που αναδεικνύονται από τη διαδικασία RIS3 ως πυλώνων της ανάπτυξης της Π-ΑΜΘ,
- η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας των επιχειρήσεων της Π-ΑΜΘ μέσα από:
  - την ενσωμάτωση στην παραγωγική διαδικασία υφιστάμενης τεχνολογίας,
  - την παραγωγή εγχώριας καινοτομίας,
  - την επέκταση των ενισχυόμενων κλάδων με την πραγματοποίηση περαιτέρω επενδύσεων και
  - τη διασύνδεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αλυσίδες αξίας

- και η βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων των αντίστοιχων κλάδων μέσα από την προώθηση των εξαγωγών, και την υποκατάσταση εισαγωγών.

Κρίνεται απαραίτητος ο συνδυασμός παρεμβάσεων επιχειρηματικότητας με παρεμβάσεις καινοτομίας και τεχνολογίας, ώστε να επιτευχθεί ο «μετασχηματισμός» της τοπικής οικονομίας, ο οποίος – σε συνδυασμό με την «ανάκτηση χαμένου εδάφους» - είναι η ενδεδειγμένη στρατηγική σύμφωνα με τα πορίσματα της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Ο «παραγωγικός μετασχηματισμός» της Π-ΑΜΘ αποσκοπεί στην μετεξέλιξη της από βιομηχανικό πόλο χαμηλού κόστους σε βιομηχανικό πόλο έντασης γνώσης, διπλασιάζοντας τις επενδύσεις των επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, αξιοποιώντας ενδογενή και εισαγόμενα γνώση και αξιοποιώντας νέες συλλογικότητες που θα απελευθερώσουν δημιουργικές δυνάμεις και θα ενδυναμώσουν τη βάση του δημιουργικού δυναμικού της. Η επίτευξη αυτού του φιλόδοξου στόχου προϋποθέτει την ανασυγκρότηση και εκσυγχρονισμό του παραγωγικού προτύπου και την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και θα υποστηριχθεί συμπληρωματικά αλλά καθοριστικά και από δράσεις χρηματοδοτούμενες από το τομεακό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία».

Απαραίτητες – για τον παραπάνω μετασχηματισμό - παρεμβάσεις που αφορούν την αναβάθμιση και διατήρηση του ανθρώπινου κεφαλαίου με την εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και δια βίου μάθησης, τον επαναπροσανατολισμό των προγραμμάτων σπουδών των περιφερειακών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων για παροχή νέων δεξιοτήτων, την προώθηση της κουλτούρας καινοτομίας και επιχειρηματικότητας σε όλες της βαθμίδες της εκπαίδευσης και τους απόφοιτους, κ.α. δεν περιλαμβάνονται στον ΑΠ 1 καθώς αφορούν παρεμβάσεις που ενισχύονται από άλλα ταμεία (ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ) και ως εκ τούτου αντιμετωπίζονται από τομεακές παρεμβάσεις.

2.Α.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	70.423.092,50 €
Κατηγορία περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.A.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 1 του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 1β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.
---	--

2.A.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

[σχετ.: στοιχείο β) σημεία i) και ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

A/A	1.1
Ειδικός στόχος	Προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία και ενίσχυση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Προαγωγή της προϊόντικής ή διεργασιακής ή οργανωτικής καινοτομίας σε επιχειρήσεις (νέες ή υφιστάμενες). Ενθάρρυνση ανάληψης δραστηριοτήτων καινοτομίας σε μικρές επιχειρήσεις και φορείς της κοινωνικής οικονομίας.
A/A	1.2
Ειδικός στόχος	Μεταφορά Τεχνολογίας και Διάχυση Γνώσεων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Ενίσχυση των δεσμών (μέσω και της διάχυσης των αποτελεσμάτων) του ερευνητικού συστήματος της Περιφέρειας με την περιφερειακή οικονομία και την κοινωνία. Εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία τεχνοβλαστών.

2.A.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 2 του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 2γ του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία.
---	---

2.A.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	2.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Ανάπτυξη ψηφιακού περιεχομένου με σημαντικά περιθώρια επαναξιοποίησης. Συμπλήρωση της διαλειτουργικότητας συστημάτων της δημόσιας διοίκησης.

2.A.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 3 του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 3α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
---	--

2.A.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	3.1
Ειδικός στόχος	Δημιουργία/ενίσχυση δομών υποστήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Δημιουργία της πρώτης θερμοκοιτίδας καινοτόμων επιχειρήσεων στην ΠΑΜΘ). Ικανοποίηση εξειδικευμένων αναγκών των επιχειρήσεων σε υπηρεσίες μεταφοράς τεχνολογίας, τεχνογνωσίας και καινοτομίας (τεχνολογική και μη τεχνολογική / οργανωσιακή καινοτομία). Βελτίωση του βαθμού μόχλευσης ιδιωτικών δαπανών σε θέματα ΕΤΑΚ.
A/A	3.2
Ειδικός στόχος	Αύξηση επενδύσεων στην εμπορική εκμετάλλευση νέων ιδεών και ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω της δημιουργίας ΝΕΕΤ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση δεικτών νεανικής καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Υποστήριξη αναδυόμενων κλάδων της περιφερειακής οικονομίας. Πρωώθηση νέων μορφών επιχειρηματικότητας και διασύνδεσής τους με την αλυσίδα αξίας του τουριστικού τομέα. Αξιοποίηση εναλλακτικών μέσων ενίσχυσης, όπως των καινοτόμων χρηματοπιστωτικών μέσων.

2.A.4.4 Επενδυτική προτεραιότητα 4 του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 3β του ΕΤΠΑ	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση.
---	--

2.A.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	4.1
Ειδικός στόχος	Υποστήριξη δημιουργίας clusters σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Δημιουργία οικονομιών κλίμακας. Ενίσχυση συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων σε κλάδους που συγκροτούν αλυσίδα αξίας.
A/A	4.2
Ειδικός στόχος	Υποστήριξη εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των ΜΜΕ και ένταξής τους σε διεθνή δίκτυα διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Δημιουργία δικτύων συνεργασίας ομοειδών κλάδων με δυνατότητα ανάπτυξης επιχειρηματικών συνεργασιών με σκοπό τις εξαγωγές. Βελτίωση των δεικτών εξωστρέφειας σε κλάδους της περιφερειακής οικονομίας (αύξηση εξαγωγών, ποσοστού εξαγωγών επί της ΑΠΑ, βελτίωση σχετικής θέσης με τις λοιπές ελληνικές περιφέρειες).

2.A.4.5 Επενδυτική προτεραιότητα 5 του ΑΠ 1

Επενδυτική Προτεραιότητα 3γ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.
---	--

2.A.5.5 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	5.1
Ειδικός στόχος	Εφαρμογή τεχνολογικής (βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής) και οργανωσιακής καινοτομίας στις ΜΜΕ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ μέσω ενσωμάτωσης νέων τεχνολογιών αιχμής. Βελτίωση της παραγωγικότητας με υιοθέτηση διεργασιικών ή οργανωσιακών ή προωθητικών καινοτομιών οι οποίες συνεπάγονται μείωση συντελεστών κόστους παραγωγής, λειτουργίας και διάθεσης.
A/A	5.2
Ειδικός στόχος	Αύξηση επενδύσεων οι οποίες σχετίζονται με την εκμετάλλευση ΑΠΕ από ΜΜΕ.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση συντελεστών παραγωγής ΜΜΕ με τη μείωση του ενεργειακού κόστους λόγω υποκατάστασης άλλων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). Βελτίωση του βαθμού αξιοποίησης της γεωθερμίας και των προϊόντων βιομάζας από επιχειρήσεις.

Πίνακας 3Α: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή στόχος ¹⁰ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων

(Σε επεξεργασία σε συνέχεια και των οδηγιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας)

¹⁰ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

2.A.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.A.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 1 (1β του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργιών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία και ενίσχυση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μεμονωμένες επιχειρηματικές επενδύσεις σε εφαρμοσμένη έρευνα που στοχεύουν σε προϊόντική καινοτομία. Οι συγκεκριμένες δράσεις μπορούν να αφορούν είτε επενδυτικά σχέδια μεμονωμένων επιχειρήσεων με επαρκές δυναμικό Ε&Κ ή συνεργασίες επιχειρήσεων με ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς. ▪ Συμπράξεις ή συνεργασίες ομάδων επιχειρήσεων με ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς για την εφαρμοσμένη έρευνα προς επίλυση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος (διεργασιακές ή οργανωτικές καινοτομίες) ή για την από κοινού ανάπτυξη νέων προϊόντων. ▪ Ενίσχυση πρωτοβουλιών ανάπτυξης καινοτομιών νέων-στην-επιχείρηση μέσω κοινοτικών καινοτομίας. Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Επιχειρήσεις, (β) Ακαδημαϊκοί ή Ερευνητικοί φορείς. Τύποι δικαιούχων: Ερευνητικά Ινστιτούτα, ΑΕΙ, Επιχειρήσεις.	
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.2: Μεταφορά Τεχνολογίας και Διάχυση Γνώσεων. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επενδύσεις δημόσιων φορέων Ε&Α για την κοινή προώθηση (α) των δικαιωμάτων πνευματικής τους ιδιοκτησίας, (β) των ερευνητικών τους αποτελεσμάτων, (γ) των υπηρεσιών που προσφέρουν, (δ) των εργαστηριακών ή ερευνητικών τους υποδομών στις επιχειρήσεις, εντός και εκτός της Περιφέρειας. ▪ Δραστηριότητες ενεργητικής μεταφοράς τεχνολογίας προς τις επιχειρήσεις. ▪ Δραστηριότητες ανάπτυξης μικρής κλίμακας επιδεικτικών έργων από ακαδημαϊκούς ή ερευνητικούς φορείς. ▪ Επενδύσεις δημόσιων φορέων Ε&Α για ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού με τις επιχειρήσεις. ▪ Δραστηριότητες ενθάρρυνσης της κατοχύρωσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας από ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα σε διεθνή γραφεία ευρεσιτεχνιών. ▪ Επενδυτικά σχέδια εταιρειών – τεχνοβλαστών που συστήνονται από ερευνητές προερχόμενους από ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα εντός της ΑΜΘ. Κύριες Ομάδες Στόχου: Ακαδημαϊκά / Ερευνητικά Ιδρύματα, Επιχειρήσεις (μικρομεσαίες & μεγάλες), Ερευνητές, Νέοι Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τύποι δικαιούχων: Ερευνητικά Ινστιτούτα, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Π-ΑΜΘ.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 1 (2γ του ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη συστημάτων επικοινωνίας με τους υπόλοιπους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι) και την αποκεντρωμένη διοίκηση. ▪ Συμπλήρωση της λειτουργικότητας υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων ώστε να προστεθούν νέες λειτουργίες (εφαρμογές χρήσης ψηφιακής γης, ψηφιακές υπογραφές, ηλεκτρονική διακίνηση πληροφορίας, ηλεκτρονική τιμολόγηση, ηλεκτρονικές προμήθειες, κ.ο.κ.) ή να βελτιωθεί ο βαθμός πληροφοριακής τους ωριμότητας στο επίπεδο των πλήρως ψηφιακών συναλλαγών με τους πολίτες. ▪ Ψηφιοποίηση πολιτιστικού περιεχομένου με σκοπό να αξιοποιηθεί στη συνέχεια σε δράσεις ολοκληρωμένης τουριστικής προβολής. ▪ Ψηφιοποίηση και διάθεση με όρους ανοικτής πρόσβασης δημόσιων δεδομένων. ▪ Ανάπτυξη συστημάτων αλληλεπίδρασης των Δήμων με τους δημότες τους στη λογική των «έξυπνων πόλεων». <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Οι παραπάνω δράσεις απευθύνονται σε φορείς της αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού και σε αποκεντρωμένες δομές της Κεντρικής Κυβέρνησης.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΝΠΔΔ.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 1 (3α του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Δημιουργία/ενίσχυση δομών υποστήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημιουργία θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Οι ενδεικτικοί ωφελούμενοι των παραπάνω δράσεων μπορεί να είναι: (α) Υπάρχουσες νέο-ιδρυθείσες επιχειρήσεις όλων των κλάδων, (β) υπό ίδρυση τεχνοβλαστοί - NEET.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, Επιχειρήσεις.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.2: Αύξηση επενδύσεων στην εμπορική εκμετάλλευση νέων ιδεών και ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω της δημιουργίας NEET.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Οι ενδεικτικοί ωφελούμενοι των παραπάνω δράσεων μπορεί να είναι υπό ίδρυση επιχειρήσεις.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, ΑΕΙ / ΤΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα, Επιχειρήσεις.</p>	

Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 1 (3β του ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Υποστήριξη δημιουργίας clusters σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δημιουργία Δικτύων ή/και Συστάδων Καινοτομίας, σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας όπως προκύπτουν από τη διαδικασία της RIS3 για παραγωγή και διάθεση καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών. ▪ Δράσεις συνεργασίας των τομέων τουρισμού και πολιτισμού με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση) με στόχο την ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Υπάρχουσες και υπό σύσταση επιχειρήσεις κατά προτεραιότητα των κλάδων του «πυρήνα εξειδίκευσης» και των «αναδυόμενων κλάδων» όπως προκύπτει από τη διαδικασία RIS3 που σχηματίζουν οριζόντια ή/και κάθετα clusters, (β) Υπάρχουσες και υπό σύσταση επιχειρήσεις άλλων κλάδων οι οποίες συνδέονται άμεσα και συνεισφέρουν στην αλυσίδα αξίας στην οποία συμμετέχουν οι επιχειρήσεις των κλάδων του πυρήνα εξειδίκευσης.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, Επιχειρήσεις.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.2: Υποστήριξη εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των ΜΜΕ και ένταξής τους σε διεθνή δίκτυα διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας για βελτίωση των εξαγωγικών τους επιδόσεων. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: (α) Υπάρχουσες και υπό σύσταση επιχειρήσεις των κλάδων που συμμετέχουν στη διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος της ΠΑΜΘ με την προϋπόθεση να οργανώσουν άτυπες συνενώσεις με στόχο το σχεδιασμό και προώθηση ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, (β) υπάρχουσες και υπό σύσταση επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κλάδους που συμμετέχουν στην αλυσίδα αξίας του τομέα τουρισμός/πολιτισμός.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, Επιχειρήσεις.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 1 (3γ του ΕΤΠΑ)	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Εφαρμογή τεχνολογικής (βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής) και οργανωσιακής καινοτομίας στις ΜΜΕ.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων των επιλεγμένων από τη RIS3 διαδικασία κλάδων, για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. Ως βασικές τεχνολογίες νοούνται οι επιλεγμένες από τη ΓΓΕΤ: ΤΠΕ, νανοτεχνολογία, βιοτεχνολογία, φωτονική, προηγμένα υλικά. ▪ Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την εισαγωγή διεργασιών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου (α) Υπάρχουσες επιχειρήσεις κλάδων που ανήκουν στις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3, οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση/δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών τα οποία θα βασίζονται σε εισαγωγή τεχνολογικών και μη καινοτομιών, (β) Υπάρχουσες επιχειρήσεις άλλων κλάδων οι οποίες οι οποίες στοχεύουν στη βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών αλλά και άλλων συντελεστών λειτουργίας τους, η οποία θα βασίζεται σε εισαγωγή μη τεχνολογικών καινοτομιών.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, Επιχειρήσεις.</p>	

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.2: Αύξηση επενδύσεων οι οποίες σχετίζονται με την εκμετάλλευση ΑΠΕ προς όφελος της ενεργειακής απόδοσης και του κόστους παραγωγής των ΜΜΕ

Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:

- Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την εισαγωγή τεχνολογιών βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ΑΠΕ με έμφαση στην αξιοποίηση εφαρμογών γεωθερμίας και προϊόντων βιομάζας.

Κύριες Ομάδες Στόχου: Οι ενδεικτικοί ωφελούμενοι των παραπάνω δράσεων μπορεί να είναι επιχειρήσεις όλων των κλάδων.

Τύποι δικαιούχων: Π-ΑΜΘ, Επιχειρήσεις.

2.Α.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 1 (1β του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών και συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών, στη μεταφορά τεχνολογίας, στην κοινωνική καινοτομία, στην οικολογική καινοτομία, στις εφαρμογές παροχής δημόσιων υπηρεσιών, στην ενθάρρυνση της ζήτησης, στη δικτύωση, στα συμπλέγματα φορέων και στην ανοιχτή καινοτομία μέσω ευφυούς εξειδίκευσης, καθώς και στήριξης της τεχνολογικής και εφαρμοσμένης έρευνας, πιλοτικών γραμμών, ενεργειών έγκαιρης επικύρωσης προϊόντων, προηγμένων ικανοτήτων παραγωγής και πρώτης παραγωγής ειδικά σε βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και διάδοση των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής.
--	--

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Προαγωγή των επιχειρηματικών επενδύσεων στην Έρευνα και Καινοτομία και ενίσχυση του λανθάνοντος δυναμικού για καινοτομία.

Ενισχύονται κατά προτεραιότητα:

- Επενδυτικά σχέδια που ανήκουν στις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3.
- Κοινά έναντι μεμονωμένων επενδυτικών σχεδίων.
- Επενδυτικά σχέδια που παρουσιάζουν σαφή τεκμήρια ως προς την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγών.
- Επενδυτικά σχέδια που μοχλεύουν υψηλά ποσά ιδιωτικής δαπάνης για Ε&Α.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.2: Μεταφορά Τεχνολογίας και Διάχυση Γνώσεων.

Ενισχύονται κατά προτεραιότητα δραστηριότητες:

- Που υποστηρίζουν τις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3.
- Με ευρύ πεδίο εφαρμογής ή κρίσιμη μάζα υποψηφίων προς υιοθέτηση.

Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 1 (2γ του ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης.
--	--

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε επιλεγμένους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης.

Ενισχύονται κατά προτεραιότητα πράξεις με μεγάλα περιθώρια εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων τους (εφαρμογές ή δεδομένα) για:

- Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και την ικανότητα λήψης τεκμηριωμένων αποφάσεων με τη διαθεσιμότητα τοπικά προερχόμενων έγκυρων και έγκαιρων δεδομένων.
- Προώθηση της Π-ΑΜΘ ως εναλλακτικού τουριστικού προορισμού (π.χ., ψηφιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος και τουριστικών σημείων ενδιαφέροντος, διαλειτουργικότητα συστημάτων ηλεκτρονικής υγείας, κ.ο.κ.).
- Ανάπτυξη υπηρεσιών "έξυπνης πόλης" σε αστικά κέντρα της Π-ΑΜΘ.

Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 1 (3α του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Δημιουργία/ενίσχυση δομών υποστήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ.</p> <p>Για τη δημιουργία θερμοκοιτίδων καινοτόμων επιχειρήσεων θεωρείται αναγκαία η σύμπραξη με τους φορείς γνώσης καθώς αποτελούν τη βασική δεξαμενή νέων ιδεών προς εκμετάλλευση. Βασικά συστατικά επιτυχίας του εγχειρήματος αποτελούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Η συμμετοχή του συνόλου των φορέων παραγωγής γνώσης της Π-ΑΜΘ ▪ Οι διαδικασίες και τα κριτήρια επιλογής των προς εκκόλαψη νέων ιδεών ▪ Τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το στάδιο του κύκλου ζωής της καινοτόμου επιχείρησης. Οι εκκολαπτόμενες εταιρείες εναλλακτικά θα ενισχύονται με τη μορφή επιστρεπτέων κεφαλαιακών χρηματοδοτήσεων και δανειακών διευκολύνσεων ▪ Το πλέγμα συνεργειών και συνεργασιών που πρέπει να χαρακτηρίζει την προστιθέμενη αξία της Θερμοκοιτίδας προς τις εκκολαπτόμενες επιχειρήσεις ▪ Το σύστημα εξατομικευμένης υποστήριξης με μέντορες που θα έχουν υπό την καθοδήγησή τους πεπερασμένο πλήθος επιχειρήσεων μέχρι το στάδιο της εξόδου από την Θερμοκοιτίδα. <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.2: Αύξηση επενδύσεων στην εμπορική εκμετάλλευση νέων ιδεών και ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω της δημιουργίας ΝΕΕΤ.</p> <p>Ενισχύονται κατά προτεραιότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επενδυτικά σχέδια που ανήκουν στις προτεραιότητες παρέμβασης κατά RIS3 ή συμβάλλουν στη βελτίωση ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας με εξωστρεφή προσανατολισμό. ▪ Επενδυτικά σχέδια που παρουσιάζουν σαφή τεκμήρια ως προς την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων τους, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγών. 	
Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 1 (3β του ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Υποστήριξη δημιουργίας clusters σε επιλεγμένους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας.</p> <p>Ενισχύονται κατά προτεραιότητα οριζόντια clusters συνεργασιών και παραγωγικών συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων στους κλάδους του «πυρήνα εξειδίκευσης» της RIS3 και δευτερευόντως επιχειρήσεις άλλων κλάδων-τομέων που συγκροτούν αλυσίδες αξίας, μεταξύ κλαδικών οικο-συστημάτων. Έμφαση δίνεται στο σχηματισμό συνεργατικών σχηματισμών στον τομέα τουρισμός-πολιτισμός με στόχο την ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών.</p> <p>Ειδικότερα τα καινοτομικά clusters που θα επιλεγούν θα βασίζονται στη γνώση και θα διαθέτουν εξειδίκευση σε καινοτομικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας με ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό των τεχνολογιών / προϊόντων που αναπτύσσουν στην παγκόσμια αγορά.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.2: Υποστήριξη εξωστρέφειας και διεθνοποίησης των ΜΜΕ και ένταξής τους σε διεθνή δίκτυα διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών.</p> <p>Για τη δημιουργία σχηματισμών clusters ακολουθούνται τα βήματα και οι κατευθυντήριες γραμμές του προηγούμενου ειδικού στόχου.</p> <p>Οι ενισχύσεις των συνεργατικών επιχειρηματικών σχηματισμών θα αφορούν σε ενίσχυση σχεδίων ολοκληρωμένων αλυσίδων αξίας ή συνενώσεων ΜΜΕ οριζόντιου χαρακτήρα με στόχο την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση των ΜΜΕ της Περιφέρειας στις διεθνείς αγορές με έμφαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ στην ποιοτική αναβάθμιση, τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων / επιχειρήσεων, ▪ στον σχεδιασμό ολοκληρωμένων προγραμμάτων προβολής και προώθησης, ▪ στη λήψη συνοδευτικών υπηρεσιών ενίσχυσης της εξωστρέφειας. 	

Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 1 (3γ του ΕΤΠΑ)	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Εφαρμογή τεχνολογικής (βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής) και οργανωσιακής καινοτομίας στις ΜΜΕ.</p> <p>Θα πρέπει να τεκμηριώνεται η βιωσιμότητα του επενδυτικού σχεδίου και η διαφοροποίηση στους βασικούς συντελεστές κόστους των λειτουργιών της επιχείρησης στις οποίες επιχειρείται η επέμβαση.</p> <p>Ειδικά η εισαγωγή νέων τεχνολογιών αιχμής στις επιχειρήσεις των κλάδων του «πυρήνα εξειδίκευσης» κατά RIS3, θα πρέπει να οδηγεί σε εξέλιξη/ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων με δυνατότητες εμπορικής αξιοποίησης κυρίως στις αγορές του εξωτερικού ή την υποκατάσταση εισαγωγών παρόμοιων προϊόντων.</p> <p>Η απεικόνιση της βελτίωσης των επιδόσεων στους συντελεστές κόστους ή στην αύξηση των εμπορικών επιδόσεων θα πρέπει να τεκμηριώνεται από επιχειρηματικά σχέδια σε χρονικό ορίζοντα πενταετίας ώστε να διακρίνονται οι θετικές επιπτώσεις.</p> <p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.2: Αύξηση επενδύσεων οι οποίες σχετίζονται με την εκμετάλλευση ΑΠΕ προς όφελος της ενεργειακής απόδοσης και του κόστους παραγωγής των ΜΜΕ.</p> <p>Ενισχύονται κατά προτεραιότητα:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ επενδύσεις που συμβάλλουν στη μείωση του κόστους παραγωγής λόγω μείωσης της εξάρτησης από κοστοβόρες ενεργειακές πηγές, ▪ επενδύσεις σε εφαρμογές της γεωθερμίας με στόχο την αξιοποίηση των εκτεταμένων γεωθερμικών πεδίων της Περιφέρειας από επιχειρήσεις όλων των κλάδων, ▪ αξιοποίηση προϊόντων βιομάζας. 	

2.A.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 1 (3α του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων.
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Ναι. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ιδιωτικών ενισχύσεων και κατά το δυνατόν χρηματοδοτικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν ανάλογα με το στάδιο του κύκλου ζωής των καινοτόμων επιχειρήσεων.
Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 1 (3β του ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση.
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Ναι. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ιδιωτικών ενισχύσεων.
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 1 (3γ του ΕΤΠΑ)	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.
Σχεδιαζόμενη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών μέσων	Ναι. Θα χρησιμοποιηθούν εργαλεία ιδιωτικών ενισχύσεων

2.A.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 1.

2.Α.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 5Α: Κοινοί και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών

(ανά επενδυτική προτεραιότητα, κατά κατηγορία περιφέρειας για το ΕΚΤ και, όπου ενδείκνυται, για το ΕΤΠΑ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹¹			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
1	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή της έρευνας και ανάπτυξης	Ευρώ	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
2	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισάγουν προϊόντα νέα στην αγορά	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
3	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται για να εισάγουν προϊόντα νέα στην επιχείρηση	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
4	Αριθμός Επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ινστιτούτα	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
5	Αριθμός δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών που αναβαθμίστηκαν	Ψηφιακές Υπηρεσίες	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
6	Αριθμός datasets δημόσιων δεδομένων που διατίθενται ηλεκτρονικά	datasets	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος
7	Αριθμός επιχειρήσεων που ενισχύονται	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
8	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	Επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα παρακολούθησης	1/έτος

¹¹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανά-λυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.8 Πλαίσιο επιδόσεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 και παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 6: Πλαίσιο επιδόσεων του άξονα προτεραιότητας

(ανά Ταμείο και, για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ, και κατηγορία περιφέρειας)¹²

Άξονας προτεραιότητας	Τύπος δείκτη (κύριο στάδιο υλοποίησης, οικονομικός δείκτης, δείκτης εκροών ή, κατά περίπτωση, δείκτης αποτελεσμάτων)	Κωδικός	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ορόσημο για το 2018 ¹³			Τελικός στόχος (2023) ¹⁴			Πηγή στοιχείων	Επεξήγηση της σημασίας του δείκτη, κατά περίπτωση
							A	Γ	Σ	A	Γ	Σ		

Περαιτέρω ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με τη συγκρότηση του πλαισίου επιδόσεων (προαιρετικά)

(Σε επεξεργασία σε συνέχεια και των οδηγιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας)

¹² Όταν η ΠΑΝ υλοποιείται ως μέρος ενός άξονα προτεραιότητας, τα ορόσημα και οι στόχοι που καθορίζονται για την ΠΑΝ πρέπει να διακρίνονται από τα άλλα ορόσημα και τους στόχους για τον άξονα προτεραιότητας σύμφωνα με τις εκτελεστικές πράξεις που θεσπίζονται με βάση το άρθρο 22 παράγραφος 7 πέμπτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, αφού οι πόροι που διατίθενται στην ΠΑΝ (ειδική χρηματοδότηση και αντιστοίχιση με την υποστήριξη του ΕΚΤ) εξαιρούνται από το αποθεματικό επίδοσης.

¹³ Τα ορόσημα μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

¹⁴ Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.Β ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

A/A	2
Τίτλος	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και ατόμων
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	

2.Β.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 (ΑΠ 2) λειτουργεί συμπληρωματικά προς τον Άξονα Προτεραιότητας 1 και περιλαμβάνει παρεμβάσεις που:

- βελτιώνουν την αποδοτικότητα υποδομών που στηρίζουν την τοπική οικονομία (όπως π.χ. δράσεις μείωσης του μεταφορικού και ενεργειακού κόστους)
- βελτιώνουν την προστιθέμενη αξία που μπορούν υφιστάμενοι πόροι (π.χ. φυσικό περιβάλλον, αστικό περιβάλλον, πολιτιστική κληρονομιά) να συνεισφέρουν σε ενισχυόμενες παραγωγικές δραστηριότητες του ΑΠ 1 (όπως π.χ. τουρισμός), και
- βελτιώνουν την ελκυστικότητα της Π-ΑΜΘ ως τόπου εγκατάστασης ατόμων και επιχειρήσεων μέσα από την βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Το σύνολο των δράσεων του άξονα προτεραιότητας αφορούν βασικά συστήματα υποδομών (μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον, αστικές υποδομές) και διαμορφώνουν ένα πλέγμα παρεμβάσεων τόσο θεματικό όσο και χωρικό. Ο κύριος στόχος του ΑΠ είναι να συμβάλλει στη βιωσιμότητα του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσα από την επίτευξη «Διατήρησης Ανάπτυξης», και απαιτεί τη συνδυασμένη παρέμβαση στους θεματικούς στόχους 4-7 της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Βασικές παράμετροι της στρατηγικής αυτής είναι:

- η ενίσχυση της προσπελασιμότητας και διασυνδεσιμότητας του μεταφορικού δικτύου, και των συστημάτων μεταφοράς ενέργειας (π.χ. φυσικού αερίου)
- η βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών μέσα από:
  - την ικανοποίηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων για τα στερεά απόβλητα,
  - την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. βιοποικιλότητα, προστασία υδατικών πόρων),

- τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και
- την προστασία από πλημμύρες.

- η αξιοποίηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (όπως π.χ. η γεωθερμία) και η ενεργειακή εξοικονόμηση.

Κρίνεται απαραίτητος:

- ο συνδυασμός ενεργειακών παρεμβάσεων με παρεμβάσεις προσβασιμότητας, καθώς οι μεταφορές και το ενεργειακό κόστος είναι σημαντικοί παράγοντες για την επιχειρηματικότητα, και
- ο συνδυασμός παρεμβάσεων διαχείρισης κινδύνων, προστασίας περιβάλλοντος και ανάδειξης φυσικού, πολιτιστικού και αστικού αποθέματος, καθώς είναι σημαντικοί παράγοντες αναβάθμισης της ποιότητας ζωής.

Πολλές από τις υποδομές που κρίνονται απαραίτητες (κυρίως μεταφορικές και περιβαλλοντικές) διακρίνονται από πολύ μεγάλο κόστος υλοποίησης και είναι απαραίτητη η συμβολή του τομειακού προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».

Σε σχέση με το ΘΣ 7 από το αντίστοιχο εθνικό τομιακό πρόγραμμα για τις μεταφορές κρίνεται αναγκαία η χρηματοδότηση ενός συνόλου – μεγάλων κυρίως - έργων που περιλαμβάνουν οδικές, σιδηροδρομικές και λιμενικές υποδομές. Έτσι, η διεκδίκηση πόρων από το τομιακό Ε.Π. «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» αφορά στα παρακάτω έργα:

1. Κατασκευή Νέου Αυτοκινητοδρόμου (Ε61) Καβάλα – Δράμα.
2. Κατασκευή Μεθοριακού Σταθμού στο Τελωνείο των Κήπων.
3. Κατασκευή Πολυχρηστικού Σταθμού και Λιμενίσκου Μικρών Σκαφών στο Λιμένα Αλεξανδρούπολης.
4. Ολοκλήρωση Έργων Υποδομής στο Λιμένα Καβάλας.
5. Αναβάθμιση σε Εντοπισμένα Τμήματα της Γραμμής Αλεξανδρούπολης – Ορμένιο (Σύνορα), Ανακαίνιση του Σιδηροδρομικού Σταθμού Πυθίου και του Σιδηροδρομικού Σταθμού Ορμενίου και Εγκατάσταση Συστήματος Ηλεκτροκίνησης και Τηλεδιοίκησης.
6. Νέα Γραμμή Σύνδεσης του Σιδηροδρομικού Δικτύου με το Εμπορικό Λιμένα Καβάλας: Ν. Καρβάλη – «Φίλιππος – Β'».
7. Σιδηροδρομική Σύνδεση της ΒΙΠΕ Αλεξανδρούπολης.
8. Κατασκευή Καθέτου Άξονα Εγνατίας Οδού Ξάνθη – Εχίνος – Ελληνοβουλγαρικά Σύνορα.
9. Περιαστικός Δακτύλιος Καβάλας.
10. Περιφερειακή Οδός Αλεξανδρούπολης: Ανατολικό και Δυτικό Τμήμα.

Αντίστοιχα, η χρηματοδότηση παρεμβάσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, από πόρους του τομειακού προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων και των πόρων του Ταμείου Συνοχής που εκχωρούνται στην Π-ΑΜΘ, αφορά σε:

1. Έργα διαχείρισης αστικών λυμάτων σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας από πόρους του Ταμείου Συνοχής.
2. Έργα ολοκλήρωσης του ΠΕΣΔΑ (ΧΥΤ, επεξεργασία βιοαποβλήτων, διαχείριση και ανακύκλωση αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων, υποστήριξη ΦοΔΣΑ κ.α) από πόρους του Ταμείου Συνοχής.
3. Κατασκευή Μονάδων Επεξεργασίας Απορριμμάτων σύμφωνα με τις ανάγκες προσαρμογής του ΠΕΣΔΑ στον Εθνικό σχεδιασμό
4. Χρηματοδότηση των υπόλοιπων έργων διαχείρισης αστικών λυμάτων.
5. Δράσεις διαχείρισης υδατικών πόρων.

2.B.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	264.059.377,85 €
Κατηγορία περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.B.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 1 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 4α του ΕΤΠΑ	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
---	--

2.B.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	1.1
Ειδικός στόχος	Αξιοποίηση της γεωθερμίας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του παραγόμενου ποσοστού ενέργειας από γεωθερμία.

2.B.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 2 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 4γ του ΕΤΠΑ	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
---	--

2.B.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	2.1
Ειδικός στόχος	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων υποδομών.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές.

2.B.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 3 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 5β του ΕΤΠΑ	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
---	--

2.B.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	3.1
Ειδικός στόχος	Πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση κινδύνων και καταστροφών από φυσικές ή απρόβλεπτες αιτίες.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Μείωση των επιπτώσεων από φυσικούς κινδύνους και καταστροφές.

2.B.4.4 Επενδυτική προτεραιότητα 4 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
---	--

2.B.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	4.1
Ειδικός στόχος	Διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση των αστικών στερεών αποβλήτων που ανακυκλώνονται.

2.B.4.5 Επενδυτική προτεραιότητα 5 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6β του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
---	---

2.B.5.5 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	5.1
Ειδικός στόχος	Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση της επάρκειας και της ποιότητας του πόσιμου νερού.

2.B.4.6 Επενδυτική προτεραιότητα 6 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6γ του ΕΤΠΑ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
---	--

2.B.5.6 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	6.1
Ειδικός στόχος	Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αξιοποίηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών και πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς.

2.B.4.7 Επενδυτική προτεραιότητα 7 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6δ του ΕΤΠΑ	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.
---	---

2.B.5.7 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	7.1
Ειδικός στόχος	Διατήρηση βιοποικιλότητας προστατευόμενων περιοχών.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση του επιπέδου διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

2.B.4.8 Επενδυτική προτεραιότητα 8 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 6ε του ΕΤΠΑ	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
---	--

2.B.5.8 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	8.1
Ειδικός στόχος	Βιώσιμη ανάπτυξη αστικών κέντρων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση συνθηκών διαβίωσης κατοίκων αστικών κέντρων.

2.B.4.9 Επενδυτική προτεραιότητα 9 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7α του ΕΤΠΑ	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
---	---

2.B.5.9 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	9.1
Ειδικός στόχος	Ένταξη στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Μείωση χρονοαπόστασης στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.

2.B.4.10 Επενδυτική προτεραιότητα 10 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7β του ΕΤΠΑ	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.
---	---

2.B.5.10 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	10.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας και άρση της απομόνωσης.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Μείωση των χρονοαποστάσεων των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων. Αύξηση του επιπέδου ασφάλειας των ενδοπεριφερειακών μετακινήσεων. Βελτίωση της προσβασιμότητας απομακρυσμένων, ορεινών, νησιωτικών και μειονεκτικών περιοχών.

2.B.4.11. Επενδυτική προτεραιότητα 11 του ΑΠ 2

Επενδυτική Προτεραιότητα 7ε του ΕΤΠΑ	Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
---	--

2.B.5.11 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	11.1
Ειδικός στόχος	Χρήση φυσικού αερίου.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της χρήσης φυσικού αερίου.

Πίνακας 3B: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ¹⁵ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων

(Σε επεξεργασία σε συνέχεια και των οδηγιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας)

¹⁵ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

2.Β.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Β.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 2 (4α του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Αξιοποίηση γεωθερμίας.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη βασικών υποδομών και εφαρμογών για την αξιοποίηση της γεωθερμίας σε αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές περιοχές. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου:</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 2 (4γ του ΕΤΠΑ)	Στήριξης της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων υποδομών.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων σε όλους του τομείς (π.χ. Εκπαίδευση, Υγεία, Δημόσια Διοίκηση). ▪ Παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων υποδομών στο πλαίσιο ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Περιφερειακοί φορείς δημοσίου.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΝΠΔΔ και ΝΠΙΔ</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 2 (5β του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση κινδύνων και καταστροφών από φυσικές ή απρόβλεπτες αιτίες.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας ▪ Έργα αποκατάστασης/προστασίας από τη διάβρωση του εδάφους στην παράκτια ζώνη. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι Π-ΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, Αποκεντρωμένης Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.</p>	

Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 2 (6α του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Προμήθεια εξοπλισμού προεπεξεργασίας στερεών αποβλήτων και κομποστοποίησης ▪ Προμήθεια εξοπλισμού λειτουργίας ΚΔΑΥ Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι της περιφέρειας Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΦΟΣΔΑ.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 2 (6β του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Αποδοτική χρήση υδατινών πόρων. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επέκταση / Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης ▪ Επεξεργασία υγρών λυμάτων και δίκτυα αποχέτευσης ▪ Συστήματα παρακολούθησης της κατάστασης (ποιότητα, ποσότητα, πιέσεις, χρήση) των υδάτων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων κολύμβησης), και της λειτουργίας των ΕΕΛ ▪ Δράσεις για την προώθηση της εξοικονόμησης ύδατος και για την ανάκτηση κόστους. Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι Π-ΑΜΘ Τύποι δικαιούχων: Αποκεντρωμένης Διοίκηση (Δ/νση Υδάτων), ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης).	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6 του ΑΠ 2 (6γ του ΕΤΠΑ)	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6.1: Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων, καθώς και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς. ▪ Έργα ανάδειξης, προβολής, και βελτίωσης επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων, εθνικών πάρκων, τοπίων ιδιαίτερου φυσικού κάλους, και άλλων αξιόλογων περιοχών. ▪ Αναβάθμιση αστικών συνόλων και παραδοσιακών οικισμών. Κύριες Ομάδες Στόχου: Επισκέπτες και κάτοικοι της Π-ΑΜΘ Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Πολιτισμού, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Αναπτυξιακές εταιρίες, Φορείς Κοινωνικής Συλλογικότητας	

Επενδυτική Προτεραιότητα 7 του ΑΠ 2 (6δ του ΕΤΠΑ)	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 7.1: Διατήρηση βιοποικιλότητας προστατευόμενων περιοχών.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης σε περιοχές του δικτύου Natura 2000 ▪ Υποδομές / δράσεις / υλικό ερμηνείας περιβάλλοντος και διαχείρισης / προσέλκυσης επισκεπτών σε προστατευόμενες περιοχές ▪ Υλοποίηση πράσινων υποδομών και οικολογικών διαδρόμων <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι Περιφέρειας, Επισκέπτες</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 8 του ΑΠ 2 (6ε του ΕΤΠΑ)	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 8.1: Βιώσιμη ανάπτυξη αστικών κέντρων.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατασκευή / Επέκταση / Αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου. ▪ Κατασκευή / Επέκταση / Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων. ▪ Δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης. ▪ Επέκταση / αναβάθμιση / βελτίωση αποχετευτικών δικτύων και δικτύων ύδρευσης. ▪ Εγκαταστάσεις και συστήματα διαλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων. ▪ Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων δράσεων διαχείρισης αέριας ρύπανσης και θορύβου. ▪ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων. ▪ Εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους. ▪ Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών. ▪ Δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων. ▪ Βελτίωση-αναβάθμιση οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών. ▪ Πεζοδρομήσεις οδών. ▪ Χωροταξικές μελέτες (Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια). ▪ Αντιπλημμυρική προστασία, διευθέτηση ρέματος. ▪ Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων. ▪ Επέκταση, βελτίωση υποδομών εκπαίδευσης. ▪ Δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών. ▪ Δημιουργία-αναβάθμιση κέντρων επιμόρφωσης ενηλίκων. ▪ Βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τα δημόσια μέσα μαζικών μεταφορών. ▪ Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις (εξοπλισμός, εργασίες). <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι αστικών κέντρων Π-ΑΜΘ</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' βαθμού</p>	

Επενδυτική προτεραιότητα 9 του ΑΠ 2 (7α του ΕΤΠΑ)	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 9.1: Ένταξη στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατασκευή / αναβάθμιση κάθετων αξόνων Εγνατίας Οδού. ▪ Δημιουργία κόμβων διασυνδεδεμένων πολυτροπικών μεταφορών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: διερχόμενη επιβατική και μεταφορική κίνηση, επισκέπτες, κάτοικοι της ΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Εγνατία Οδός Α.Ε., ΟΣΕ.</p>	
Επενδυτική προτεραιότητα 10 του ΑΠ 2 (7β του ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 10.1: Ενίσχυση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας και άρχη της απομόνωσης.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Διασυνδέσεις του οδικού δικτύου (συμπεριλαμβανομένων των κόμβων) με χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος και με άλλες υποδομές μεταφορών (σιδηρόδρομος, αεροδρόμια, λιμάνια). ▪ Αναβάθμιση του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου ▪ Παρακάμψεις Οικισμών. ▪ Βελτίωση των χαρακτηριστικών του οδικού δικτύου σε ορεινές & νησιωτικές περιοχές. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι της Π-ΑΜΘ.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού, Εγνατία Οδός Α.Ε.</p>	
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ προτεραιότητα 11 του ΑΠ 2 (7ε του ΕΤΠΑ)	Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 11.1: Χρήση φυσικού αερίου.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής πίεσης σε αστικές περιοχές. ▪ Ανάπτυξη δικτύων φυσικού αερίου χαμηλής πίεσης σε βιομηχανικές περιοχές. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: Κάτοικοι αστικών κέντρων και επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε βιομηχανικές περιοχές.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Εταιρίες Παροχής Αερίου (ΕΠΑ)</p>	

2.B.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 2 (4α του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή της παραγωγής και της διανομής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Αξιοποίηση γεωθερμίας. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις υποδομών αξιοποίησης γεωθερμίας.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 2 (4γ του ΕΤΠΑ)	Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης, της έξυπνης διαχείρισης της ενέργειας και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων κτηρίων, και στον τομέα της στέγασης.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων υποδομών. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις ενεργειακής αναβάθμισης σε δημόσια κτίρια και σε δημόσιους χώρους εφόσον εντάσσονται σε σχέδιο ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 2 (5β του ΕΤΠΑ)	Προαγωγή επενδύσεων για την αντιμετώπιση ειδικών κινδύνων, εξασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα σε καταστροφές και αναπτύσσοντας συστήματα διαχείρισης καταστροφών.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Πρόληψη, προστασία, αποκατάσταση και διαχείριση κινδύνων και καταστροφών από φυσικές ή απρόβλεπτες αιτίες. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας περιοχών από διάβρωση.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 2 (6α του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στον τομέα των αποβλήτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Διαχείριση αστικών στερεών αποβλήτων. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις που συμβάλουν στην συμπλήρωση των υποδομών του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων και προγράμματα ανακύκλωσης / επανάχρησης.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 2 (6β του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στον τομέα των υδάτων για την ικανοποίηση των απαιτήσεων του κεκτημένου της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος και για την αντιμετώπιση των αναγκών που έχουν προσδιορισθεί από τα κράτη μέλη για επενδύσεις που υπερβαίνουν τις εν λόγω απαιτήσεις.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Αποδοτική χρήση υδάτινων πόρων. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις που προκύπτουν από τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων 11 & 12.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6 του ΑΠ 2 (6γ του ΕΤΠΑ)	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6.1: Ανάδειξη φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα έργα τα οποία εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική προσέγγιση είτε στο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης είτε στο πλαίσιο της τουριστικής ανάπτυξης.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 7 του ΑΠ 2 (6δ του ΕΤΠΑ)	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και του εδάφους και προαγωγή των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων μέσω και του δικτύου NATURA 2000 και των «πράσινων» υποδομών.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 7.1: Διατήρηση βιοποικιλότητας προστατευόμενων περιοχών. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις προστασίας και αποκατάστασης οικοσυστημάτων.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 8 του ΑΠ 2 (6ε του ΕΤΠΑ)	Ανάληψη δράσης για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, για την ανάπλαση των πόλεων, αναζωογόνησης και απολύμανσης των υποβαθμισμένων περιβαλλοντικά εκτάσεων (συμπεριλαμβανομένων των προς ανασυγκρότηση περιοχών), τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και την προώθηση μέτρων για τον περιορισμό του θορύβου.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 8.1: Βιώσιμη ανάπτυξη αστικών κέντρων. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική προσέγγιση.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 9 του ΑΠ 2 (7α του ΕΤΠΑ)	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 9.1: Ένταξη στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα κάθετοι άξονες της Εγνατίας Οδού και πολυτροπικοί κόμβοι που ολοκληρώνουν παρεμβάσεις προηγούμενων διαχειριστικών περιόδων.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 10 του ΑΠ 2 (7β του ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 10.1: Ενίσχυση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας και άρση της απομόνωσης. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα πράξεις διασύνδεσης και βελτίωσης της προσβασιμότητας με χώρους οικονομικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος, έργα βελτίωσης - αναβάθμισης του υφιστάμενου περιφερειακού οδικού δικτύου και έργα παράκαμψης - αποσυμφόρησης οικισμών.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 11 του ΑΠ 2 (7ε του ΕΤΠΑ)	Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και της ασφάλειας του εφοδιασμού μέσω της ανάπτυξης έξυπνων συστημάτων διανομής, αποθήκευσης και μεταφοράς ενέργειας και μέσω της ενσωμάτωσης σε αυτά της διανεμόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 11.1: Χρήση φυσικού αερίου. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δίκτυα φυσικού αερίου μέσης και χαμηλής τάσης στα αστικά κέντρα και στις βιομηχανικές περιοχές.	

2.Β.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 2.

2.Α.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης της Επενδυτικής Προτεραιότητας 9:

Επενδυτική Προτεραιότητα 9 του ΑΠ 2 (7α του ΕΤΠΑ)	Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.
Προγραμματισμένη χρήση των μεγάλων έργων	Προβλέπεται η ολοκλήρωση του μεγάλου έργου ΓΕΦΥΡΑ «ΑΡΔΑΝΙΟ – ΜΑΝΔΡΑ», Κάθετος Άξονας της Εγνατίας Οδού

2.Β.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

ΠΙΝΑΚΑΣ 5B: Κοινοί δείκτες εκροών και ειδικοί δείκτες εκροών ΕΠ για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (ανά επενδυτική προτεραιότητα, κατανομημένη ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹⁶			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
1	Πρόσθετη δυναμικότητα από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	MW	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
2	Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτηρίων	kWh/έτος	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
3	Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	Αριθμός κατοίκων	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	
4	Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων	τόνοι/έτος	ΕΤΠΑ	A				ΔΙΑΜΑΘ	1/έτος
5	Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη παροχή νερού	Αριθμός κατοίκων	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
6	Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Αριθμός επισκεπτών	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
7	Επιφάνεια οικοτόπων που ενισχύονται με στόχο να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	hectares						Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
8	Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός κατοίκων						Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
9	Συνολικό μήκος νέων δρόμων εκ των οποίων: ΔΕΔ-Μ	χιλιόμετρα	ΕΤΠΑ	A				Εγνατία Οδός, Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
10	Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων δρόμων εκ των οποίων: (ΔΕΔ-Μ)	αριθμός	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος
11	Πληθυσμός που έχει πρόσβαση σε παροχή φυσικού αερίου.	Αριθμός κατοίκων	ΕΤΠΑ	A				Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος

¹⁶ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.Γ. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3

A/A	3
Τίτλος	Ανθρώπινοι Πόροι και Κοινωνική Συνοχή
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω χρηματοδοτικών μέσων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης	ΟΧΙ
☐ Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας θα υλοποιηθεί μέσω τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων	ΟΧΙ
☐ Για το ΕΚΤ: Το σύνολο του άξονα προτεραιότητας αφορά κοινωνική καινοτομία ή διακρατική συνεργασία ή και τα δύο	ΟΧΙ

2.Γ.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητας που καλύπτει περισσότερες από μία περιφέρειες ή περισσότερους από έναν θεματικούς στόχους ή περισσότερα από ένα Ταμεία (κατά περίπτωση)

[Σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 (ΑΠ 3) συνδυάζει παρεμβάσεις που απευθύνονται στην ικανοποίηση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κοινωνικών αναγκών στην Περιφέρεια. Ο κύριος στόχος του Άξονα Προτεραιότητας είναι να συμβάλλει στην «Ανάπτυξη Χωρίς Αποκλεισμούς», και περιλαμβάνει τη συνδυασμένη παρέμβαση στους θεματικούς στόχους 9 και 10 της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Παρεμβάσεις του θεματικού στόχου 8 – αν και κρίνονται απαραίτητες λόγω της πολύ υψηλής ανεργίας στην περιφέρεια – θα υλοποιηθούν μέσα από το αντίστοιχο τομεακό πρόγραμμα, βάσει εθνικού σχεδιασμού. Βασικές παράμετροι της στρατηγικής του Άξονα Προτεραιότητας είναι:

- Η καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με δύο τρόπους:
  - άμεσα, δηλ. αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια, την ανεργία και την πρόσβαση στην εκπαίδευση, υγεία και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες για τις ευπαθείς ομάδες πληθυσμού, και
  - έμμεσα, δηλ. μέσα από την ενίσχυση των δύο άλλων αξόνων προτεραιότητας του προγράμματος: α) συμβάλλοντας στον ΑΠ 1 μέσα από τη βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης και μακροπρόθεσμα τη βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των ανθρώπινων πόρων της περιφέρειας, και β) συμβάλλοντας στον ΑΠ 2 μέσα από τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας, και επομένως των συνθηκών ποιότητας ζωής.

Για την ισόρροπη ανάπτυξη, σύμφωνα και με τον κανονισμό του ΕΚΤ, θα πρέπει ο Άξονας Προτεραιότητας 3, να περιλαμβάνει και δράσεις για την προώθηση στην Απασχόληση και στη Δια Βίου Μάθηση. Λόγω όμως των περιορισμένων πόρων των ΕΔΕΤ και της γενικής δημοσιονομικής στενότητας, η δυνατότητα άντλησης πόρων από το ΕΚΤ και συγκεκριμένα από τις κάτωθι περιοχές είναι μεγάλης σημασίας για την επίτευξη των στόχων του ΑΠ 3:

A) Το Ε.Π. 2014 – 2020 της Π-ΑΜΘ θα πρέπει να ενισχυθεί με πόρους από τρεις (3) Επενδυτικές Προτεραιότητες του Θεματικού Στόχου 8 που είναι:

- Η Επενδυτική Προτεραιότητα (i) για την *πρόσβαση στην απασχόληση αναζητούντων θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργών ατόμων συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που έχουν αποκοπεί επί μακρόν από την αγορά εργασίας, μέσω τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζόμενων, και οι εξής δύο (2) δράσεις:*

  - Υποστήριξη τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης (Τ.Π.Α.) κλαδικού και θεματικού χαρακτήρα για τη διευκόλυνση της εισόδου στην αγορά εργασίας, (προϋπολογισμού 5 εκατ. Ευρώ).
  - Υποστήριξη Τ.Π.Α. στοχευμένες σε χωρικές ή και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, (προϋπολογισμού 10 εκατ. Ευρώ)

- Η Επενδυτική Προτεραιότητα (iii) για την *αυτοαπασχόληση, την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και η δράση:*

  - Υποστήριξη απασχόλησης σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης με τη δημιουργία νέων, ποιοτικών θέσεων απασχόλησης στον τουρισμό, τον πολιτισμό και τον αγροδιατροφικό τομέα, (προϋπολογισμού 5 εκατ. Ευρώ).

- Η Επενδυτική Προτεραιότητα (iv) για την *ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την εξέλιξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, τη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής και της προώθησης της ίσης αμοιβής για ίση εργασία, και η δράση:*

  - Υποστήριξη της λειτουργίας δομών φροντίδας εξαρτώμενων ατόμων για την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, ύψους (προϋπολογισμού 20 εκατ. Ευρώ).

B) Το Ε.Π. 2014 – 2020 της Π-ΑΜΘ θα πρέπει να ενισχυθεί με πόρους μια Επενδυτική Προτεραιότητα του Θεματικού Στόχου 10 που είναι:

- Η Επενδυτική Προτεραιότητα (iii) για τη *βελτίωση της ίσης πρόσβασης στη δια βίου μάθηση για όλες τις ηλικιακές ομάδες σε τυπική, άτυπη και μη τυπική μορφή, την αναβάθμιση των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού και την προώθηση ευέλικτων δυνατοτήτων μάθησης, μεταξύ άλλων μέσω επαγγελματικού προσανατολισμού και της αναγνώρισης των αποκτώμενων ικανοτήτων, και συγκεκριμένα τις ακόλουθες δύο (2) δράσεις:*

  - Στοχευμένη κατάρτιση για την ανάπτυξη και βελτίωση των βασικών δεξιοτήτων, (προϋπολογισμού 5 εκατ. Ευρώ).
  - Τυπική και άτυπη κατάρτιση βασικών ικανοτήτων ανθρώπινου δυναμικού για την προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας στις νέες συνθήκες, (προϋπολογισμού 10 εκατ. Ευρώ).

2.Γ.3 Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και βάση υπολογισμού για την στήριξη της Ένωσης

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	98.568.825,90 €
Κατηγορία περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

Ταμείο	ΕΚΤ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δημόσιες δαπάνες)	65.343.146,25 €
Κατηγορία περιφέρειας για εξόχως απόκεντρες περιοχές και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες (όπου ενδείκνυται)	

2.Γ.4.1 Επενδυτική προτεραιότητα 1 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9α του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με την μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
---	---

2.Γ.5.1 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	1.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Βελτίωση του επιπέδου παρεχομένων υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής φροντίδας

2.Γ.4.2 Επενδυτική προτεραιότητα 2 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 10 του ΕΤΠΑ	Επενδύσεις στην εκπαίδευση, την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.
---	--

2.Γ.5.2 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	2.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της δυναμικότητας των υποδομών που παρέχουν βελτιωμένες υπηρεσίες εκπαίδευσης. Μείωση του φαινομένου της σχολικής διαρροής.

2.Γ.4.3 Επενδυτική προτεραιότητα 3 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9ii του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
---	---

2.Γ.5.3 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	3.1
Ειδικός στόχος	Κοινωνική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της συμμετοχής των μειονοτήτων στις υπηρεσίες που παρέχονται από τα Κέντρα Ευπαθών Ομάδων.

2.Γ.4.4. Επενδυτική προτεραιότητα 4 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9iv του ΕΚΤ	Επενδύσεις στη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.
---	---

2.Γ.5.4 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	4.1
Ειδικός στόχος	Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας - πρόνοιας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση της συμμετοχής μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας, σωματικής και ψυχικής.

2.Γ.4.5. Επενδυτική προτεραιότητα 5 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9v του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
--	---

2.Γ.5.5 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	5.1
Ειδικός στόχος	Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του αριθμού των Κοινωνικών Επιχειρήσεων. Αύξηση του αριθμού των συμμετεχόντων σε δράσεις της κοινωνικής οικονομίας.

2.Γ.4.6. Επενδυτική προτεραιότητα 6 του ΑΠ 3

Επενδυτική Προτεραιότητα 9i του ΕΚΤ	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.
--	--

2.Γ.5.6 Ειδικοί στόχοι που αντιστοιχούν στην επενδυτική προτεραιότητα και αναμενόμενα αποτελέσματα

A/A	6.1
Ειδικός στόχος	Ένταξη μειονεκτούντων ατόμων και ομάδων πληθυσμού στην αγορά εργασίας.
Αναμενόμενα αποτελέσματα:	Αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων.

Πίνακας 3Γ: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, ανά ειδικό στόχο (για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή βάσης	Έτος βάσης	Τιμή στόχος ¹⁷ (2023)	Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
			A					

(Σε επεξεργασία σε συνέχεια και των οδηγιών του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας)

¹⁷ Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, οι τιμές-στόχοι μπορεί να έχουν ποιοτικό ή ποσοτικό χαρακτήρα.

Πίνακας 4: Κοινοί δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος και ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων που αντιστοιχούν στον ειδικό στόχο (ανά επενδυτική προτεραιότητα και κατηγορία περιφέρειας) (για το ΕΚΤ)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	Δείκτης	Κατηγορία περιφέρειας	Μονάδα μέτρησης για τον δείκτη	Κοινός δείκτης εκρών που χρησιμοποιείται ως βάση για τον καθορισμό στόχων	Τιμή βάσης			Μονάδα μέτρησης για τιμή βάσης και στόχο	Έτος βάσης	Τιμή-στόχος ¹⁸ (2023)			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					A	Γ	Σ			A	Γ	Σ		

(Σε επεξεργασία σε συνέχεια και των οδηγιών της ΕΥΣΕΚΤ)

¹⁸ Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος, καθώς και όλους τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων. Οι τιμές-στόχοι για τους κοινούς δείκτες αποτελεσμάτων πρέπει να ποσοτικοποιούνται· για τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων, μπορούν να είναι ποιοτικές ή ποσοτικές. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται ως σύνολο (άνδρες+γυναίκες) ή κατανεμημένες ανά φύλο και οι τιμές βάσης μπορούν να προσαρμόζονται ανάλογα. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.Γ.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας

2.Γ.6.1 Περιγραφή του είδους και παραδείγματα δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν, καθώς και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους, συμπεριλαμβάνοντας, όπου ενδείκνυται, τον εντοπισμό κύριων ομάδων-στόχων, ειδικών εδαφικών περιοχών-στόχων και τύπους δικαιούχων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 3 (9α του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών Υγείας (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων υπηρεσιών φροντίδας). ▪ Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση και βελτίωση υφισταμένων δομών και υποδομών Κοινωνικής φροντίδας (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού, ανάπτυξη εξειδικευμένων δομών φροντίδας και υποστήριξης). Κύριες Ομάδες Στόχου: κάτοικοι Π-ΑΜΘ. Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Υγείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, Υγειονομικές περιφέρειες, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 3 (10 του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη νέων / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού). ▪ Ανάπτυξη / αναβάθμιση υφισταμένων υποδομών προσχολικής, πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης (π.χ. κτιριακές παρεμβάσεις, εκσυγχρονισμός εξοπλισμού). Κύριες Ομάδες Στόχου: κάτοικοι Π-ΑΜΘ. Τύποι δικαιούχων: Υπουργείο Παιδείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 3 (9ii του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Κοινωνική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων. Ενδεικτικοί τύποι δράσεων: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ανάπτυξη / αναβάθμιση δομών (π.χ. κέντρα ημέρας, κινητές μονάδες, κέντρα ευπαθών ομάδων, γραφεία διαμεσολάβησης, δημιουργική απασχόληση παιδιών, ενισχυτική διδασκαλία, κ.α.). ▪ Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Κύριες Ομάδες Στόχου: ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς συλλογικού σκοπού.	

Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 3 (9^{ιν} του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δράσεις για την προληπτική ιατρική, αγωγή και προαγωγή της υγείας, διαχείριση χρόνιων παθήσεων, παρεμβάσεις σε ομάδες του πληθυσμού που βρίσκονται σε αποκλεισμό κ.α. ▪ Βελτίωση πρόληψης έναντι παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία (π.χ. με δράσεις αντιμετώπισης δημόσιας υγείας στους τομείς παιδείας, εργασίας, μεταναστών, ειδικών ομάδων πληθυσμού, ευπαθών ομάδων πληθυσμού). ▪ Νέα μοντέλα παροχής υπηρεσιών υγείας – κοινωνικής φροντίδας. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, ψυχικά ασθενείς, γενικός πληθυσμός</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Υπουργείο Υγείας και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, Υγειονομικές περιφέρειες, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΜΚΟ, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 3 (9^ν του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης στην Κοινωνική Οικονομία (ολοκληρωμένες δράσεις). <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, μειονεκτούντα άτομα</p> <p>Τύποι δικαιούχων: ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, ΜΚΟ, φορείς κοινωνικής οικονομίας, αναπτυξιακές συμπράξεις.</p>	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6 του ΑΠ 3 (9^ι του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και την ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.
<p>ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6.1: Ενσωμάτωση μειονεκτούντων ατόμων και ομάδων πληθυσμού στην αγορά εργασίας.</p> <p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Επαγγελματικός προσανατολισμός. ▪ Δράσεις προώθησης στην απασχόληση. ▪ Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης. ▪ Παροχή υπηρεσιών φροντίδας παιδιών. <p>Κύριες Ομάδες Στόχου: μειονεκτούντα άτομα και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.</p> <p>Τύποι δικαιούχων: Περιφέρεια ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και εποπτευόμενοι από αυτό φορείς, ΜΚΟ, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, ΝΠΙΔ, αναπτυξιακές συμπράξεις, επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας.</p>	

2.Γ.6.2 Κατευθυντήριες αρχές για την επιλογή των πράξεων

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Επενδυτική Προτεραιότητα 1 του ΑΠ 3 (9α του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στις υποδομές υγείας και στις κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην εθνική, περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη, μείωσης των ανισοτήτων όσον αφορά την κατάσταση στον τομέα της υγείας, και προώθησης της κοινωνικής ένταξης με τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες κοινωνικού, πολιτιστικού και ψυχαγωγικού χαρακτήρα και με τη μετάβαση από θεσμικές υπηρεσίες σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1.1: Ενίσχυση υποδομών υγείας και κοινωνικής φροντίδας Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα: οι υποδομές υγείας και κοινωνικής φροντίδας περιοχών όπου εντοπίζεται σοβαρή υστέρηση και υποβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών στους κατοίκους τους.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 2 του ΑΠ 3 (10 του ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και διά βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2.1: Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι υποδομές εκπαίδευσης όπου εμφανίζονται σοβαρές ελλείψεις και πρόβλημα συμμετοχής του πληθυσμού στην εκπαίδευση.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 3 του ΑΠ 3 (9ii του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3.1: Κοινωνική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που περιέχονται στο «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Ένταξη των ΡΟΜΑ και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς της Περιφέρειας ΑΜΘ».	
Επενδυτική Προτεραιότητα 4 του ΑΠ 3 (9iv του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών γενικού συμφέροντος.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4.1: Προαγωγή της πρόσβασης μειονεκτούντων ατόμων σε υπηρεσίες υγείας – πρόνοιας. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δομές και δράσεις που παρέχουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής φροντίδας για όλα τα άτομα που δεν έχουν ολοκληρωμένη πρόσβαση στις βασικές αυτές υπηρεσίες	
Επενδυτική Προτεραιότητα 5 του ΑΠ 3 (9v του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές επιχειρήσεις καθώς και την προώθηση της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην απασχόληση.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 5.1: Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα δράσεις κοινωνικής οικονομίας που δημιουργούν βιώσιμες θέσεις απασχόλησης.	
Επενδυτική Προτεραιότητα 6 του ΑΠ 3 (9i του ΕΚΤ)	Επενδύσεις για την ενεργό ένταξη με σκοπό, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, και την ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας.
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 6.1: Ενσωμάτωση μειονεκτούντων ατόμων και ομάδων πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Θα ενισχυθούν κατά προτεραιότητα οι δράσεις που προωθούν τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων (αυτοαπασχόληση)	

2.Γ.6.3 Σχεδιαζόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 3

2.Γ.6.4 Σχεδιαζόμενη χρήση των μεγάλων έργων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν προβλέπεται η χρήση μεγάλων έργων στο πλαίσιο υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 3.

2.Γ.6.5 Δείκτες εκροών ανά επενδυτική προτεραιότητα και, όπου ενδείκνυται, κατηγορία περιφέρειας

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

ΠΙΝΑΚΑΣ 5Γ: Κοινοί δείκτες εκροών και ειδικοί δείκτες εκροών ΕΠ για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ (ανά επενδυτική προτεραιότητα, κατανομημένη ανά κατηγορία περιφερειών για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας (κατά περίπτωση)	Τιμή-στόχος (2023) ¹⁹			Πηγή στοιχείων	Συχνότητα εκθέσεων
					Α	Γ	Σ		
1	Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΤΠΑ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	
2	Δυναμικότητα των υποδομών εκπαίδευσης που ενισχύονται	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΤΠΑ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	
3	Μειονότητες (περιθωριοποιημένες κοινότητες, Ρομά) που ωφελούνται από τις δράσεις των Κέντρων Ευπαθών Ομάδων	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	
4	Μειονεκτούντα άτομα που ωφελούνται από υπηρεσίες υγείας - πρόνοιας	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	
5	Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας	Αριθμός Επιχειρήσεων	ΕΚΤ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	
6	Απασχολούμενοι (συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων)	Φυσικά Πρόσωπα	ΕΚΤ	A			Σύστημα Παρακολούθησης	1/έτος	

¹⁹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει οριστεί τιμή-στόχος. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. Για το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής η κατανομή κατά φύλο, στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν ισχύει. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.A.7 Κοινωνική καινοτομία, διακρατική συνεργασία και συμβολή στους θεματικούς στόχους 1-7²⁰

Ειδικές διατάξεις για το ΕΚΤ²¹, κατά περίπτωση (ανά άξονα προτεραιότητας και, όπου ενδείκνυται, ανά κατηγορία περιφέρειας): κοινωνική καινοτομία, διακρατική συνεργασία και συμβολή του ΕΚΤ στους θεματικούς στόχους 1-7

Περιγραφή της συμβολής των προγραμματισμένων δράσεων του άξονα προτεραιότητας:

- στην κοινωνική καινοτομία (εάν δεν καλύπτεται από ειδικά προβλεπόμενο άξονα προτεραιότητας)·
- στη διακρατική συνεργασία (εάν δεν καλύπτεται από ειδικά προβλεπόμενο άξονα προτεραιότητας)·
- θεματικοί στόχοι που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 7 του πρώτου εδαφίου του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

Άξονας προτεραιότητας	<2A.3.1 type="S" input="S">
	<2A.3.2 type="S" maxlength="7000" input="M">

²⁰ Μόνο για προγράμματα που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ.

²¹ Για το ΕΚΤ, ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τους κοινούς δείκτες εκροών για τους οποίους έχει καθοριστεί τιμή-στόχος, καθώς και όλους τους ειδικούς ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών.

2.A.9 Κατηγορίες παρέμβασης

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο vi) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κατηγορίες παρέμβασης που αντιστοιχούν στο περιεχόμενο του άξονα προτεραιότητας, με βάση την ονοματολογία που έχει θεσπιστεί από την Επιτροπή, και ενδεικτική κατανομή της υποστήριξης της Ένωσης.

Πίνακες 7-11: Κατηγορίες παρέμβασης²²

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	Α	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	56	2.400.000,00
	57	800.000,00
	60	3.267.695,00
	62	1.600.000,00
	63	5.200.000,00
	64	3.200.000,00
	66	1.200.000,00
	67	26.619.317,66
	68	4.000.000,00
	74	4.800.000,00
	78	1.200.000,00
	79	1.571.461,33
80	480.000,00	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		56.338.474,00
2	7	12.000.000,00
	12	12.000.000,00
	13	12.000.000,00
	17	8.000.000,00
	20	28.000.000,00
	21	3.200.000,00
	22	2.800.000,00
	29	27.200.000,00
	34	43.200.000,00
	35	2.000.000,00
	44	1.600.000,00
	83	800.000,00
	86	3.200.000,00
	87	11.600.000,00
	91	4.000.000,00
	92	800.000,00
94	20.000.000,00	
96	2.400.000,00	
97	16.447.502,28	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		211.247.502,28

²² Τα ποσά περιλαμβάνουν την στήριξη της Ένωσης (την κύρια κατανομή και τη διάθεση από το αποθεματικό επίδοσης).

3	49	12.000.000,00
	50	1.600.000,00
	51	20.000.000,00
	52	8.582.273,67
	53	22.055.060,72
	55	9.017.726,33
	110	5.600.000,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		78.855.060,72
4	121	3.600.000,00
	122	1.040.000,00
	123	1.855.769,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		6.495.769,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ		352.936.806,00

Πίνακας 7: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
3	109	10.400.000,00
	110	12.000.000,00
	112	19.600.000,00
	113	10.274.517,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		52.274.517,00
4	121	500.147,00
	122	240.000,00
	123	240.000,00
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ		980.147,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ		53.254.664,00

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	01	56.338.474,00
2	01	211.247.502,28
3	01	78.855.060,72
ΤΒ	01	6.495.769,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ		352.936.806,00

Πίνακας 8: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
3	01	52.274.517,00
ΤΒ	01	980.147,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ		53.254.664,00

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	01	3.267.695,00
	07	53.070.779,00
2	01	2.800.000,00 €
	02	70.800.000,00
	03	61.200.000,00
	07	76.047.502,28
3	01	12.000.000,00
	02	35.782.273,67
	07	31.072.787,05
ΤΒ	07	6.495.769,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	01	18.067.695,00
	02	106.582.273,67
	03	61.200.000,00
	07	166.686.837,33

Πίνακας 9: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
3	02	22.400.000
	07	29.874.517,00
ΤΒ	07	980.147,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	02	22.400.000,00
	07	30.854.664,00

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί εδαφικής υλοποίησης		
Ταμείο	ΕΤΠΑ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
1	03	4.800.000,00
	07	51.538.474,00
2	01	19.647.502,28
	03	24.800.000,00
	07	166.800.000,00
3	03	5.600.000,00
	07	73.255.060,72
ΤΒ	07	6.495.769,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ	01	19.647.502,28
	03	35.200.000,00
	07	298.089.303,72

Πίνακας 10: Διάσταση 4 – Μηχανισμοί εδαφικής υλοποίησης		
Ταμείο	ΕΚΤ	
Κατηγορία περιφέρειας	A	
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)
3	03	12.000.000,00
	07	40.274.517,00
ΤΒ	07	980.147,00
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ	03	12.000.000,00
	07	41.254.664,00

Πίνακας 11: Διάσταση 6 – δευτερεύον θέμα του ΕΚΤ²³ (μόνο ΕΚΤ)		
Ταμείο	<2A.5.5.1 type="S" input="S" Decision=N >	
Κατηγορία περιφέρειας	<2A.5.5.2 type="S" input="S" Decision=N >	
Άξονας προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)

²³ Να συμπεριληφθούν, όπου ενδείκνυται, ποσοτικοποιημένα στοιχεία για τη συμβολή του ΕΚΤ στους θεματικούς στόχους που αναφέρονται στα σημεία 1 έως 7 του πρώτου εδαφίου του άρθρου 9 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.

2.A.10 Σύνοψη της προγραμματιζόμενης χρήσης τεχνικής συνδρομής, συμπεριλαμβανομένων, όπου χρειάζεται, δράσεων για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των αρχών που εμπλέκονται στη διαχείριση και τον έλεγχο των προγραμμάτων και των δικαιούχων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) σημείο vii) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας προτεραιότητας	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
<code><2A.6.2 type="S" maxlength="2000" input="M"></code>	

2.Δ Περιγραφή των αξόνων προτεραιότητας για τεχνική συνδρομή

[σχετ.: στοιχείο γ) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.Δ.1 Άξονας προτεραιότητας (επαναλαμβάνεται για κάθε άξονα προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας)

Κωδικός του άξονα προτεραιότητας	4
Τίτλος του άξονα προτεραιότητας	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

2.Δ.2 Αιτιολόγηση της θέσπισης άξονα προτεραιότητα που καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες περιφέρειας (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται

2.Δ.3 Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας (επαναλαμβάνεται για κάθε συνδυασμό στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας)

Ταμείο	ΕΤΠΑ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δαπάνες του δημοσίου)	8.119.711,25

Ταμείο	ΕΚΤ
Κατηγορία περιφέρειας	A
Βάση υπολογισμού (σύνολο επιλέξιμων δαπανών ή επιλέξιμες δαπάνες του δημοσίου)	1.225.183,75

2.Δ.4 Ειδικό στόχοι και αναμενόμενα αποτελέσματα

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Κωδικός	4.1
Ειδικός στόχος	Αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του προγράμματος.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης ²⁴	
Κωδικός	4.2
Ειδικός στόχος	Εξασφάλιση δημοσιότητας και πληροφόρησης φορέων και πολιτών και κινητοποίησή τους για συμμετοχή στο σχεδιασμό και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών δράσεων
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	
Κωδικός	4.3
Ειδικός στόχος	Τεχνική στήριξη του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας.
Αποτελέσματα που επιδιώκει το κράτος μέλος με τη στήριξη της Ένωσης	

2.Β.5 Δείκτες αποτελεσμάτων²⁵

Πίνακας 12: Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες αποτελεσμάτων (ανά ειδικό στόχο)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Δεν απαιτείται.

24 Απαιτείται όταν η στήριξη της Ένωσης για τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια ευρώ.

25 Απαιτείται όταν αυτό δικαιολογείται αντικειμενικά, δεδομένου του περιεχομένου της δράσης και όταν η στήριξη της Ένωσης σε τεχνική συνδρομή στο πρόγραμμα υπερβαίνει τα 15 εκατομμύρια.

2.B.6 Δράσεις που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

2.B.6.1 Περιγραφή των δράσεων που πρόκειται να υποστηριχθούν και αναμενόμενη συμβολή τους στους ειδικούς στόχους

[σχετ.: στοιχείο γ) σημεία i) και iii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας Προτεραιότητας	4: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ
Ειδικός Στόχος 4.1	Αποτελεσματική εφαρμογή, διαχείριση, παρακολούθηση, έλεγχος και αξιολόγηση του προγράμματος.
<p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση Προγράμματος. ▪ Υποστήριξης Δυνητικών Δικαιούχων του προγράμματος συμπεριλαμβανομένης και της δυνατότητας ωρίμανσης κρίσιμων για την υλοποίηση της επίτευξης των αποτελεσμάτων του προγράμματος, έργων. ▪ Δράσεις για τη διαμόρφωση και υποστήριξης της εταιρικής σχέσης (συμμετοχή φορέων στη διαβούλευση, παρακολούθηση, κλπ) του Προγράμματος. ▪ Μελέτες / Εμπειρογνωμοσύνες για την εξειδίκευση του προγράμματος, όπως για τη σχολική διαρροή και τους παράγοντες που την επηρεάζουν, φέρουσας ικανότητας τουριστικών προορισμών, σχεδιασμού ενιαίων τουριστικών προορισμών και ανάδειξης τουριστικής ταυτότητας Π-ΑΜΘ, κατάρτιση οδηγού υλοποίησης και αξιολόγησης Σχεδίων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων και περιοχών που διαβιούν Ρομά και υποβαθμισμένοι, ορεινοί, απομακρυσμένοι και νησιωτικοί οικισμοί, στον τομέα των μεταφορικών υποδομών και υποδομών περιβάλλοντος, της υγείας και κοινωνικής φροντίδας. ▪ Δραστηριότητες υποστήριξης ενεργειών δικτύωσης και εξεύρεσης εταιρών για την ένταξη των προϊόντων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, του αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός/πολιτισμός. ▪ Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για την παρακολούθηση του φαινομένου της σχολικής διαρροής. ▪ Υποστήριξη δομών και υπηρεσιών για την παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεων καταπολέμησης της φτώχειας. 	
Ειδικός Στόχος 4.2	Εξασφάλιση δημοσιότητας και πληροφόρησης φορέων και πολιτών και κινητοποίησή τους για συμμετοχή στο σχεδιασμό και εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών δράσεων
<p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Δράσεις δημοσιοποίησης και πληροφόρησης. ▪ Κατάρτισης και εκπαίδευσης δυνητικών δικαιούχων. 	
Ειδικός Στόχος 4.3	Τεχνική στήριξη του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας
<p>Ενδεικτικοί τύποι δράσεων:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης της RIS3 συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης της λειτουργίας του Περιφερειακού Συμβουλίου Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης ▪ Τεχνολογικές πλατφόρμες με συμμετοχή εκπροσώπων από όλους τους κλάδους της τετραπλής έλικας για τον από κοινού σχεδιασμό δράσεων. ▪ Δραστηριότητες ενημέρωσης για ευκαιρίες χρηματοδότησης δραστηριοτήτων E&TA από πόρους εκτός Ελλάδας. ▪ Δραστηριότητες υποστήριξης ενεργειών δικτύωσης και εξεύρεσης εταιρών. ▪ Δραστηριότητες διάχυσης διεθνών καλών πρακτικών σε τομείς προτεραιότητας για το περιφερειακό παραγωγικό σύστημα μέσω ενημέρωσης και επιδεικτικών δράσεων. ▪ Υποστήριξης δομών ενημέρωσης – πληροφόρησης και ενθάρρυνσης της διεθνοποίησης των ΜΜΕ της ΠΑΜΘ με έμφαση στην υποστήριξη του ρόλου των Επιμελητηρίων. 	

2.B.6.2 Δείκτες εκροών που αναμένεται να συμβάλουν στα αποτελέσματα (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο iv) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 13: Δείκτες εκροών (ανά άξονα προτεραιότητας)

(για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής)

Κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Τιμή-στόχος (2023) ²⁶ (προαιρετικά)			Πηγή στοιχείων
			Α	Γ	Σ	
1	Μελέτες - εμπειρογνωμοσύνες - έρευνες - αξιολογήσεις	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
2	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
3	Αριθμός εκδηλώσεων (ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης)	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
4	Σύμβουλοι δημοσιότητας	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
5	Τεχνολογικός Εξοπλισμός	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
6	Ενέργειες Πληροφόρησης & Δημοσιότητας	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης
7	Αριθμός μελετών υποστήριξης σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας	Αριθμός				Σύστημα Παρακολούθησης

²⁶ Οι τιμές-στόχοι για δείκτες εκροών στο πλαίσιο της τεχνικής συνδρομής είναι προαιρετικές. Οι τιμές-στόχοι μπορούν να εκφράζονται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) ή με ανάλυση ανά φύλο. «Α» = άνδρες, «Γ»=γυναίκες, «Σ»= σύνολο.

2.B.7 Κατηγορίες παρέμβασης (ανά άξονα προτεραιότητας)

[σχετ.: στοιχείο γ) σημείο ν) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Αντίστοιχες κατηγορίες παρέμβασης με βάση ονοματολογία που θεσπίζει η Επιτροπή, και ενδεικτική κατανομή της στήριξης της Ένωσης.

Πίνακες 14 - 16: Κατηγορίες παρέμβασης²⁷

Πίνακας 14: Διάσταση 1 – Τομέας παρέμβασης		
Κατηγορία περιφέρειας: <type="S" input="S">		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)

Πίνακας 15: Διάσταση 2 – Μορφή χρηματοδότησης		
Κατηγορία περιφέρειας: <type="S" input="S">		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)

Πίνακας 16: Διάσταση 3 – Τύπος εδαφικής περιοχής		
Κατηγορία περιφέρειας: <type="S" input="S">		
Άξονας Προτεραιότητας	Κωδικός	Ποσό (σε ευρώ)

²⁷ Τα ποσά περιλαμβάνουν την στήριξη της Ένωσης (την κύρια κατανομή και τη διάθεση από το αποθεματικό επίδοσης).

ΤΜΗΜΑ 3 ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

[σχετ.: στοιχείο δ) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

3.1 Χρηματοδοτικό κονδύλιο από κάθε ταμείο και ποσά για αποθεματικό επίδοσης

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ι) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 17

	Ταμείο	Κατηγ. Περιφ.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020		Σύνολο	
			Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης	Κύρια κατανομή	Αποθεματικό επίδοσης
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	Α	2.816.924	169.015	2.816.924	169.015	5.633.847	338.031	8.450.771	507.046	11.267.695	676.062	11.267.695	676.062	14.084.618	845.077	56.338.474	3.380.308
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	Α	10.562.375	633.743	10.562.375	633.743	21.124.750	1.267.485	31.687.125	1.901.228	42.249.500	2.534.970	42.249.500	2.534.970	52.811.876	3.168.713	211.247.502	12.674.850
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	Α	3.942.753	236.565	3.942.753	236.565	7.885.506	473.130	11.828.259	709.696	15.771.012	946.261	15.771.012	946.261	19.713.765	1.182.826	78.855.061	4.731.304
ΤΕΧΝ. Β.	ΕΤΠΑ	Α	324.788	19.487	324.788	19.487	38.975	38.975	974.365	58.462	1.299.154	77.949	1.299.154	77.949	1.623.942	97.437	6.495.769	389.746
		Σύνολο	17.646.840	1.039.323	17.646.840	1.039.323	35.293.681	2.078.646	52.940.521	3.117.969	70.587.361	4.157.292	70.587.361	4.157.292	88.234.201	5.196.616	352.936.806	21.176.208
ΑΠ 3	ΕΚΤ	Α	2.613.726	156.824	2.613.726	156.824	5.227.452	313.647	7.841.178	470.471	10.454.903	627.294	10.454.903	627.294	13.068.629	784.118	52.274.517	3.136.471
ΤΕΧΝ. Β.	ΕΚΤ	Α	49.007	2.940	49.007	2.940	98.015	5.881	147.022	8.821	196.029	11.762	196.029	11.762	245.037	14.702	980.147	58.809
		Σύνολο	2.662.733	159.764	2.662.733	159.764	5.325.466	319.528	7.988.200	479.292	10.650.933	639.056	10.650.933	639.056	13.313.666	798.820	53.254.664	3.195.280
		Σύνολο	20.309.573	1.218.574	20.309.573	1.218.574	40.619.147	2.437.149	60.928.720	3.655.723	81.238.294	4.874.298	81.238.294	4.874.298	101.574.867	6.092.872	406.191.470	24.371.488

3.2 Συνολική χρηματοδότηση ανά Ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση (σε ευρώ)

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 18α: Σχέδιο χρηματοδότησης

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία Περιφέρειας	Βάση για τον υπολογισμό της κοινοτικής συνδρομής (Επιλέξιμη δημόσια δαπάνη)	Στήριξη της Ένωσης	Εθνική συμμετοχή	Ενδεικτική ανάλυση Εθνικής Συμμετοχής		Συνολική χρηματοδότηση	Ποσοστό συγχρηματοδότησης	Ενημερωτικά Στοιχεία ΕΤΕπ	Κύρια κατανομή (συνολική χρηματοδότηση μείον το αποθεματικό επίδοσης)		Αποθεματικό επίδοσης		Ποσό του αποθεματικού επίδοσης ως ποσοστό της συνολικής στήριξης της Ένωσης
						Εθνική δημόσια χρηματοδότηση	Εθνική ιδιωτική χρηματοδότηση ⁽¹⁾				Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	Κοινοτική Συνδρομή	Εθνική Συμμετοχή	
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	A	70.423.092	56.338.474	14.084.618	14.084.618	M/Δ	70.423.092	80%		52.958.166	13.239.541	3.380.308	845.077	6%
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	A	264.059.378	211.247.502	52.811.876	52.811.876	M/Δ	264.059.378	80%		198.572.652	49.643.163	12.674.850	3.168.713	6%
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	A	98.568.826	78.855.061	19.713.765	19.713.765	M/Δ	98.568.826	80%		74.123.757	18.530.939	4.731.304	1.182.826	6%
ΑΠ 3	ΕΚΤ	A	65.343.146	52.274.517	13.068.629	13.068.629	M/Δ	65.343.146	80%		49.138.046	12.284.511	3.136.471	784.118	6%
T.B	ΕΤΠΑ	A	8.119.711	6.495.769	1.623.942	1.623.942	M/Δ	8.119.711	80%		6.106.023	1.526.506	389.746	97.437	6%
T.B	ΕΚΤ	A	1.225.184	980.147	245.037	245.037	M/Δ	1.225.184	80%		921.338	230.335	58.809	14.702	6%
ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΠΑ	A	441.171.007	352.936.806	88.234.201	88.234.201	M/Δ	441.171.007	80%		331.760.598	82.940.149	21.176.208	5.294.052	6%
ΣΥΝΟΛΟ	ΕΚΤ		66.568.330	53.254.664	13.313.666	13.313.666	M/Δ	66.568.330	80%		50.059.384	12.514.846	3.195.280	798.820	6%
ΟΛΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ			507.739.337	406.191.470	101.547.867	101.547.867	M/Δ	507.739.337	80%		381.819.982	95.454.995	24.371.488	6.092.872	6%

(1) Συμπληρώνεται μόνο όταν οι άξονες προτεραιότητας εκφράζονται ως συνολικό κόστος.

(2) Το ποσοστό αυτό μπορεί να στρογγυλοποιηθεί στον πλησιέστερο ακέραιο αριθμό στον πίνακα. Το ακριβές ποσοστό που χρησιμοποιείται για την επιστροφή πληρωμών είναι ο λόγος (στ).

Πίνακας 18γ: Κατανομή του σχεδίου χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας, Ταμείο, κατηγορία περιφέρειας και θεματικό στόχο

[σχετ.: στοιχείο δ) σημείο ii) του πρώτου εδαφίου του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο ²⁸	Κατηγορία Περιφέρειας	Θεματικός Στόχος	Στήριξη της Ένωσης (σε ευρώ)	Εθνική Συμμετοχή (σε ευρώ)	Συνολική Χρηματοδότηση (σε ευρώ)
ΑΠ 1	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 1	11.267.695,00	2.816.923,75	14.084.618,75
			ΘΣ 2	3.251.461,33	812.865,33	4.064.326,67
			ΘΣ 3	41.819.317,66	10.454.829,42	52.274.147,08
ΑΠ 2	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 4	24.000.000,00	6.000.000,00	30.000.000,00
			ΘΑ 5	11.600.000,00	2.900.000,00	14.500.000,00
			ΘΣ 6	89.647.502,28	22.411.875,57	112.059.377,85
			ΘΣ 7	86.000.000,00	21.500.000,00	107.500.000,00
ΑΠ 3	ΕΤΠΑ	Α	ΘΣ 9	36.672.787,05	9.168.196,76	45.840.983,81
	ΕΚΤ			52.274.517,00	13.068.629,25	65.343.146,25
	ΕΤΠΑ		ΘΣ 10	42.182.273,67	10.545.568,42	52.727.842,09
Τεχνική Βοήθεια	ΕΤΠΑ	Α		6.495.769,00	1.623.942,25	8.119.711,25
	ΕΚΤ			980.147,00	245.036,75	1.225.183,75
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΠΑ				352.936.806,00	88.234.201,50	441.171.007,50
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤ				53.254.664,00	13.313.666,00	66.568.330,00
ΣΥΝΟΛΟ				406.191.470,00	101.547.867,50	507.739.337,50

²⁸ Για τους σκοπούς του παρόντος πίνακα, η ΠΑΝ (ειδικό κονδύλιο και αντίστοιχη στήριξη του ΕΚΤ) θεωρείται Ταμείο.

Πίνακας 19: Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής

[σχετ.: άρθρο 27 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]²⁹

Άξονας Προτεραιότητας	Ενδεικτικό ποσό της στήριξης που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί για τους στόχους της κλιματικής αλλαγής (σε ευρώ)	Ποσοστό των συνολικών πιστώσεων του επιχειρησιακού προγράμματος (%)
ΑΠ 1	4.000.000,00	1,0%
ΑΠ2	39.920.000,00	9,8%
ΑΠ3	0,00	0,0%
ΤΒ	0,00	0,0%
Σύνολο	43.920.000,00	10,8%

²⁹ Ο παρών πίνακας δημιουργείται αυτόματα με βάση τους πίνακες κατηγοριών παρέμβασης στο πλαίσιο του κάθε άξονα προτεραιότητας

ΤΜΗΜΑ 4 ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Περιγραφή της ολοκληρωμένης προσέγγισης στην εδαφική ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο και τους στόχους του επιχειρησιακού προγράμματος και το σύμφωνο εταιρικής σχέσης, και παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του επιχειρησιακού προγράμματος και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων.

Ο χωρικός σχεδιασμός αποτελεί τμήμα της αναπτυξιακής στρατηγικής της Π-ΑΜΘ, ενσωματωμένο στο συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό και κατ' επέκταση στο ίδιο το ΠΕΠ. Κύριος στόχος της ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης είναι η προώθηση της ισόρροπης ανάπτυξης των περιοχών της περιφέρειας, ο οποίος είναι και ένας από τους **επιλεγμένους στόχους υψηλής προτεραιότητας** στους οποίους βασίζεται ο σχεδιασμός του ΠΕΠ. Επομένως, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, η Π-ΑΜΘ επιχειρεί μέσω της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης να αμβλύνει ενδοπεριφερειακές ή/και τοπικές αναπτυξιακές ανισότητες. Δευτερευόντως, τα εργαλεία της ολοκληρωμένης χωρικής προσέγγισης χρησιμοποιούνται για να συμβάλλουν στην ανάπτυξη **ολοκληρωμένων και αλληλοσυμπληρούμενων συμπλεγμάτων παραγωγικών και άλλων δραστηριοτήτων** για την επίτευξη μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας.

Έτσι προωθείται κατ' αρχάς η υλοποίηση των εξής τύπων ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης:

- Σχέδια βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (ΒΑΑ): Θα υλοποιηθεί μικρός αριθμός σχεδίων που θα επιλεγεί βάσει διαγωνιστικών διαδικασιών. Επιλέξιμα για να συμμετέχουν στις διαγωνιστικές διαδικασίες θα είναι αστικά κέντρα άνω των 10.000 κατοίκων.
- Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ): Θα υλοποιηθούν 2 διακριτά σχέδια:
  - Ένα σχέδιο ολοκληρωμένης τουριστικής αξιοποίησης σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση,
  - Ένα σχέδιο σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς και σε οικισμούς όπου διαβιούν Ρομά με στόχο την κοινωνικο-οικονομική ένταξή τους, και
- Σχέδια με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων: Θα υλοποιηθούν έως 2 το πολύ σχέδια με την προϋπόθεση ότι θα εκχωρηθούν πόροι επαρκείς και σε κατάλληλες επενδυτικές προτεραιότητες από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Ανάπτυξης:
  - Ένα σχέδιο στον ορεινό όγκο της οροσειράς Ροδόπης για την αντιμετώπιση δημογραφικών, κοινωνικο-οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, και
  - Ένα σχέδιο στον παράκτιο χώρο για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων – συγκρούσεων γης.

Κύριος στόχος της χωρικής ανάπτυξης μέσω του ΠΕΠ είναι:

- Αφενός να αντιμετωπιστούν κρίσιμες χωρικές συγκεντρώσεις πολλαπλών προβλημάτων που είτε αφορούν στην ανάπτυξη των μεγάλων αστικών κέντρων, είτε στην άναρχη επέκταση αστικών και τουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος, είτε στη χωρική συγκέντρωση ακραίων κοινωνικο-οικονομικών φαινομένων (φτώχεια, παραβατικότητα, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, χαμηλή οικονομική δραστηριότητα, ρύπανση, κ.α.), και
- Αφετέρου στην αξιοποίηση συμπληρωματικών δράσεων για την αξιοποίηση «οικονομικών κλίμακας» (π.χ. χωρικά φυσικά-πολιτιστικά-οικονομικά-μεταφορικά δίκτυα) με προσανατολισμό των δράσεων κυρίως προς την δημιουργία μόνιμων θέσεων εργασίας.

Η χωρική προσέγγιση συμβάλλει και στους 3 κύριους στόχους του ΠΕΠ και της στρατηγικής Ε2020 (Έξυπνη Ανάπτυξη, Διατηρήσιμη Ανάπτυξη και Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς) με δράσεις:

- αυστηρά ιεραρχημένες, εστιασμένες στην αντιμετώπιση των αναγκών και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών παρέμβασης
- που θα αποτρέπουν την πολυδιάσπαση και τη διασπορά πόρων σε ασύνδετες και χωρίς συνοχή δράσεις,
- που θα είναι αποτέλεσμα συνεργασίας των τοπικών φορέων και των τοπικών κοινωνιών από τη φάση του σχεδιασμού μέχρι τη φάση της υλοποίησης και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμό των διαθέσιμων πόρων για την περίοδο 2014 – 2020, τις δεσμεύσεις της Π-ΑΜΘ για κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων στον τομέα του περιβάλλοντος και την ανάγκη ολοκλήρωσης έργων στον τομέα των μεταφορικών υποδομών, η οριστική απόφαση σε ότι αφορά στον αριθμό και στον τύπο των ολοκληρωμένων σχεδίων που θα χρηματοδοτηθούν, και την έκταση που θα καλύπτουν, θα ληφθεί λαμβάνοντας υπόψη και τα αποτελέσματα της διαβούλευσης.

4.1 Τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Η προσέγγιση στην αξιοποίηση μηχανισμών τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων και οι αρχές για τον εντοπισμό των περιοχών όπου θα εφαρμοστούν

Η Π-ΑΜΘ προτίθεται να εφαρμόσει το εργαλείο της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ) μόνο σε περίπτωση που θα της εκχωρηθούν πόροι από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Ανάπτυξης για κατάλληλους τύπους παρεμβάσεων.

Ήδη υπάρχει εκπονημένο και τμήμα του που αφορά σε έργα υποδομών (ΕΤΠΑ) έχει θέσει σε εφαρμογή στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για την οροσειρά της Ροδόπης.

Το επιχειρησιακό σχέδιο, που διαμορφώθηκε με συμμετοχικές διαδικασίες, διακρίνει 4 άξονες προτεραιότητας (μη συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής βοήθειας) ως εξής:

- «Προστασία / βελτίωση / ανάδειξη περιβάλλοντος» με δράσεις πυροπροστασίας, καταπολέμησης ασθενειών και διαχείρισης στο δασικό χώρο, και δράσεις ελέγχου της ρύπανσης και της χρήσης των υδατικών πόρων.
- «Ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης» με δράσεις για την αγροτική παραγωγή, για την προώθηση του τουρισμού, για την ενίσχυση δράσεων ΑΠΕ για ίδια κατανάλωση, και υποστηρικτικές ενέργειες.
- «Βελτίωση υποδομών και ποιότητας ζωής» με δράσεις στους τομείς της υγείας, της κοινωνικής πρόνοιας, κατάρτισης, των μεταφορών, της ΤΠΕ, πολιτικής προστασίας, οικιστικών υποδομών, ενεργειακών εφαρμογών, και ενίσχυσης πολιτιστικών φορέων και εκδηλώσεων.
- «Διατοπική / διακρατική συνεργασία» με δράσεις ενίσχυσης της συνεργασίας στον τομέα του τουρισμού, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος, της προσβασιμότητας, και της επιχειρηματικότητας (δίκτυα).

Η οροσειρά της Ροδόπης αποτελεί χωρική ενότητα η οποία πλήττεται από σοβαρά και μόνιμα δημογραφικά και φυσικά μειονεκτήματα όπως αναλύεται στην Ενότητα 6. Λόγω των περιορισμένων πόρων του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020, αλλά και της μεγάλης έκτασης των αναγκών στην ορεινή ζώνη, θα απαιτηθεί επικέντρωση των περιοχών παρέμβασης σε μικρότερους θύλακες ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του σχεδίου.

Αντίστοιχα η Π-ΑΜΘ έχει εκπονήσει ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη της Παράκτιας Ζώνης και τμήμα του που αφορά σε έργα υποδομών (ΕΤΠΑ) έχει θέσει σε εφαρμογή στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013. Για την περίπτωση που της εκχωρηθούν πόροι από το Ταμείο Αλιείας και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Ανάπτυξης για κατάλληλους τύπους παρεμβάσεων θα εξετασθεί η δυνατότητα επικαιροποίησης και επικέντρωσης σε εντοπισμένες περιοχές / θύλακες.

4.2 Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013· άρθρο 7 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁰]

Όπου ενδείκνυται, το ενδεικτικό ποσό της υποστήριξης του ΕΤΠΑ για ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, οι οποίες θα εφαρμοστούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1301/2013, και η ενδεικτική κατανομή της υποστήριξης του ΕΚΤ για ολοκληρωμένη δράση.

Η Π-ΑΜΘ προτίθεται να εφαρμόσει σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) σε περιοχές οικισμών με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων. Τα σχέδια ΒΑΑ – τα οποία, σύμφωνα και με το σχέδιο Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014 – 2020 της Χώρας, θα επιλεγούν με ανταγωνιστικές διαδικασίες - θα υλοποιηθούν μέσω ΟΧΕ με συνδυασμό πόρων ΕΤΠΑ και ΕΚΤ. Οι περιοχές παρέμβασης θα είναι εν γένει εντός του αστικού ιστού, επικεντρώνοντας σε περιοχές με πολλαπλά προβλήματα ή πολλαπλές προκλήσεις.

Κάθε σχέδιο ΒΑΑ θα αντιμετωπίζει τις 5 προκλήσεις που αναφέρει ο κανονισμός ΕΤΠΑ (οικονομικές, περιβαλλοντικές, κλιματικής αλλαγής, δημογραφικές, και κοινωνικές) και θα προετοιμαστεί από τις αρμόδιες Δημοτικές Αρχές.

Τα σχέδια ΒΑΑ θα μπορούν να χρηματοδοτήσουν δράσεις από επενδυτικές προτεραιότητες και των 3 αξόνων προτεραιότητας του ΠΕΠ. Το ύψος χρηματοδότησης που θα είναι διαθέσιμο για ΒΑΑ θα οριστικοποιηθεί σε μεταγενέστερο στάδιο όπως και οι διαδικασίες επιλογής, και επομένως οι παρακάτω κατανομές είναι αρχικές και ενδεικτικές.

Πίνακας 20: Ολοκληρωμένες δράσεις για βιώσιμη αστική ανάπτυξη – ενδεικτικά ποσά για τη στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ

Ταμείο	Στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ (ενδεικτική) (σε ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης του προγράμματος από το Ταμείο
Σύνολο ΕΤΠΑ	20.000.000	5,7%
Σύνολο ΕΚΤ	5.000.000	9,4%
Σύνολο ΕΤΠΑ + ΕΚΤ	25.000.000	6,2%

³⁰ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006 (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 289).

4.3 Ολοκληρωμένη εδαφική επένδυση (ΟΕΕ) (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Η προσέγγιση στη χρήση ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων (ΟΕΕ) [όπως ορίζονται στο άρθρο 36 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013], εκτός από τις περιπτώσεις που καλύπτονται από το σημείο 4.2, και οι ενδεικτικές δημοσιονομικές κατανομές τους για κάθε άξονα προτεραιότητας.

Το εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) προτίθεται να χρησιμοποιηθεί από την Π-ΑΜΘ για:

- A) την υλοποίηση του σχεδίου ένταξης των Ρομά και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς. Το σχέδιο για την ένταξη των Ρομά αφορά συγκεκριμένες «γειτονιές» σε οικισμούς της Περιφέρειας όπου διαμένουν Ρομά ή άλλες ειδικές ομάδες πληθυσμού και διακρίνονται από περιβαλλοντική υποβάθμιση και ελλείψεις βασικών υποδομών, χαμηλό επίπεδο υπηρεσιών, ακραία φτώχεια, μικρή συμμετοχή στην απασχόληση, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και υποβαθμισμένες συνθήκες δημόσιας υγείας.
- B) την υλοποίηση σχεδίου ολοκληρωμένης ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση.

Πίνακας 21: Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή για την ΟΕΕ, εκτός αυτών που αναφέρονται στο σημείο 4.2

(συνολικό ποσό)

Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Ενδεικτική δημοσιονομική κατανομή (στήριξη της Ένωσης) (σε ευρώ)
Άξονας Προτεραιότητας 1	ΕΤΠΑ	3.000.000
Άξονας Προτεραιότητας 2	ΕΤΠΑ	20.000.000
Άξονας Προτεραιότητας 3	ΕΤΠΑ	5.000.000
	ΕΚΤ	12.000.000
ΣΥΝΟΛΟ		40.000.000

4.4 Οι ρυθμίσεις για διαπεριφερειακές και διακρατικές δράσεις, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος, με δικαιούχους εγκατεστημένους σε τουλάχιστον ένα άλλο κράτος μέλος (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο δ) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

<4.4.1 type="S" maxlength="3500" input="M" PA=Y>

4.5 Συμβολή των σχεδιαζόμενων δράσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τις στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες, με την επιφύλαξη των αναγκών της περιοχής του προγράμματος όπως προσδιορίζεται από το κράτος μέλος (όπου ενδείκνυται)

(Σε περίπτωση που τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες συμμετέχουν σε μακροπεριφερειακές στρατηγικές και στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες)

[σχετ.: στοιχείο ε) του άρθρου 96 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

<4.4.2 type="S" maxlength="3500" input="M" >

ΤΜΗΜΑ 5 ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ Η ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

5.1 Γεωγραφικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό

Η μεγάλη άνοδος της ανεργίας σε συνδυασμό με τις αδυναμίες του συστήματος κοινωνικής προστασίας έχουν προκαλέσει αξιοσημείωτη αύξηση της φτώχειας. Ενδοπεριφερειακά, παρατηρείται αύξηση του αριθμού των περιοχών που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας μεταξύ των ετών 2009 και 2012. Η έρευνα και η στατιστική επεξεργασία των στοιχείων φορολογητέου εισοδήματος έδειξε ότι η περιοχή της Οργάνης στην **ΠΕ Ροδόλης**, στο βόρειο τμήμα του νομού - ορεινή και μεθοριακή περιοχή - είναι η «φτωχότερη» της Περιφέρειας. Με μέσο φορολογητέο εισόδημα λιγότερο από 8.000 €, κατατάσσεται αναμφισβήτητα μεταξύ των ασθενέστερων οικονομικά περιοχών της χώρας. Ακολουθούν οι περιοχές των Σαπών και του Ιάσμου με μέσο φορολογητέο εισόδημα ελάχιστα πάνω από τις 10.000 €. Στην **ΠΕ Ξάνθης** οι «φτωχότερες» περιοχές είναι οι περιοχές του Εχίνου και του Ευλάλου όπου συγκεντρώνονται και ευπαθείς ομάδες πληθυσμού. Η **ΠΕ Καβάλας** παρουσιάζει μεγάλες αντιθέσεις με την πλειονότητα των περιοχών της πάνω από το όριο φτώχειας. Η «φτωχότερη» εν τούτοις περιοχή της ΠΕ Καβάλας είναι ο ορεινός Κεχροκάμπος με μέσο φορολογητέο εισόδημα 9.474 €. Η **ΠΕ Έβρου** παρουσιάζει κάποιες περιοχές εμφανώς κάτω του ορίου της φτώχειας (Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο) με μέσο όρο φορολογητέου εισοδήματος περί τα 10.500 €. Η **ΠΕ Δράμας** τέλος, παρουσιάζει την ομαλότερη εικόνα με μικρές μόνο αποκλίσεις πάνω και κάτω από το όριο. Άγνωστη παραμένει ακόμη η συγκέντρωση φτώχειας σε θύλακες εντός των αστικών συγκροτημάτων της Περιφέρειας. Προγραμματιζόμενη έρευνα εντός του Μαρτίου 2014 αναμένεται να προσδιορίσει τις συγκεντρώσεις αυτές.

Ο πληθυσμός των Ρομά της Π-ΑΜΘ, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ΙΑΚ, ανέρχεται σε 13.000 άτομα. Οι οικισμοί που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, εντοπίζονται στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Για την υποστήριξη των πληθυσμών αυτών έχουν αναπτυχθεί Ιατροκοινωνικά Κέντρα (ΙΑΚ), στη Δράμα, στη Ξάνθη, στη Χρυσούπολη, στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στην Ορεστιάδα, στην Αλεξανδρούπολη και δυο στην Κομοτηνή. Στους οικισμούς οι οποίοι ενσωματώνονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών, παρά τα προβλήματα κοινωνικής απομόνωσης, δεν εμφανίζεται έντονη εικόνα υποβάθμισης ή απειλής της Δημόσιας Υγείας, ούτε είναι αξιοσημείωτη η διαφορά του επιπέδου διαβίωσης. Αντίθετα οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων. Τα προβλήματα εντείνονται λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης πληθυσμού σε ελάχιστο χώρο, του οποίου η κάλυψη πλησιάζει το 100%.

Όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης. Στον τομέα της υγείας τα σημαντικότερα προβλήματα των οικισμών της Περιφέρειας αφορούν, στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού με προβλήματα Ψυχικής Υγείας και προβλήματα Ψυχικών εξαρτήσεων, στη δυσκολία πρόσβασης του πληθυσμού στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές, και στην ανεπάρκεια πρόληψης και φροντίδας σε θέματα υγείας. Στον τομέα της απασχόλησης, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των Ρομά της Π-ΑΜΘ, αναδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης για την υποστήριξη τους και την ένταξη τους στην αγορά εργασίας. Αναγκαία είναι επίσης η παρέμβαση για την αντιμετώπιση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας μέσα στις κοινότητες. Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, η παιδική εργασία, ζητήματα γυναικείας χειραφέτησης, παραβατικότητα, απουσία συλλογικότητας, καθώς και η κυριαρχία προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, είναι φαινόμενα που εντοπίζονται στις κοινότητες των Ρομά, αποτελώντας εμπόδιο στην κοινωνική τους ένταξη.

5.2 Η στρατηγική για την αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό, και, κατά περίπτωση, η συμβολή στην ολοκληρωμένη προσέγγιση που ορίζεται στο σύμφωνο εταιρικής σχέσης

Όπως έχει αναφερθεί στην ενότητα 4.3 η Περιφέρεια έχει εκπονήσει και θα υλοποιήσει ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση για την ένταξη των Ρομά και άλλων μειονεκτούντων πληθυσμών.

Πίνακας 22: Δράσεις για την αντιμετώπιση ειδικών αναγκών γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια/ομάδες-στόχοι που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις ή κοινωνικό αποκλεισμό³¹

Ομάδα Στόχος / γεωγραφική περιοχή	Κύριοι τύποι των σχεδιαζόμενων δράσεων που αποτελούν μέρος της ολοκληρωμένης προσέγγισης	Άξονας προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Επενδυτική προτεραιότητα	
Ρομά και άλλοι μειονεκτούντες πληθυσμοί	Υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων	2	ΕΤΠΑ	Α	6α	
	Υδρεύσεις - αποχετεύσεις				6β	
	Δράσεις ανάπλασης δημόσιου χώρου				6γ	
	Προγράμματα πρωτοβάθμιας φροντίδας (π.χ. πρόληψη στον τομέα της σωματικής και ψυχικής υγείας, οικογενειακό προγραμματισμό, κ.α.)	3	ΕΤΠΑ		9α	
	Κατασκευή / βελτίωση κοινωνικών υποδομών				ΕΤΠΑ	9α
	Κατασκευή / βελτίωση σχολικών μονάδων				ΕΤΠΑ	10
	Δράσεις προώθησης στην απασχόληση (π.χ. αυτοαπασχόληση, ανάπτυξη δεξιοτήτων, κ.α.) και δράσεις ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων				ΕΚΤ	9ii
	Δράσεις ανάπτυξης κοινωνικής οικονομίας				ΕΚΤ	9v

ΤΜΗΜΑ 6 ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΛΗΤΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΣΟΒΑΡΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΗ ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: στοιχείο β) του άρθρου 96 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013].

Η οροσειρά της Ροδόπης είναι η χωρική ενότητα της Π-ΑΜΘ που χαρακτηρίζεται τόσο από φυσικά όσο και από δημογραφικά μειονεκτήματα ενώ διακρίνεται σε 2 υποπεριοχές:

- την Υποπεριοχή Α: που περιλαμβάνει την «ευρύτερη περιοχή» του Εθνικού Πάρκου Οροσειράς Ροδόπης, και
- την Υποπεριοχή Β: που περιλαμβάνει την υπόλοιπη γεωγραφική ζώνη,

όπου εντοπίζονται οι εξής προκλήσεις:

Υποπεριοχή Α: διαθέτει अपαράμιλλης αξίας φυσικό περιβάλλον το οποίο υπόκειται στους κινδύνους από την κλιματική αλλαγή (κυρίως όσον αφορά τις δασικές πυρκαγιές). Πλήττεται από σωρεία προβλημάτων του κοινωνικού της ιστού όπως αρνητικά δημογραφικά δεδομένα, χαμηλό ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού, και υψηλή ανεργία (διπλάσια απ' ότι στην υποπεριοχή Β) που δυσχεραίνουν την επιχειρηματικότητα σε συνδυασμό

³¹ Αν το πρόγραμμα καλύπτει περισσότερες από μία κατηγορίες περιφερειών, ενδεχομένως να είναι αναγκαία η κατανομή ανά κατηγορία.

με τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά του πρωτογενή τομέα (μικρός κλήρος και δύσκολο ανάγλυφο, ελλιπείς υποδομές κτηνοτροφικής παραγωγής, παρωχημένες παραγωγικές πρακτικές, διάρρηξη της αλυσίδας αξίας / μικρό ποσοστό μεταποιημένων προϊόντων) ο οποίος απασχολεί σημαντικό τμήμα (45%) των εργαζομένων. Οι ελλείψεις σε επίπεδο υποδομών είναι σημαντικές σε όλους τους τομείς και ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας, της προσβασιμότητας, των ΤΠΕ, του πολιτισμού, της πολιτικής προστασίας και του περιβάλλοντος.

Υποπεριοχή Β: παρουσιάζει σαφώς μικρότερης έντασης προβλήματα από την υποπεριοχή Α. Διαθέτει σημαντικό ανθρώπινο δυναμικό που παρουσιάζει ευνοϊκά δημογραφικά χαρακτηριστικά (ηλικιακή σύνθεση) αλλά χαρακτηρίζεται από «διαρροή» πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα. Η μεγάλη εξάρτηση από τον πρωτογενή τομέα (72% των απασχολούμενων είναι στον αγροτικό τομέα) και ιδιαίτερα από φθίνουσες καλλιέργειες όπως αυτή του καπνού και οι επιπτώσεις της κρίσης σε τομείς όπως ο κατασκευαστικός συνδέονται τόσο με τα σχετικά υψηλά επίπεδα ανεργίας (χαμηλότερα πάντως από το μ.ο. της Περιφέρειας) όσο και με τη «διαρροή» πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα. Όσον αφορά τις υποδομές, τα κύρια προβλήματα καταγράφονται στους τομείς ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης υγρών και στερεών απορριμμάτων.

Για την οροσειρά Ροδόπης έχει εκπονηθεί σχέδιο ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης το οποίο προϋποθέτει τη συμβολή πόρων από 3 Ταμεία της Κοινότητας: ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και το Γεωργικό Ταμείο. Εφόσον εκχωρηθούν στην Περιφέρεια επαρκείς πόροι από το γεωργικό ταμείο και σε κατάλληλες επενδυτικές προτεραιότητες, η Περιφέρεια προτίθεται να εφαρμόσει το ολοκληρωμένο σχέδιο σε μικρούς θύλακες παρέμβασης.

Επίσης μόνιμα δημογραφικά προβλήματα αντιμετωπίζουν και μερικές ακόμη περιοχές με κυριότερη τη συγκέντρωση στο βόρειο τμήμα του Ν. Έβρου (Τρίγωνο, Κυπρίνος, Μεταξάδες, Ορφέα).

ΤΜΗΜΑ 7 ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

7.1 Αρμόδιες αρχές και φορείς

[σχετ.: στοιχεία α) και β) του άρθρου 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 23: Αρμόδιες αρχές και φορείς

Αρχή / φορέας	Όνομα της αρχής / του φορέα και διεύθυνση ή υπηρεσία	Επικεφαλής της αρχής / του φορέα (θέση)
Διαχειριστική αρχή		
Αρχή πιστοποίησης, κατά περίπτωση		
Ελεγκτική αρχή		
Φορέας στον οποίο η Επιτροπή θα καταβάλει τις πληρωμές		

7.2 Συμμετοχή εταιρών

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

7.2.1 Ενέργειες για τη συμμετοχή των εταιρών στην προετοιμασία του επιχειρησιακού προγράμματος και ο ρόλος αυτών των εταιρών στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του προγράμματος

Η εταιρική σχέση κατά την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Π-ΑΜΘ 2014-2020 τεκμηριώνεται από τις ακόλουθες ενέργειες που έχουν ακολουθηθεί μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένης και της διαδικασίας για την κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης:

Εκδηλώσεις/Ενέργειες Οριζόντιας Διαβούλευσης

Στις **4 Οκτωβρίου 2012**, η ΕΔΑ Π-ΑΜΘ σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, διοργάνωσαν Ημερίδα με τίτλο «Πολιτική Συνοχής 2014 – 2020, Εθνικός Αναπτυξιακός Προγραμματισμός για την έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία» στην Αλεξανδρούπολη. Στο Συνέδριο **προσκλήθηκαν 121 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνονται:

- Φορείς του Δημοσίου: Υπουργεία, Αρχές της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης, αιρετοί και υπηρεσιακοί παράγοντες της Περιφέρειας Α.Μ.Θ., ΟΤΑ Α΄ βαθμού, ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα.
- Κοινωνικο-οικονομικοί Φορείς: Επιμελητήρια, Ομοσπονδίες, Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις, Αναπτυξιακές Εταιρείες, διάφοροι άλλοι φορείς της περιφέρειας, και επιχειρήσεις,
- Φορείς της κοινωνίας των πολιτών: οικολογικές οργανώσεις και Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο χώρο της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

Ακολούθησε (**Νοέμβριος 2012**) η σύσταση Ομάδας Εργασίας για την κατάρτιση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Π-ΑΜΘ με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Επιμελητηρίων, των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της Π-ΑΜΘ και εκπροσώπων της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής και της Περιφέρειας. Η ομάδα εργασίας κινητοποίησε το επιχειρηματικό δυναμικό της Π-ΑΜΘ με επιτόπου επισκέψεις (**Φεβρουάριος – Ιούνιος 2013**) σε περισσότερες από 30 επιχειρήσεις, συνέταξε τα πρώτα ερωτηματολόγια για την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στον τομέα Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη και Επιχειρηματικότητας στην Π-ΑΜΘ τα οποία στη συνέχεια αποτέλεσαν σημαντική εισροή για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Επίσης, η Ομάδα Εργασίας

μερίμνησε για την εγγραφή της Π-ΑΜΘ στην πλατφόρμα S3 του JRC, όπου και αποτέλεσε σημαντική πηγή πληροφόρησης για τα επόμενα βήματα κατάρτισης της στρατηγικής.

Στις **18 Απριλίου 2013** έλαβε χώρα το **1ο Αναπτυξιακό Συνέδριο της Π-ΑΜΘ**. Στο Συνέδριο **προσκλήθηκαν 196 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνεται το πλήρες φάσμα των φορέων που αναφέρονται παραπάνω. Το Συνέδριο παρακολούθησαν 284 άτομα, τα οποία προερχόταν από περίπου 100 φορείς και υπήρξε συμμετοχή σχεδόν από όλες τις ομάδες φορέων που κλήθηκαν. Πιο συγκεκριμένα συμμετείχαν:

- **Φορείς του Δημοσίου:** 7 Υπουργεία («Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων», «Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας», «Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», «Παιδείας και Θρησκευμάτων», «Τουρισμού», «Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής», «Εθνικής Άμυνας»), Εκπρόσωποι της Ε.Ε., Αρχές της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης, αιρετοί και υπηρεσιακοί παράγοντες της Περιφέρειας Α.Μ.Θ., Βουλευτές της περιφέρειας ΑΜΘ, η Περιφερειακή Ένωση Δήμων και 13 ΟΤΑ Α΄ βαθμού, Δημοτικές Επιχειρήσεις (ΔΕΥΑ), 6 Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα («Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης», «Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας», «Ερευνητικό Κέντρο ΑΘΗΝΑ», «ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ», «Ινστιτούτο ΓΣΕΕ», «Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών») και 2 ΑΕΙ («Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο» και «ΤΕΙ Καβάλας»), Οργανισμός Λιμένα Αλεξανδρούπολης, ΔΙ.Α.Α.ΜΑ.Θ., Εγνατία Οδός Α.Ε., Περιφερειακή Δ/ση Εκπαίδευσης, Γενικό Νοσοκομείο Κομοτηνής, 5 Εφορείες Αρχαιοτήτων (ΙΗ΄ Ε.Π.Κ.Α., ΙΘ΄ Ε.Π.Κ.Α., 12η Ε.Β.Α., 15η Ε.Β.Α., ΛΑ΄ Ε.Π.Κ.Α.).
- **Κοινωνικο-οικονομικοί Φορείς:** 3 Εμπορικά-Βιομηχανικά Επιμελητήρια (Ροδόπης, Δράμας, Ξάνθης), 5 Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις (ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ, Οικονομικό Επιμελητήριο, Σύνδεσμος Ξενοδόχων, Σύνδεσμος Βιομηχανιών-Βιοτεχνιών), 3 Εργατικά Κέντρα (Αλεξανδρούπολης, Δράμας), 6 Αναπτυξιακές Εταιρείες (Καβάλας, Δημωφέλεια, Δράμας, Δημοσυνεταιριστική, Βορ. Έβρου, Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Π-ΑΜΘ), διάφοροι άλλοι φορείς της περιφέρειας, 7 επιχειρήσεις, Σύμβουλοι Επιχειρήσεων και Ελεύθεροι Επαγγελματίες.
- **Φορείς της κοινωνίας των πολιτών:** 3 οικολογικές οργανώσεις (Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Οικολογική Ομάδα Ροδόπης), 4 Ιερές Μητροπόλεις (Αλεξανδρουπόλεως - Τραιανουπόλεως, Μαρώνειας – Κομοτηνής, Ξάνθης – Περιθεωρίου, Φιλίππων - Νεαπόλεως – Θάσου), 3 Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στο χώρο της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Αναπηρία, Σύλλογος Ατόμων Με Κινητικά Προβλήματα Ν. Ροδόπης και Φίλων «Περπατώ», Ένωση Προστασίας Καταναλωτών Έβρου), η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας, Δημοσιογράφοι, και Ιδιώτες.

Ειδικά από την πλευρά των επιχειρήσεων παρέστησαν εκπρόσωποι εταιρειών πληροφορικής, του αγροδιατροφικού τομέα, του τουρισμού, και της μεταποίησης-βιομηχανίας. Το Συνέδριο μεταδόθηκε online στο διαδίκτυο, μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας UStreamTV. Στις 7 ώρες μετάδοσης που πραγματοποιήθηκαν, οι μοναδικοί επισκέπτες του ανήλθαν στους 221, ενώ οι συνολικές προβολές της σελίδας ανήλθαν στις 734.

Στις **17 Απριλίου 2013** διοργανώθηκε **εργαστήριο** με θέμα τη **Στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για «έξυπνη εξειδίκευση»**. Στο εργαστήριο **προσκλήθηκαν 45 φορείς** στους οποίους περιλαμβάνονται, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (Αρχές και 12 Τμήματα), το Τ.Ε.Ι. Καβάλας (Αρχές και 11 Τμήματα), Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα, Επιμελητήρια, Ομοσπονδίες, Σύλλογοι και Επαγγελματικές Ενώσεις, Αναπτυξιακές Εταιρείες και 102 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης. Παρακολούθησαν 140 περίπου άτομα, τα οποία προερχόταν από 18 φορείς, με σημαντική την εκπροσώπηση του Πανεπιστημίου (23 άτομα από 7 Τμήματα) και του Τ.Ε.Ι. (7 άτομα από 7 Τμήματα), 16 εκπρόσωποι επιχειρήσεων, 12 εκπρόσωποι από Επιμελητήρια και Επαγγελματικές οργανώσεις, αλλά και ιδιώτες, φοιτητές και ελεύθεροι επαγγελματίες. Ειδικά από την πλευρά των επιχειρήσεων παρέστησαν εκπρόσωποι εταιρειών πληροφορικής, του αγροδιατροφικού τομέα, του τουρι-

σμού, και της μεταποίησης-βιομηχανίας. Μετά το πέρας των εργασιών του Εργαστηρίου εκδόθηκε Δελτίο Τύπου το οποίο διανεμήθηκε στα έντυπα και ηλεκτρονικά κεντρικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης των Αθηνών, Θεσσαλονίκης και σε όλα τα έντυπα και ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

Κατά τους μήνες **Αύγουστο – Νοέμβριο 2013** έγινε ευρύς κύκλος εστιασμένων προσωπικών συνεντεύξεων σε περισσότερες από 60 επιχειρήσεις με χρήση κατάλληλα δομημένων ερωτηματολογίων ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης (πρωτογενής, μεταποίηση, τουρισμός) με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της Περιφέρειας στις οποίες καταγράφηκαν με δομημένο τρόπο οι επιδόσεις τους σε καινοτομία, εξαγωγές, συμμετοχή τους σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και οι ανάγκες τους.

Ενέργειες Κάθετης Διαβούλευσης

Στις **15 Οκτώβριο του 2012** υποβλήθηκε επίσης στην ΕΥΣΣΑΑΠ η πρόταση της Π-ΑΜΘ για τη διαμόρφωση των κατευθύνσεων Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2020 ως απάντηση στην 1η Εγκύκλιο.

Στις **3 Ιουνίου 2013** διατυπώθηκε η θέση της Π-ΑΜΘ για τη χωρική διάσταση της Ανάπτυξης και ειδικότερα για τις ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις (ΟΕΕ), τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά μειονεκτήματα / προκλήσεις, ομάδες στόχου και την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)

Στις **26 Αυγούστου του 2013**, σε συνέχεια σχετικής συζήτησης στο Περιφερειακό Συμβούλιο και της 202/2013 απόφασής του, κατατέθηκε ως απάντηση στη 2η Εγκύκλιο Πρόταση σχεδιασμού και κατάρτισης αναπτυξιακού προγραμματισμού περιόδου 2014 – 2020 Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Στις 28 Μαρτίου 2014 αναρτήθηκε **Σχέδιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος** Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης περιόδου 2014 -2020 για διαβούλευση στο «Δίαυλο» διαπραγμάτευσης των Προγραμμάτων 2014 – 2020 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, σε συνέχεια και της από 10-01-2014 3ης Εγκυκλίου Κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΕΣΠΑ 2014 – 2020.

Όργανα / Δομές Εταιρικής Σχέσης

Στις **1 Απριλίου του 2013** συστάθηκε η Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος της Π-ΑΜΘ με συμμετοχή στελεχών από τη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Π-ΑΜΘ, της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής, του Γραφείου Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων της Π-ΑΜΘ, της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης και του Γραφείου του Περιφερειάρχη Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.

Στις **10 Σεπτεμβρίου 2013** συγκροτήθηκε το Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας και Έρευνας (ΠΣΚΕ), στο οποίο συμμετέχουν τα Επιμελητήρια της Περιφέρειας, ο Σύνδεσμος Βιομηχάνων της Περιφέρειας, το Τεχνικό Επιμελητήριο, το ΓΕΩ-ΤΕΕ, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, το ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, το Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, το Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ – ΙΝΑΛΕ, η ΓΓΕΤ, η Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της ΠΑΜΘ και η Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή. Στο πλαίσιο λειτουργίας του ΠΣΚΕ συγκροτήθηκαν τέσσερις (4) Ομάδες Εργασίας με αντικείμενο:

- 1) Συστάδες & Δίκτυα,
- 2) Υψηλή Τεχνολογία – Θερμοκοιτίδες – Δίκτυα,
- 3) Εκπαίδευση σε θέματα Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας και
- 4) Ομάδα θεμάτων σχετικών με το CERN.

και συμμετοχή εκπροσώπων του συνόλου του περιφερειακού ιστού.

Στις **23 Δεκεμβρίου 2013** συγκροτήθηκαν Θεματικές Ομάδες Σχεδιασμού Προγράμματος της Π-ΑΜΘ. Ειδικότερα συγκροτήθηκαν οι ομάδες:

- ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Γραφείο Περιφερειάρχη, Περιφερειακές Δ/νσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής, Δ/ση Πολιτικής Γης, Γραφείο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Διεθνών Σχέσεων), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, ΠΕΔ, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, ΓΕΩΤΕΕ, Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ, Επιμελητήρια Περιφέρειας, Επιχειρήσεις (ΕΒΡΟΦΑΡΜΑ, Παραγωγός αρωματικών φυτών, οστρακοκαλλιεργητές Έβρου), Αναπτυξιακή Ροδόπης.
- ΤΟΜΕΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, ΠΕΔ, Δήμος Καβάλας, Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας Π-ΑΜΘ, ΤΕΕ, Σύνδεσμος Βιομηχάνων Περιφέρειας, Επιμελητήρια Περιφέρειας, ΔΕΣΜ-ΟΣ ΑΜΘ, ΕΒΕ Δράμας.
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νση Δια Βίου Μάθησης, Απασχόλησης, Εμπορίου και Τουρισμού, Περιφερειάρχη, Αντιπεριφέρεια Έβρου), Περιφερειακό Ταμείο ΑΜΘ, ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ, Δήμος Κομοτηνής, ΕΟΤ Π-ΑΜΘ, Ένωση ταξιδιωτικών πρακτόρων Π-ΑΜΘ, Ένωση Ξενοδόχων Θράκης, Ένωση Ξενοδόχων Καβάλας, Ένωση Ξενοδόχων Δράμας, δίκτυο αγροτουριστικών επιχειρήσεων Θράκης Agrinet, Καταστήματα αφορολογητών ειδών, Οικοδράσεις Νέστου – Riverland, Αναπτυξιακή Δράμας.
- ΥΠΟΔΟΜΩΝ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Τεχνικών Έργων, Δ/νση Διαφάνειες και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Εφαρμογής Προγραμμάτων & Έργων), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, Δήμος Κομοτηνής, Δήμος Ξάνθης, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, Περιφερειακή Δ/νση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
- ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΕΝΕΡΓΕΙΑ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νση Πολιτικής Προστασίας, Δ/νση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Δ/νση Τεχνικών Έργων, Δ/νση Διαφάνειας & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, ΔΕΥΑ Νέστου/Δράμας/Κομοτηνής, ΔΙΑΑΜΑΘ, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας-Θράκης, Φορέα Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας, Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Αναπτυξιακή Καβάλας.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Δ/νσεις Δημόσιας Υγείας & Κοινωνικής Μέριμνας, Περιφερειάρχη, Αντιπεριφέρεια Καβάλας), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, Δήμος Δράμας, Δήμος Καβάλας.
- ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ με εκπροσώπους από: Π-ΑΜΘ (Περιφερειακές Δ/νση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού, Αντιπεριφέρεια Ξάνθης), ΕΔΑ Π-ΑΜΘ, σύμβουλος τοπικής ανάπτυξης της ΠΕΔ, Δήμοι Αλεξανδρούπολης / Καβάλας / Ορεστιάδας, Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, Αναπτυξιακή Δράμας.

Διαμορφώθηκε στην ιστοσελίδα της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής **ειδικός «Διάυλος» ηλεκτρονικής διαβούλευσης** με του φορείς της Περιφέρειας³². Μέσω του ηλεκτρονικού διαύλου έλαβε χώρα η **διαβούλευση (από 14-03-2014 έως 26-03-2014)** για το Ορισμό των Προτεραιοτήτων της Στρατηγικής Έξυπνης για την Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας με Βάση την Έξυπνη Εξειδίκευση οι οποίες εγκρίθηκαν ομόφωνα στην από 08-04-2014, 2η συνεδρίαση του ΠΣΚΕ.

³² <http://www.eydamth.gr/ilektroniki-diavouleysi-2/energes-diavouleyseis.html> .

Σχέδιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης περιόδου 2014 -2020 **έχει αναρτηθεί από 28-03-2014 στο «Δίαυλο» του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας** για διαβούλευση με Κεντρικούς Φορείς. Σχόλια που έχουν παραληφθεί μέχρι στιγμής περιλαμβάνουν:

- Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου: ενδιαφέρεται για την αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης της κτιριακής υποδομής των λιμεναρχείων σύμφωνα με μελέτες που θα εκπονηθούν, και προτείνει να συμπεριληφθούν στο ΠΕΠ δράση για ναυτιλιακή συστάδα (Maritime Cluster).
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας: επισημαίνει τη χαμηλή χρηματοδότηση των επενδυτικών προτεραιοτήτων που σχετίζονται με τη διαχείριση κινδύνων τόσο από τα ΠΕΠ όσο και από το αντίστοιχο τομεακό πρόγραμμα και την απουσία του Υπουργείου από τους τελικούς δικαιούχους του ΠΕΠ. Προτείνει την ενίσχυση των φορέων πολιτικής προστασίας για τη βελτίωση της ικανότητάς τους να ανταπεξέρχονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (πυρκαγιές, σεισμοί, πλημμύρες, κ.α.) με πρόσθετο εξοπλισμό, και την αναβάθμιση των επιχειρησιακών τους σχεδίων.
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη: προτείνει την ενσωμάτωση στο ΠΕΠ δράσεων σε θέματα ασφάλειας, εκπαίδευσης και ιδίως για την ενεργητική ασφάλεια των οδικών μεταφορών.

7.2.2 Συνολικές επιχορηγήσεις (για το ΕΚΤ, όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013]

<7.2.2 type="S" maxlength="5000" input="M" Decisions=N>

7.2.3 Διάθεση ενός ποσού για την ανάπτυξη ικανότητας (για το ΕΚΤ, όπου ενδείκνυται)

[σχετ.: άρθρο 6 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1304/2013]

<7.2.3 type="S" maxlength="14000" input="M" Decisions=N>

ΤΜΗΜΑ 8 ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΤΑΜΕΙΑ, ΤΟ ΕΓΤΑΑ, ΤΟ ΕΤΘΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΝΩΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΤΕΠ

[σχετ.: στοιχείο α) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Οι μηχανισμοί που εξασφαλίζουν τον συντονισμό ανάμεσα στα Ταμεία, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ) και άλλα ενωσιακά και εθνικά χρηματοδοτικά μέσα, καθώς και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), λαμβάνοντας υπόψη τις συναφείς διατάξεις που ορίζονται στο κοινό στρατηγικό πλαίσιο.

ΤΜΗΜΑ 9 ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΟΡΟΙ

[σχετ.: στοιχείο β) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

9.1 Εκ των προτέρων όροι

Στοιχεία σχετικά με την εκτίμηση της δυνατότητας εφαρμογής και της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων όρων (προαιρετικά)

```
<9.0 type="S" maxlength="14000" input="M" PA=Y>
```

Πίνακας 24: Εφαρμοστέοι εκ των προτέρων όροι και αξιολόγηση της εκπλήρωσής τους

Εκ των προτέρων όρος	Άξονες προτεραιότητας για τους οποίους ισχύουν οι όροι	Εκπλήρωση του εκ των προτέρων όρου (ναι/όχι/εν μέρει)	Κριτήρια	Εκπλήρωση των κριτηρίων (ναι/όχι)	Αριθμός (αναφορά στις στρατηγικές, τη νομική πράξη ή άλλα σχετικά έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων των συναφών τμημάτων, των άρθρων ή των παραγράφων, συνοδευόμενα από διαδικτυακούς συνδέσμους ή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο)	Επεξηγήσεις

9.2 Περιγραφή των δράσεων για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων, αρμόδιοι φορείς και χρονοδιάγραμμα³³

Πίνακας 25: Δράσεις για να εκπληρωθούν οι εφαρμοστέοι γενικοί εκ των προτέρων όροι

Γενικός εκ των προτέρων όρος	Κριτήρια που δεν πληρούνται	Δράσεις προς ανάληψη	Προθεσμία (ημερομηνία)	Αρμόδιοι φορείς

Πίνακας 26: Δράσεις για να εκπληρωθούν οι εφαρμοστέοι θεματικοί εκ των προτέρων όροι

Θεματικός εκ των προτέρων όρος	Κριτήρια που δεν πληρούνται	Δράσεις προς ανάληψη	Προθεσμία (ημερομηνία)	Αρμόδιοι φορείς
1. X		Δράση 1	Προθεσμία για τη δράση 1	
		Δράση 2	Προθεσμία για τη δράση 2	

³³ Οι πίνακες 25 και 26 καλύπτουν μόνο εφαρμοστέους γενικούς και θεματικούς εκ των προτέρων όρους που δεν έχουν καθόλου ή μόνο εν μέρει εκπληρωθεί (βλ. πίνακα 24) κατά τη χρονική στιγμή της υποβολής του επιχειρησιακού προγράμματος.

ΤΜΗΜΑ 10 ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΦΟΡΤΟΥ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥΣ

[σχετ.: στοιχείο γ) του άρθρου 96 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Σύνοψη της αξιολόγησης του διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους και, όπου είναι αναγκαίο, των προβλεπόμενων ενεργειών, συνοδευόμενη από ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα για τη μείωση του διοικητικού φόρτου.

<10.0 type="S" maxlength="7000" input="M" decision=N PA=Y>

ΤΜΗΜΑ 11 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

11.1 Βιώσιμη ανάπτυξη

Περιγραφή των ειδικών δράσεων που θα εφαρμοστούν για να ληφθούν υπόψη κατά την επιλογή των πράξεων, οι απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος, η αποδοτικότητα των πόρων, ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής και η προσαρμογή σ' αυτήν, η ανθεκτικότητα σε καταστροφές, η πρόληψη και διαχείριση κινδύνων.

<13.1 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

11.2 Ισότητα ευκαιριών και κατάργηση των διακρίσεων

Περιγραφή των ειδικών δράσεων για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και την πρόληψη κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, του σχεδιασμού και της εφαρμογής του επιχειρησιακού προγράμματος, ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των διαφόρων ομάδων-στόχων που κινδυνεύουν από διακρίσεις και, ιδίως, τις απαιτήσεις για να εξασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες.

<13.2 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

11.3 Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών

Περιγραφή της συμβολής του επιχειρησιακού προγράμματος στην προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και, κατά περίπτωση, ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε επίπεδο επιχειρησιακού προγράμματος και πράξης.

<13.2 type="S" maxlength="5500" input="M" decision=N>

ΤΜΗΜΑ 12 ΧΩΡΙΣΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

12.1 Μεγάλα έργα που θα υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού

[σχετ.: στοιχείο ε) του άρθρου 96 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]

Πίνακας 27: Κατάλογος μεγάλων έργων

Έργο	Προγραμματιζόμενη ημερομηνία κοινοποίησης / υποβολής (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματισμένη έναρξη της υλοποίησης (έτος, τρίμηνο)	Προγραμματιζόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης (έτος, τρίμηνο)	Άξονες προτεραιότητας / επενδυτικές προτεραιότητες
ΚΑΘΕΤΟΣ ΑΞΟΝΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ «ΑΡΔΑΝΙΟ - ΜΑΝΔΡΑ»				Α.Π. 2 / Ε.Π.7α

12.2 Πλαίσιο επιδόσεων του επιχειρησιακού προγράμματος

Πίνακας 28: Πλαίσιο επιδόσεων ανά Ταμείο και κατηγορία περιφέρειας (συνοπτικός πίνακας)

Άξονας Προτεραιότητας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Δείκτης ή κύριο στάδιο υλοποίησης	Μονάδα μέτρησης, κατά περίπτωση	Ορόσημο για το 2018	Τελικός στόχος (2023) ³⁴		
						Α	Γ	Σ

12.3 Εταίροι που συμμετέχουν στην προετοιμασία του προγράμματος

1. Υπουργείο Ανάπτυξης Ανταγωνιστικότητας.
2. Υπουργείο Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων.
3. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.
4. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.
5. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.
6. Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
7. Υπουργείο Τουρισμού – Πολιτισμού.
8. Υπουργείο Ναυτιλίας και Αιγαίου.
9. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.
10. Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.
11. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης.
12. Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης.

³⁴ Η τιμή-στόχος μπορεί να εκφράζεται είτε ως σύνολο (άνδρες + γυναίκες) είτε με ανάλυση ανά φύλο.

13. Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.
14. Ερευνητικό Κέντρο ΑΘΗΝΑ.
15. Ινστιτούτο ΓΣΕΕ.
16. Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών.
17. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
18. ΤΕΙ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης.
19. Οργανισμός Λιμένα Αλεξανδρούπολης.
20. Εγνατία Οδός Α.Ε.
21. Περιφερειακή Δ/νση Εκπαίδευσης.
22. Γενικό Νοσοκομείο Κομοτηνής.
23. Εφορείες Αρχαιοτήτων (ΙΗ' Ε.Π.Κ.Α., ΙΘ' Ε.Π.Κ.Α., 12η Ε.Β.Α., 15η Ε.Β.Α., ΛΑ' Ε.Π.Κ.Α.)
24. ΓΕΩΤΕΕ.
25. Εμπορικά-Βιομηχανικά Επιμελητήρια (Ροδόπης, Δράμας, Ξάνθης).
26. Επαγγελματικές Ενώσεις (ΤΕΕ, ΓΕΩΤΕΕ, Οικονομικό Επιμελητήριο, Σύνδεσμος Ξενοδόχων, Σύνδεσμος Βιομηχανιών-Βιοτεχνιών).
27. Εργατικά Κέντρα (Αλεξανδρούπολης, Δράμας).
28. Αναπτυξιακές Εταιρείες (Καβάλας, Δημωφέλεια, Δράμας, Δημοσυνεταιριστική, Βορ. Έβρου, Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Π-ΑΜΘ).
29. Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δέλτα Έβρου, Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, Οικολογική Ομάδα Ροδόπης.
30. Ιερές Μητροπόλεις (Αλεξανδρουπόλεως - Τραϊανουπόλεως, Μαρώνειας – Κομοτηνής, Ξάνθης – Περιθεωρίου, Φιλίππων - Νεαπόλεως – Θάσου).
31. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων Με Αναπηρία.
32. Σύλλογος Ατόμων Με Κινητικά Προβλήματα Ν. Ροδόπης και Φίλων «Περπατώ».
33. Ένωση Προστασίας Καταναλωτών Έβρου).
34. Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας.
35. Ινστιτούτο Αλιευτικής Έρευνας ΕΘΙΑΓΕ-ΙΝΑΛΕ.
36. Περιφερειακές Δ/νσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού.
37. Περιφερειακή Ένωση Δήμων Π-ΑΜΘ.
38. Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης Π-ΑΜΘ.
39. Επιχειρηματίες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ (μεταφορτώνονται στο σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής δεδομένων ως ξεχωριστά αρχεία):

- Σχέδιο έκθεσης της εκ των προτέρων αξιολόγησης με σύνοψη (υποχρεωτικό)
[σχετ.: άρθρο 55 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]
- Τεκμηρίωση σχετικά με την εκτίμηση της δυνατότητας εφαρμογής και της εκπλήρωσης των εκ των προτέρων όρων (κατά περίπτωση)
- Γνώμη των εθνικών φορέων ισότητας για τα τμήματα 11.2 και 11.3 (κατά περίπτωση)
[σχετ.: άρθρο 96 παράγραφος 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013]
- Περίληψη για τους πολίτες του επιχειρησιακού προγράμματος (κατά περίπτωση).